Moto:

U desnici snaga,
U srcu odvažnost,
U misli domovina !

Nakladnici: Muzej Đakovštine Đakovo
Zvonko Benašić, Đakovo, L. Botića 8,
tel/fax: 813-030

Recenzent: mr. sc. Borislav Bijelić

Lektura: Mira Homotar, prof.

Korektura: Hrvoje Miletić, prof.

Slike: Muzej Đakovštine u Đakovu,
arhiva Aleksandera Belliana i
Povijesna zbirka Zvonka Benašića

Slog i prijelom: Zvonko Benašić

Priprema za tisak: Hardy Đakovo

Tisak: Tipografija Đakovo

Naklada: 400 primjeraka

CIP - Katalogizacija u publikacji
GRADSKA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA OSIJEK

UDK 796.034.2 (497.5 Đakovo) "1906/2006"

BENAŠIĆ, Zvonimir, ekonomist 1931.-
Hrvatski sokol u Đakovu / Zvonko Benašić.-
Đakovo: Muzej Đakovštine, 2006.

Bibliografija.

ISBN 953-7128-12-1

110803017

Dr. sc. ZVONKO BENAŠIĆ

HRVATSKI SOKOL U ĐAKOVU

Đakovo, 2006.

Objavljivanje knjige

HRVATSKI SOKOL U ĐAKOVU 1906. - 2006.

pomogli su:

Gradsko poglavarstvo grada Đakova,
Đakovština d. d. Đakovo,
Đakovačka vina d. d. Mandićevac,
Revizija "Križić" Đakovo,
MIKENA Đakovo,
Kup commerce Đakovo,
Zlatno zrno Đakovo.
MIHOLJEK d. o. o.

SADRŽAJ

Predgovor 9

KORIJENI SOKOLSKIH DRUŠTAVA 11
Pravila Hrvatskog sokola 13
Pojam i značenje sokolstva 15

OSNIVANJE HRVATSKOG SOKOLA U ĐAKOVU I RAD PRIJE RATA 17
Odore Hrvatskih sokola i sokolica 20
Prva javna vježba 22
Posveta društvene zastave 24
Osnivanje Župe Strossmayerove u Osijeku 26
Snažan polet pod društvenom zastavom 27
Suradnja Hrvatskog pjevačkog društva "Preradović" i Hrvatskog sokola 28
Vježbači Hrvatskog sokola u Bugarskoj 30
Vladika Strossmayer za "Sokolski dom" 31
Hrvatski sokol pomaže "Preradoviću" 33
Hrvatski sokol na sletu u Pragu 35
Osnivanje ženskog odjela vježbačica 36
Hrvatski sokol razvija nacionalnu svijest i borbu protiv Austro - Ugarske Monarhije 38
Ratna mobilizacija i prestanak rada 40

NASTAVAK RADA POSLIJE RATA 43
Nastavak rada Hrvatskog sokola 43
Hrvatski sokol postaje (Jugo) Sokol 43
Početni polet pod novim imenom 45
Dr. Ribar i dalje predsjednik Sokola 46
U Sokolu jača duh jugoslavenstva 47
Hrvatski katolički orao 49
Sokol sudjeluje na "Svetosavskoj besedi" i vjenčanju kralja Aleksandra 52

HRVATSKI SOKOL PONOVO U ĐAKOVU 56
Obnovljen je rad Hrvatskog sokola 56
Proširen je sadržaj rada Hrvatskog sokola 57
Pravila društva za tjelovježbu "Hrvatski sokol" u Đakovu 58
Oduševljenje, čvrsta disciplina i velike teškoće 63
Propisnik za javne nastupe Hrvatskog sokola 65
Hrvatski sokol staje na vlastite noge 68
Osnivaju se Seljački hrvatski sokoli 70
Komemoracija Zrinskom i Frankopanu 72
Svečano obilježeno 1000 godina hrvatskog kraljevstva 75
Gruda zemlje iz Đakova u sokolskoj mogili u Zagrebu 79
25.000 hrvatskih sokolova u 170 društava 82
Polaganje zavjere 83
Napad na Hrvatski sokol u Sremskoj Mitrovici 86
Živa aktivnost u jubilarnoj godini 87
Obilježavanje 20. obljetnice osnivanja Hrvatskog sokola 89
Veličanstvena proslava 20. obljetnice rada 91
Zastava Hrvatskog sokola 99
Uspješna proslava - novi zamah sokolskim krilima 100
Pripreme za gradnju Doma hrvatskog sokola u Đakovu 102
Redovne aktivnosti uz pripreme za gradnju Doma 104
Živa aktivnost na gradilištu i vježbalištu 109
168 izvršujućih članova 113
Započela je gradnja Doma hrvatskog sokola 115
Polaganje temeljnog kamena 116
Zadnja redovna godišnja skupština Društva 118
Odluka o likvidaciji Društva 121
Spori nastavak gradnje Doma 125
Članovi Hrvatskog sokola i nadalje pod optužbom 126
Izložba Hrvatskog sokola u Đakovu 129
Slike u boji - zastava Hrvatskog sokola Đakovo 131
Slike u boji - dio zlatnih čavala zabitih u koplje zastave 133
Slike u boji - značke Hrvatskog sokola 134
Slike u boji - plakati - pozivi građanima 135
Kompozicije Hrvatskom sokolu 136
Kronologija 147
Izvori - knjige, časopisi, članci 149
Opis slika 151
Bilješka o piscu 163
Ekonomsko propagandne poruke 165

PREDGOVOR

Godine 2006. navršava se 100 godina od osnutka Hrvatskog sokola u Đakovu. To je jedan od razloga da se ova povijesna knjiga objavi u povodu te obljetnice.

Drugi razlog je to što je Hrvatski sokol pored tjelovježbe snažno promicao hrvatske nacionalne vrijednosti kroz svo vrijeme do nasilnog ukidanja 1929. Poznato je da se ni u jednoj niti u drugoj Jugoslaviji nije sa simpatijama gledalo na rad i djelovanje Hrvatskog sokola odnosno svega što je bilo hrvatsko. Tek sada, u slobodnoj Hrvatskoj, možemo objektivno i potpuno prikazati djelovanje Hrvatskog sokola za ostvarenje svoga mota: *U desnici snaga, u srcu odvažnost, u misli domovina!*

Možemo prikazati kako je rad Hrvatskog sokola bio sprječavan i na koncu zabranjen samo zato jer je bio hrvatski. Danas možemo oživiti sjećanje na sve one kojih više nema među nama i u ovoj knjizi da im pružimo barem mali dio zahvalnosti za njihov marljivi i plemeniti rad.

Ova knjiga je prilog bogatoj povijesti Đakova; ona potvrđuje da su mnogi građani od radnika do doktora, bez obzira na mogućnost ugrožavanja vlastite egzistencije, prijegorno radili za svoj grad Đakovo i domovinu Hrvatsku. Zato smo u ovoj knjizi nastojali spomenuti imena i prezimena, a po mogućnosti i slikom, što veći broj zaslužnih, ali i nezaslužnih osoba. Nastojali smo slike staviti uz odgovarajući tekst i u odgovarajuće vrijeme, ali nažalost to nam nije uvijek bilo moguće jer nismo mogli identificirati svaku staru sliku.

Nadalje, opisali smo i neke događaje koji nisu vezani samo za Hrvatski sokol u Đakovu, jer su ti događaji kao povijesne činjenice važni za bolje upoznavanje stanja tadašnjeg vremena. Primjer za to su i spomenuta (u Pravilima Hrvatskog sokola u Đakovu) sredstva za gradnju bolnice u Đakovu.

U istraživanju rada i djelovanja Hrvatskog sokola pojavile su se velike poteškoće u iznalaženju izvora podataka. S jedne strane radi velike vremenske udaljenosti - 100 godina od događaja do danas pa su od mnogih svjedoka ostali samo nadgrobni spomenici, a od nekih, nažalost, ni to. S druge pak strane zbog već spomenutog" antihrvatskog djelovanja" mnogi su vrijedni dokumenti iz straha uništeni, i treće, neke osobe su prikupile dio važne dokumentacije, a nakon njihove smrti ta dokumentacija postala je nedostupna (Horvat i Eugen Njirjak kojemu sam osobno dao slike i dokumente, sada to sin Zlatko ne želi vratiti). Suprotno

tomu u prikupljanju podataka i slika za ovu knjigu nesebičnu pomoć pružili su mi: Aleksander Bellian, Borislav Bijelić, Stjepan Sršen, Milan Lay, Zlatko Virc, Marijan Fališevac, Julije Njikoš, Ivica-Ico- Maibaum, Mira Bassi, Stjepan Eberhardt, Kaetan Šeper, Rosalija - Salika Amrajn i Leoplod Burklec svima njima iskrena hvala.

U tekstu ove knjige tek su nekoliko puta navedeni konkretni izvori podataka, ali su zato na kraju knjige navedeni svi korišteni izvori.

Sadržaj knjige podijeljen je po vremenskom kriteriju. U uvodu opisani su korijeni Sokolskih društava i njihov razvoj u Hrvatskoj. U prvom dijelu obrađen je rad Hrvatskog sokola u Đakovu od osnivanja do Prvog svjetskog rata kada je rad prekinut. U drugom dijelu obrađen je nastavak rada Hrvatskog sokola i Jugoslavenskog sokola od 1918. do 1922. i u trećem dijelu opisan je rad od obnove Hrvatskog sokola 1922. do zabrane rada 1929. godine.

Radi lakšeg snalaženja u opisu rada i događaja svaka godina započinje efektnim velikim slovom.

U tekstu je prihvaćena jedinstvena terminologija zanemarujući različite nazive u korištenim izvorima u kojima se npr. navodi "Dom hrvatskog sokola" i "Hrvatski sokolski dom" zatim Jugoslavenski sokol, Jugo sokol ili samo Sokol.

Na kraju knjige dodana je kronologija događaja.

Iskrenu zahvalnost izražavam recenzentu mr. sc. Borislavu Bijeliću, lektorici Miri Homotar i korektoru Hrvoju Miletiću.

Autor

01 Grb grada Đakova

KORIJENI SOKOLSKIH DRUŠTAVA

O snivanju Hrvatskog sokola u Đakovu prethodili su događaji koji su bitno utjecali na osnivanje sokolskih društava u Hrvatskoj. Prije svega još 1862. godine osnovano je gimnastičko društvo ili kako se to češće nazivalo društvo za tjelesni odgoj u Češkoj - Češki sokol. Među ostalim zadacima osnovni cilj bio je: ***"zdravim tjelesnim i duševnim silama pojedinaca i cijeloga naroda izvojsti svom narodu slobodu"***.

Osnivač Češkog sokola dr. Miroslav Tyrš želio je da Sokol sa svojim slobodarskim idejama dopre u sve slavenske narode kako bi se lakše oslobodili dominacije i utjecaja Austrije i Ugarske. Ta slobodarska ideja ubrzo je doprla do Ljubljane gdje je već 1863. osnovan "Južni sokol". Slobodarska ideja širi se i u Hrvatskoj te je u Zagrebu 1874. osnovan Hrvatski sokol. Iz osnovnog cilja sročen je i moto Hrvatskog sokola: ***U desnici snaga, u srcu odvažnost, u misli domovina !***

Te slobodarske ideje ojačale su u državama koje su bile pod Austrijom i Bachovim apsolutizmom nakon poraza austrijske vojske kod Solferina 1859. godine.

Nakon osnivanja Hrvatskog sokola u Zagrebu društva Hrvatskog sokola osnivaju se u mnogim drugim gradovima Hrvatske - Varaždin 1878., Bjelovar 1884., Zadar, Karlovac i Vukovar (Srijemski sokol) 1886., Osijek (Gornji grad) 1896. Masovnije osnivanje u Slavoniji uslijedilo je 1904. u Osijeku (Donji grad), 1905. u Vinkovcima, Slavonskom Brodu i Požegi, 1906. Đakovo, Ilok, i Nova Gradiška. Godinu dana kasnije (1907.) osnivaju se u Našicama, Valpovu i Babinoj Gredi.

Time su stvoreni uvjeti za osnivanje krovne organizacije društava Hrvatskog sokola pa je 6. studenog 1904. na Sušaku osnovan Savez hrvatskih sokolskih društava, da bi 24. ožujka 1907. promijenio naziv u Hrvatski sokolski savez.

Hrvatski sokolski savez bio je primljen u članstvo Saveza slavenskog sokolstva 1908. u Pragu. Te godine, 2. veljače, u Beču je osnovan spomenuti Savez.

Od samog početka Savez je ustrojio svoje mjesečno glasilo "Hrvatski sokolski časopis za promicanje tjelovježbe". Urednik tog časopisa bio je poznati športski radnik Fran Bučar. Tijekom izlaženja časopis je mijenjao naziv: "Sokolski vjesnik" za vrijeme Kraljevina SHS, a od 1922., nakon obnove Saveza i društava Hrvatskog sokola, "Hrvatski sokol".

02 *Članovi "Sriemskog sokola" 1888.*

03 *Češki sokol*

Pored društava Hrvatskog sokola osnivana su i društava Srpskog sokola kojih je prije 1909. bilo vrlo malo na području Slavonije i zapadnog Srijema pa su se te sokolske organizacije učlanjivale u hrvatske sokolske organizacije. Tek od 1904. započinje masovnije osnivanje srpskih sokolskih društava - Srijemski Karlovci, Osijek, Dalj, Šid, Vinkovci i Vukovar. Iako su ta društva nosila drugačiji predznak, nastupala su na hrvatskim sokolskim sletovima jer ih je bilo nedovoljno da organiziraju svoje samostalno. Godine 1909. (8. studenog) osnovan je Savez srpskih sokolskih društava "Dušan silni".

Sokolski pokret proširio se i među hrvatskim iseljenicima. Među ostalima Hrvatsko športsko društvo Sokol osnovano je u Čileu (u Punta Arensu na jugu Čilea) 1912. godine. Društvu je odmah pristupilo 143 člana od čega 36 izvršujućih. Osnovni cilj bio je razvijanje rodoljublja i svijesti.

Pravila Hrvatskog sokola

Kakva su bila pravila prvih sokolskih društava možemo saznati iz sačuvanih *"Pravila hrvatskog družtva za tjelovježbu 'Sriemski Sokol' u Vukovaru"* iz 1886. godine koja su objavljena u knjizi Zlatka Virca *"Hrvatski sokol u sjeverozapadnoj Hrvatskoj"*. Iz određenih razloga vukovarski Sokol uzeo je kod osnivanja ime "Sriemski sokol". To ime je tako ostalo do 1907. kada se mijenja u "Hrvatski sokol" kao što su imala sva druga društva.

Navedena Pravila imaju 21 paragraf (mi ćemo koristiti riječ članak) i usvojena su na Glavnoj skupštini Društva 17. siječnja 1886. godine. U nastavku opisat ćemo samo ono najvažnije.

U članku (paragrafu) 1. određuje se da je svrha Društva *"gojenje i promicanje tjelovježbe.* U sljedećem članku se određuje *"da je poslovni jezik u svih granah družtva hrvatski"*.

Nadalje je propisano da članom Društva može biti svatko koji je navršio 18 godina i da je neporočan. Kandidat se treba prijaviti Upravnom vijeću, a Upravno vijeće većinom glasova odlučuje da li se dotični prima kao član.

Svrha iz članka 1. postiže se:

1. tjelovježbom svake vrste,

2. skupnim zabavnim sastancima,

3. skupnom javnom vježbom s natjecanjem,

4. *ako bi se pojedini članovi složili u klub unutar ovog družtva, da bud kojom posebnom vrsti tjelovježbe: kao veslanjem, gađanjem u nišan itd. bud glazbom, pjevanjem itd. družtvene svrhe i družtvene zabave promiču, smije upravno vijeće ih pomagati materijalno i moralno, ali tako, da družtvo kraj toga ne štetuje.*

Eventualna imovina takvog kluba je družtveni imetak.

Propisano je da Glavne skupštine mogu biti redovite i izvanredne. Redovita glavna skupština sastaje se u prosincu svake godine, a predsjeda joj starješina ili njegov zamjenik.

Izvanredna glavna skupština saziva se na zahtijev Upravng vijeća ili na pismeni zahtjev barem jedne šestine članova.

Upravno vijeće, koje ima 9 članova i 3 zamjenika, bira Glavna skupština na godinu dana. Upravno vijeće bira iz svoje sredine starješinu kao predsjedatelja, zamjenika starješine, tajnika, zamjenika tajnika i blagajnika.

Vođu, tj. društvenog učitelja, Upravno vijeće bira od vremena do vremena, a njegovog zamjenika bira na prijedlog vođe.

Interesantna je odredba da članovi Upravnog vijeća moraju stanovati u Vukovaru.

Članarina ili kako piše "prinosi članovah" je određena za utemeljitelje najmanje 50 forinti i plaća se odjednom za svo vrijeme, članarina za izvršujuće članove ne smije biti viša od 12 forinti godišnje, a podupirajući članova do 6 forinti. (cijena mtc pšenice bila je oko 10 forinti, nap. ZB)

Ovim Pravilima predviđen je "Obranički sud" koji rješava nesporazume među članovima ili između članova i Upravnog vijeća. Obranički sud ima 4 odbornika koja svaka prepirujuća stranka bira po dva, a tada oni zajednički biraju petog člana koji je predsjednik. Na njihove odluke nema mjesta žalbi.

Ova Pravila je odobrila i potvrdila Kraljevska zemaljska vlada Hrvatske, Slavonije, Dalmacije, Odjel za unutarnje poslove, u Zagrebu 30. lipnja 1886. s potpisom Khuen Hedervary.

04 Znak i značka Hrvatskog sokola oko 1906.

Pojam i značenje sokolstva

Da bi upoznali pojmove i značenje sokola i sokolstva, prenijet ćemo nekoliko najvažnijih opisa iz "Hanuševe čitanke".

Značenje sokolstva. *Sokolstvo je narodna slavenska ustanova, koja se bavi tjelesnim i duševnim odgajanjem naroda. Ono je ne samo korisna zdravstvena ustanova, nego je i dobra škola, gdje se uče i stiču lijepa svostva, kao: muževnost, hrabrost, odvažnost, plemenitost, bratska i domovinska ljubav, ljubav za slobodu i jednakost. U sokolstvu se ide za tim da se čitav narod postavi na više moralno stanovište, pa je i zbog toga stvoreno za najozbiljniju narodnu službu.*

Što je Sokol? *Sokol je čovjek koji nastoji, da bude tjelesno i duševno što savršeniji. Po njegovom načinu života, po njegovom ponašanju, po njegovoj ozbiljnosti, umjerenosti i trijeznosti može se zaključiti, da hoće da bude boljim od drugih ljudi.*

Tjelesni odgoj. *Tjelesno odgajati znači: ne prepuštati rastenje i razvijanje tijela pukom slučaju, nego promišljenim i sistematskim sredstvima raditi, da naše tijelo dođe do što veće savršenosti u svim svojim dijelovima i funkcijama, jer je u zdravom tijelu i duh zdrav.*

Moralni odgoj *- mnoga moralna svojstva koja vježbač s vremenom stječe, produkt su ustrajne tjelovježbe. Tjelovježbom stičemo snagu, a snaga je majka iskrenosti, pa jakome čovjeku nije potrebno, da bude lukav, himben i lažljiv. Sokolska nas disciplina uči pristojnom ponašanju, poslušnosti i štovanju svojih mladih i starijih drugova. Ona nas uči, da smo svi jednaki, da smo među sobom braća, da ljubimo slobodu i svoj narod i da budemo umjereni u svemu, što nam priroda daje na uživanje.*

Narodni odgoj. *Među dobra duševna svojstva spada svakako i ljubav prema domovini. Tu domovinu nastava narod, a taj ima potreba, koje su mu nužne za kulturno, socijalno i ekonomsko napredovanje. Osjeća li Sokol ljubav za domovinu, shvaćati će i narodne potrebe, razumjeti će narodnu misao, koja će nas podređivati cijelini, u korist, čast, slavu i snagu naroda. Pred narodom iščezava svaka gimnastička vještina, jer je ona samo sredstvo, dok je narodna misao karakterom sokolstva. Sokolsko društvo, u kojem bi posvećivali brigu samo tjelovježbi, prestaje biti sokolskim društvom i pretvara se u puko gombalačko društvo.*

Demokratski odgoj. *Sokolsko društvo ne zatvara ni jednom staležu svoja vrata. Ono bratski prima svakoga poštenog sina i svaku poštenu*

kćer velike slavenske domovine; i naše domovine Hrvatske. Njegovi su članovi svi jednaki među sobom, i jedan radi uz rame drugoga za zajednički cilj: služiti svome narodu i svojoj domovini.

Napredni odgoj. *Sokolstvo je u svom bivstvu uvijek značilo napredovanje; napredovanje koje nikad nema svog svršetka. Recimo vječni pokret! Jezgra svakog građanskog i vjerskog pokreta. Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe! zahvaća duboko i u sokolsku organizaciju, jer je to temelj čovječnosti, pravednosti, dobrote i poštenja.*

Dužnosti. *Nacijonalno kulturna zadaća sokolstva traži, da njegovi pripadnici služe u svako doba i u svim prilikama društvenog, javnog i porodičnog života dobrim primjerom. Naše ponašanje u sokolstvu i vansokolskom životu treba da je uzorno, pa ćemo biti ugledni, poštivani i ljubljeni od svog naroda.*

Ustrajnost. *Hoćeš li, da tvoje tilo bude lijepo i čvrsto, ustrajno vježbaj mnogo godina i nastoj, da druge prestigneš. Ne škodi, ako si u sokolstvu častohlepan. To svojstvo nije doduše krepost, ali potiče na napredak, pa je i potrebno. Samo ga treba držati u pravim granicama*

Ne voli samo ruče, ili samo konja , ili samo preču ili koju drugu spravu. Raduj se i prostim vježbama. Sprave djeluju najviše na ruke i na trup, a proste vježbe gotovo na cijelo tijelo, naročito na noge. I najbolji vježbač na preči ide zgrbljeno, a 'noge baca' u hodu nepravilno, ako ne vježba proste vježbe. Ustraj u sokolskome radu u svemu i svačemu i imaj uvijek na pameti trajnu vrijednost svega, što je sokolsko. ***Budućnost je uvijek pravedna, ma da ti sadašnjost toga ne priznaje.*** (istakao ZB)

Što su narodi manji, moraju to veću djelatnost razvijati na svim područjima prosvjete i kulture, jer će inače zamrijeti i uginuti. Narod tako malen kao naš što je, a naročito u sadašnjim prilikama, može očekivati dvojaku sudbinu: ili mora polako ginuti, bude li nemaran; ili će živjeti u odlučnoj volji, da ustrajnom djelatnošću natkrili u svemu druge...

Disciplina. *Disciplina je u sokolstvu dobrovoljna, a ne nasilna kao vojnička. Ali nije zbog toga dobrovoljna, da ne moraš slušati, ako ne ćeš, nego stoga, što među sokolovima nema mjesta onome, koji neće da sluša. Dok si u društvu moraš slušati i priznavati zakon društva, t. j. društvena pravila. Gdje nema reda, nema ni slobode, a u korist toga reda treba i sebe sam svladavati, osobnost svoju podređivati sokolskoj stvari i cjelini...*

Disciplina je temelj i snaga sokolske organizacije, a po njoj dolazimo i do prave vrijednosti čovjekove.

OSNIVANJE HRVATSKOG SOKOLA U ĐAKOVU I RAD PRIJE RATA

Osnivanje Hrvatskog sokola u Đakovu

Đakovo je danas, a bilo je i davno ranije, mjesto vrlo dobrih športskih društva i poznatih športaša domoljuba i kulturnih radnika. Ovom prilikom spomenimo da su u prvoj polovini prošlog stoljeća u Đakovu vrlo aktivno radila tri gimnastička društva - Hrvatski sokol, Sokol i Hrvatski katolički orao, a istovremeno i tri nogometna kluba - ŠK Hajduk, Đakovački športski klub (ĐŠK) i ŠK Sokol. Na kulturnom polju djelovali su Hrvatsko pjevačko društvo "Preradović" (osnovano 1863.), Narodno kazališno društvo (1866.), Zbor duhovne mladeži i čitaonica (1841.).

Slobodarski duh brzo se širio cijelom Hrvatskom te nakon tri desetljeća nakon osnivanja Hrvatskog sokola u Zagrebu i u Đakovu se osniva Hrvatski sokol. Bilo je to na konstituirajućoj skupštini **u Đakovu 20. listopada 1906.** Za prvog starješinu (predsjednika) izabran je dr. Aurel Plemić, kraljevski sudbeni pristav u Đakovu. Za zamjenika starješine izabran je porezni činovnik Marijan Kristić, za tajnika apotekar Lujo Šimat, za blagajnika trgovac Hinko Maurović, za vođu (prednjaka) željezničarski službenik Ivan Domjan, za zamjenika vođe kraljevski sudbeni pristav Stjepan Sučić, za barjaktara nadzornik biskupskog vlastelinstva Andra Štiglić, te za odbornike odvjetnički perovođa Franjo Carević, Mato Ivakić i dr. Juraj Raškaj. Za zamjenike odbornika izabrani su Vukašin Jozić, Mato Ivakić i Zlatko Sontag.

Tim osnivanjem Hrvatski sokol je postao najstarije športko društvo u Đakovu, kako je zabilježio đakovački povjesničar Krešimir Pavić.

Toj Osnivačkoj i konstituirajućoj skupštini prethodila je skupština Inicijativnog odbora koja je održana 19. kolovoza 1906. u prostorijama Hrvatske čitaonice u Đakovu gdje je izabran privremeni odbor sa zadatkom "*da se što prije osnuje Hrvatski sokol u Đakovu*". U odbor su izabrani: dr. Aurel Plemić, predsjednik, Šimo Švarc, tajnik, Hinko Maurović, blagajnik i odbornici Ivan Herman, Svetozar Rački, Dragutin Čubriković, Andro Štiglić, Jozo Šimonović, i Mato Ivakić.

Ideja za osnivanje Hrvatskog sokola u Đakovu rodila se među prijateljima koji su se sastali u vinogradu gospođe Marije Donegani (na Stočinu) u tom društvu bio je i dr. Aurel Plemić, zet gospođe Donegani,

koji je predložio osnivanje Hrvatskog sokola. Brat Aurelov, Levin bio je godinu dana ranije osnivač Hrvatskog sokola u Vinkovcima.

Poriv za osnivanje Hrvatskog sokola u Vinkovcima dogodio se u proljeće 1905. u Đakovu. O tome Josip Crepić - Aurel piše: "*Sljedeće godine 1905. u travnju na pokopu biskupa Strossmayera u Đakovu vidjeli smo po prvi puta Sokole. Bilo nas je iz Vinkovaca dvadesetak đaka, a niti jedan od nas do tada nije vidio Sokole u odori. Na sprovodu se Strossmayerovom sabralo toliko naroda stranaca iz različitih društava: pjevačkih, vatrogasnih, akademskih i drugih, no najveća je senzacija za Đakovčane "Sokol". U Školskoj se ulici izjutra rano svrstala sokolska povorka. Bili su to Hrvatski Sokoli iz Zagreba,* Osijeka i Vukovara, četa *od osmadest njih,* a prisustvovao je i odred slove-*načkih i čeških* Sokola. Sokolska odora, a naro-*čito crvene košulje, isticale su se između onog mnoštva. Nama je đacima osobito imponirala sokolska disciplina, koja je kod ovih odreda dolazila u onoj gužvi do izražaja*". Te godine, kako smo već naveli, osnovan je na inicijativu vinkovačkih studenata Hrvatski sokol u Vinkovcima. To je sigurno bio poriv da i Đakovčani ubrzaju o snivanje Hrvatskog sokola.

05 *Dr. Aurel Plemić, osnivač i prvi starješina Društva*

06 *Marija Donegani*

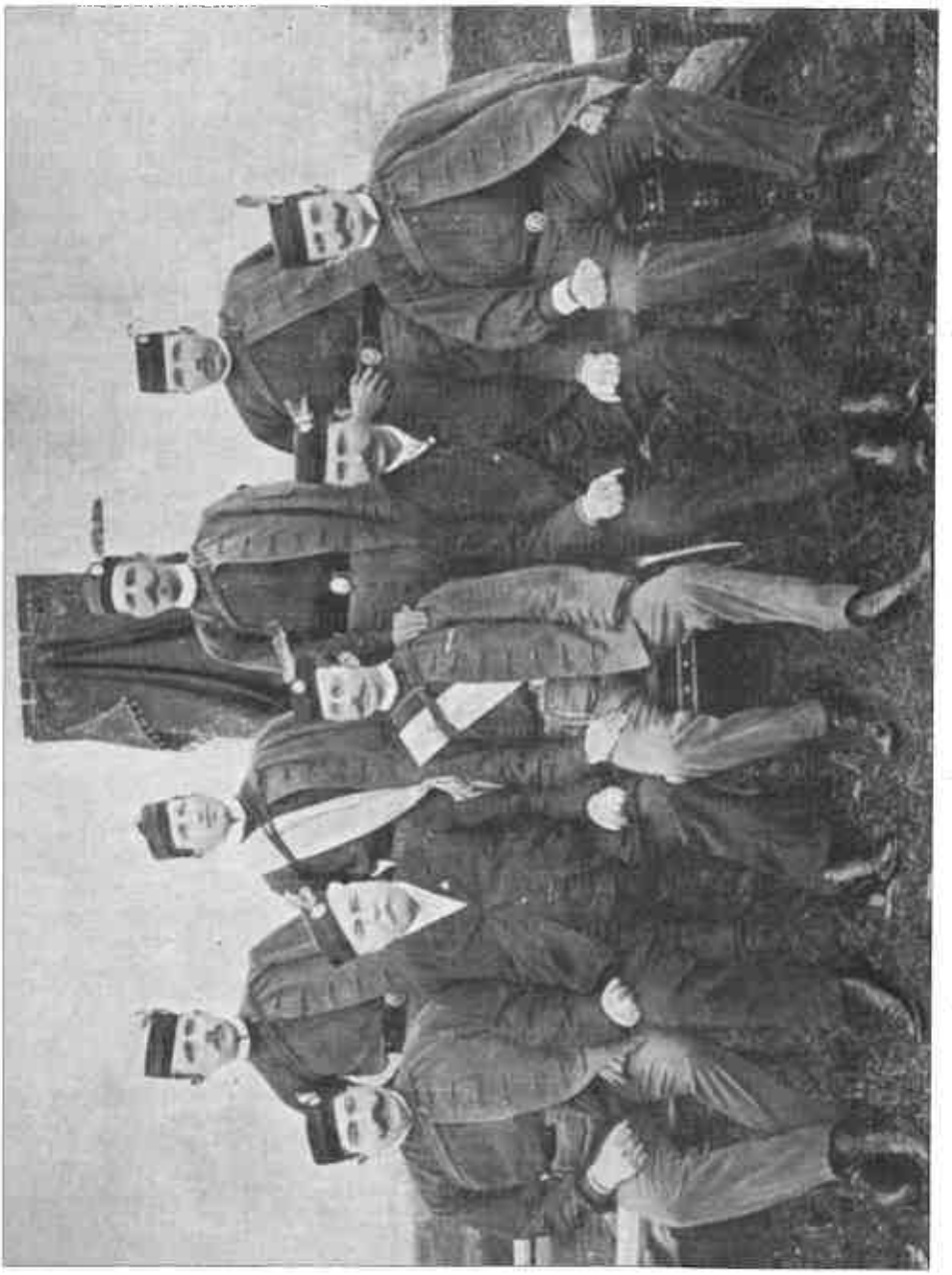

07 Odbor Hrvatskog sokola u Đakovu sa starješinom dr. Aurelom Plemićem 1907.

Osnivači Hrvatskog sokola u Đakovu bili su pripadnici različitih političkih stranaka - osim mađarona - što je pozdravio i književnik A. G. Matoš u putopisu Od Zagreba do Beograda sljedećim zapisom:

"Kolo energičnih mladih ljudi oko dra Aurela plemića Plemića osnova đakovački "Sokol". ima ih iz svih stranaka (osim mađaronske) i to je vrlo simpatično."

Odmah nakon osnivanja Hrvatskog sokola u Đakovu naručene su sprave za vježbanje iz Praga, društvenu zastavu izradio je Vukašin Jokić, a sokolske odore Mijo Maksić iz Đakova. Sokolske odore imale su propisana posebna obilježja posebno za muške članove, a posebno za ženske što ćemo u nastavku ukratko opisati.

Odore Hrvatskih sokola i sokolica

Za muške članove:

Kapa crna, sa crnim 6 cm visokim rubom i sa crvenom tjemenicom. Na kapi, nad lijevim okom stoji grb iz hrvatske trobojnice, sa sokolskim monogramom i sokolskim perom, koje stoji ukoso prema gore i koje nije dulje od 30 centimetara.

Surka je od smeđeg tekstila koja se na prednjoj strani kopča s 8 gajtana i dugmadi. Rukavi na krajnjem dijelu imaju 4 gajtana. Surka ima dva džepa iznutra na prsima.

Hlače su uobičajenog kroja, od smeđeg platna, dolje s vrpcama za u cipele, a gore sa četiri kajge za provlačenje remena oko pasa, dva vezena džepa normalne veličine i nad lijevim džepom i džepić za sat.

08 Muške odore Hrvatskog sokola

09 Ženske odore hrvatskih sokolica

Košulja je od tankog svijetlocrvenog platna, a kopča se s tri crvena dugmeta. Ovratnik je visok 3 cm i kopča se preko tvrdo uškrobljene ogrlice čiji su krajevi sasvim zatvoreni.

Cipele crne obične od nelakirane kože.

Pojas je crn, lakiran s ovalnim sokolskim monogramom od srebrnasto- bijele kovine.

Članice imaju odjeću za vježbu i svečane odore.

Odjeća za vježbu ima rubac jasno crvene boje i veže se na glavu u obliku kape.

Bluza je od bijelog panama platna s ušivenim rukavima, kroj ravan, u struku sužen vrpcom ili elastičnom uzicom. Oblačila se preko glave.

Suknja je od tamnoplavog glota, zatvara se straga i duga je toliko da je kod pokleka 2 cm iznad zemlje.

Gaćice su od crne tkanine, duge do iznad koljena gdje završavaju elastičnom uzicom.

Čarape i cipele su crne boje.

10 *Vježbačka troja Hrvatskog sokola Đakovo*

Početne poteškoće i prvi javni nastup

Odbor je donio zaključak da se nikoga ne moli i ne nudi da bude članom Društva, jer se predviđa, da svaki Hrvat zna što je Sokol.

Uvježbavanje za javne nastupe održavalo se u dvorani niže pučke škole (danas škola I. G. Kovačića sagrađena 1898.). Međutim, nenadano je Općinsko zastupstvo donijelo zaključak da se zabranjuje Društvu postaviti vježbačke sprave u školskoj dvorani.

Bilo je i poteškoća jer osim pomanjkanja materijalnih i financijskih sredstava Vlada je zabranila srednjoškolskoj mladeži vježbanje u Sokolu. Na sreću to je potrajalo samo godinu dana kada je ponovo dozvoljeno uz stanovita ograničenja đacima vježbanje u društvu Sokola.

I pored svih tih teškoća Društvo želi proširiti svoju djelatnost te donosi zaključak da se osnuje podmladak, knjižnica i "Sklizački klub".

Hrvatski sokol u Vinkovcima organizirao je 12. prosinca 1906. svoju prvu javnu vježbu. Na toj javnoj vježbi sudjelovali su i gosti članovi Hrvatskog sokola iz Broda, Vukovara i Đakova. Program se sastojao od prostih vježbi i vježbi na spravama - ruči, preči i konju. U stanci između vježbi dr. Plemić, starješina Hrvatskog sokola iz Đakova, pozdravio je sva Društva kao i Srpski sokol iz Vinkovaca koji je kolektivno sudjelovao u ovoj priredbi.

Vrijedno je zapisati da je Tamburaški zbor Hrvatskog pjevačkog društva "Preradović" već 25. studenog 1906. na svom Kvartalnom koncertu u Đakovu izveo, vjerojatno u čast osnovanog Hrvatskog sokola u Đakovu, "Sokolsku koračnicu" koju je za tamburaški zbor priredio N. pl. Farkaš.

Prva javna vježba

Da su tadašnji osnivači vrlo ozbiljno shvatili rad društva vidljivo je i po tome što su već nakon nepuna tri mjeseca, tj. **13. siječnja 1907**. godine imali svoju prvu javnu vježbu u sali hotela "Wimer" izvodeći proste vježbe i vježbe na spravama. Toj prvoj i vrlo uspješnoj javnoj vježbi nazočio je i đakovački biskup Anđelko Voršak dajući podršku novom Društvu.

Na toj javnoj vježbi hrvatski sokolaši pokazali su da su razvili zdrave *"tjelesne sile"* no, nije bilo zapostavljeno ni razvijanje *"duševnih*

sila" kako je to postavljeno u osnovnim ciljevima Hrvatskog sokola. Već 30. travnja 1907. prisustvuje društvo povodom godišnjice pogibije hrvatskih velikana i mučenika Petra Zrinskog, hrvatskog bana i Krste Frankopana svečanim zadušnicama. Članovi su u sokolskim odorama stupajući kroz grad došli u župnu crkvu gdje je tadašnji đakovački župnik Milko Cepelić obavio obred. Uz članove Sokola, koji su bili u crvenim košuljama bilo je još svega nekoliko građana. Na večer je priređena "Komemoracija" na kojoj se uz prigodno pjevanje, recitiranje i vježbanje održao i govor o značaju godišnjice pogibije hrvatskih velikana.

11 Biskup Anđelko Voršak

U povodu toga je zaključeno da se to i u buduće čini, te je Hrvatski sokol svake godine taj dan svečano proslavio akademijom u zajednici s hrvatskim pjevačkim društvom "Preradović", kao i s drugim đakovačkim kulturno - prosvjetnim društvima.

12 Članovi Hrvatskog sokola Đakovo

Posveta društvene zastave

Koliko se u Hrvatskom sokolu pored tjelovježbe razvilo domoljublje najbolje ocrtava manifestacija posvete zastave Hrvatskog sokola u Đakovu 20. svibnja 1907. (7 mjeseci nakon osnivanja Društva) pred stolnom crkvom u Đakovu. Posvetu je obavio tadašnji đakovački župnik Milko Cepelić (biskup Anđelko Voršak je otklonio posvetiti zastavu).

Kuma zastave bila je gospođa Zdenka Prebeg, supruga dr. Vladimira Prebega, u to vrijeme odvjetnika u Đakovu i zastupnika u Županijskoj skupštini. Ta manifestacija posvete zastave bila je zaista veličanstvena što potvrđuje i sljedeći zapis: *"Ovu posvetu i razviće obavio je Hravatski sokol u Đakovu uz običajene, kod ovakvih zgoda, svečanosti u krugu preko 200 braće veselo i zanosno, a te svečanosti ostavile su u srcu svakog pojedinog brata Sokola ugodan spomen i ojačanu svijest pripadnosti velikom bratstvu i velikoj ideji.*

13 Milko Cepelić

A građanstvo i seljaštvo iz Đakovštine, kojeg od sprovoda velikog vladike (1905. biskupa J. J. Strossmayera, nap. ZB) *nikad do ovih dana slave nije bilo na okupu toliki broj, moralo je ponijeti sa sobom vedrinu u duši kraj pogleda tolikih Sokolova, te simpatiju i oduševljenje za ideju, koja to mnoštvo čile braće veže".*

Podršku đakovačkom mladom društvu svojim su dolaskom još dan ranije, tj. 19. svibnja, pružili Sokoli i Sokolice Hrvatskog sokola iz Babine Grede, Osijeka - Donji i Gornji grad, Mitrovice, Broda, Rume, Nove Gradiške, Harkanovaca i Iloka, zatim Srpskog sokola iz Nove Gradiške, Vinkovaca i Osijeka. U vezi toga kroničar je zapisao: *"Sva ta mila braća Sokolovi napuniše već prvi dan Djakovo i okitiše ga svojim vitkim pojavama. Svuda si vidio samo crvenu košulju i sokolovo pero"*. Pored navedenih gosti ovoj svečanosti prisustvovala su i đakovačka društva među kojima i "Preradović" sa svim svojim članstvom pod društvenom zastavom.

Goste je u parku pod zelenim paviljonima dočekivala *"kita domaćih gospođa i gospođica, koje su u narodnim nošnjama Đakovštine, Srijema, Posavine, Hercegovine i kršne Crne Gore nudile okrijepu u jelu, piću, kafi i duhanu..."*. Doček gostiju uveličala je vojna glazba.

Na večer su sva društva u povorci s bakljama i lampionima došli pred stan kume zastave gospođe Zdenke Prebeg gdje je već svirala vojna glazba. Nakon nekoliko pozdravnih govora "Preradović" je otpjevao podoknicu i još nekoliko pjesama.

Sutradan je nakon svete mise pred stolnom crkvom održan ceremonijal blagoslova zastave. Nismo u mogućnosti ovdje sve opisati već samo dio onoga što su kroničari ove proslave zapisali:

"Nakon propovjedi msgr. Milka Cepelića zabiti su u držak novog barjaka čavli: kume zastave, "Preradovića", trga Đakovo, starješine dr. Plemića i zamjenika starješine Gabuta, tajnika Šimata, te hrvatskih sokolskih društava iz Bakra, Bjelovara, Brod, Dubrovnika, Harkanovaca, Iloka, Križevaca, Makarske, Mitrovice, Osijeka, gornji grad, Osijek donji grad, Petrinje, Pitomače, Rume Samobora, Sarajeva, Senja, Varaždina, Vinkovaca i napokon Saveza hrvatskih sokolskih društava, Saveza srpskih viteških društava "Dušan silni" i Saveza poljskih sokolskih društav u Lavovu.Treba ovdje napomenuti da se za svaki čavao davao određeni novčani iznos.

*Iza toga prikopčala je kuma na barjak prekrasnu vrpcu s natpisom s jedne strane: "**Krijepkom mišicom i bistrim umom, k prosvjeti i slobodi hrvatskog naroda,** a s druge strane: **Hrvatskom sokolu u Đakovu kuma Zdenka Prebeg 1907."** Nakon posvete zastave i predaje barjaktaru sva društva su mimohodom dala počast novoj zastavi Hrvatskog sokola u Đakovu".*

Poslijepodne održana je javna vježba Hrvatskog sokola Đakovo i Osijeka, a na večer ples u dvorani velike gostione.

S kolikom se važnošću shvatila ova manifestacija pokazuju i brojni brzojavi i čestike koje su snažno podržale mlado društvo Hrvatskog sokola u Đakovu. Da navedemo samo neke: Celje, Krapina, Volovsko, Opatija, Sisak, Zagreb, Crikvenica, Daruvar, Koprivnica, Varaždin, Slovenačke sokolske zveza, Poljskog saveza Sokolstva, Srpskog sokola u Zagrebu, te dr. Pinterovića, V. Stankovića, dr. S. Miletića, Šuleka, dr. Magdića te od redaktora časopisa "Hrvatskog sokola" dr. Bučara.

I na kraju prenesimo zaključak kroničara o uspjehu ove proslave: *"Ova slava uspjela je po Hrvatski Sokol u Đakovu u dvostrukom smjeru moralnom i matrijalno moralno napose time, što je sokolskoj ideji u Đakovštini pribavila veliki krug prijatelja, pak će Hrvatski Sokol u Đakovu uz sigurnu time egzistenciju smjelo kročiti naprijed kako je i počeo".*

Osnivana je Župa Strossmayerova u Osijeku

Te 1907. godine održano je nekoliko kućnih zabava, organizirani su izleti za članove Društva u Vrpolje, Gorjane i Viškovce gdje je učitelj Koharić osnovao Hrvatski seljački sokol.

Održane su svečane zadušnice za narodne velikane Petra Zrinskog i Krstu Frankopana uz potvrdu ranijeg zaključka da se svake godine treba održati te zadušnice na račun Sokola.

Članovi Društva sudjelovali su 14. srpnja na Prvoj javnoj vježbi Hrvatskog sokola u Babinoj Gredi gdje su nastupili i članovi Hrvatskog sokola iz Vinkovaca i Vukovara te seoski odjeli iz Viškovaca i Vrpolja. Kao gosti na toj Prvoj javnoj vježbi bili su i članovi Srpskog sokola iz Vinkovaca.

Izabrani odbor Društva održao je 22 sjednice.

Društvo i dalje širi svoju djelatnost te osniva podmladak i vlastitu knjižnicu za koju su nabavljene razne sokolske knjige i edicije *"radi duševnog jačanja članstva"*.

Nakon što je na području Slavonije i Srijema osnovan veći broj sokolskih društava osnovana je 28. srpnja 1907. Župa "Strossmayerova" u Osijeku. To je bila krovna sokolska organizacija za Sokolska društva Slavonije i cijelog Srijema. Prvi starješina Župe bio je dr. Ante Pinterović, odvjetnik, a prvi vođa Ivan Krsto Dončević.

14 Znak Župe Strossmayerove

Osnivanju ove Župe prisustvovala je i delegacija Hrvatskog sokola iz Đakova.

Ustroj Hrvatskih sokola imao je centralnu organizaciju Hrvatski sokolski savez i 7 Župa podijeljenih po teritorijalnom principu. Župe su nosile imena zaslužnih Hrvata: Župa Fonova (Zagreb), Ljudevita Posavskog (Sisak), Magdićeva (Varaždin), Preradovića (Bjelovar), Starčevića (Senj), Zrinskog (Karlovac), Jelačićeva u Mitrovici i već spomenuta Strossmayerova u Osijeku. Pored toga bilo je i 20 Sokolskih društava koja su bila izravni članovi Saveza.

Snažan polet pod društvenom zastavom

Nakon osnivanja Hrvatskog sokola u Đakovu i veličanstvene posvete prve zastave Društva 1907. godine i iskazane svestarane podrške članovi Hrvatskog sokola u Đakovu bili su dodatno motivirani na dobar rad.

Početkom **1908.** godine na Glavnoj skupštini društva za starješinu (predsjednika) izabran je Lujo Šimat, apotekar u Đakovu (dotadašnji starješina dr. A. Plemić vratio se u Vinkovce te je tamo bio ponovo izabran za starješinu), za podstarješinu (podstarostom) Franjo Stanković, za tajnika dr. Ivan Ribar, za blagajnika Hinko Maurović, a za začasnog člana prvog starješinu dr. Aurela Plemića kojemu je tom prigodom uručena i diploma. Ta čast, začasnog člana pripala je dr. Antunu Švarcmajeru 1911. i Luji Šimatu 1913. godine.

U Društvu je bilo 54 izvšujuća člana, 17 utemeljitelja i 187 podupirajućih članova. Vježbalo se utorkom, četvrtkom i subotom od 20 do 22 sata.

Društvo širi svoju djelatnost osnivajući 1908. godine nogometnu i koturašku sekciju. To možemo smatrati prvim organiziranim igranjem nogometa u Đakovu. Nije poznato jesu li ti pioniri nogometa u Đakovu odigrali koju utakmicu jer detaljnije podatke o nogometu nalazimo tek nakon osnivanja ŠK "Orao" 1911. godine koji je bio prvi registrirani nogometni klub u Đakovu.

15 Koturaška sekcija zagrebačkih Sokola osnovana 1887.

Te, 1908. godine, osnovan je i zdravstveni odio Društva. Organizirani su društveni izleti u Selce i Štrbince.

Sa ciljem da se proširi rad i aktivno članstvo odlučeno je da se osnuje "Tečaj za šegrte". Međutim, obrtnici nisu pokazali *"Sokolsku svijest koja bi ih silila da poštuju, a kamoli da nagovore svoje šegrte na polazak vježbi"*. U to vrijeme u Đakovu je bilo oko 140 obrtnika, najviše zidara (12), zatim postolara i kovača (11), krojača (10), čarapara (9) i td.

Pripreme za javne nastupe članovi su, nakon zabrane u školskoj dvorani, održavali u dvorani Uricha (mlađoj generaciji poznata kao dvorana Partizana društva za tjelesni odgoj), ali vlasnik nije htio dvoranu prilagoditi za potrebe Društva, kako je bilo ugovoreno pa se prešlo vježbati u Dvoranu Dragutina Wimera uz mjesečnu naknadu od 30 kruna. Time je bio omogućen normalan rad te je 21. lipnja održana uspjela javna vježba, a 20. rujna održan je I. slet Hrvatske sokolske župe "Strossmayer" u Osijeku.

Članovi Hrvatskog sokola su 1. studenog zajedno s drugim đakovačkim društvima sudjelovali u prigodi otkrića spomenika Luki Botiću na mjesnom đakovačkom groblju i tom prilikom priložili 25 kruna u dobrotvorne svrhe.

Suradnja Hrvatskog pjevačkog društva "Preradović" i Hrvatskog sokola

Hrvatsko pjevačko društvo "Preradović" koje je već tada imalo gotovo 60 godišnji rad za sobom pomoglo je novoosnovanom društvu Hrvatskog sokola dajući na uporabu svoj glasovir za pratnju kod vježbi. Suradnja s "Preradovićem" dugi je niz godina bila vrlo dobra. Tako je već **1909.** godine na inicijativu i poziv Hrvatskog sokola zajednički obilježena stogodišnjica rođenja Ljudevita Gaja. Prihod je bio namijenjen u dobrotvorne svrhe - Društvu hrvatske pučke "Prosvjete" i Družbi sv. Ćirila i Metoda. Tim povodom izdan je i plakat čiji samo uvodni dio teksta prikazujemo.

U programu su sudjelovali vojna glazba i muški pjevački zbor, dok je tajnik Hrvatskog sokola dr. Ivan Ribar izrekao spomen slovo o Ljudevitu Gaju.

HRVATSKA DRUŠTVA U TRGU ĐAKOVU
"Čitaonica", "Merkur", "Preradović" i "Sokol

Prieđuju u nedjelju 1. kolovoza veliku slavu na spomen
Stogodišnjice rođenja
LJUDEVITA GAJA

preporoditelja hrvatskog naroda, oca novije hrvatske knjige, izdavatelja prvih hrvatskih novina; pak se ovim Vaše p. n. gospodstvo sa cijenjenom obitelju na tu narodnu i kulturnu slavu najuljudnije pozivlje.

Ulaznina po osobi 1 kruna.

Društvom je rukovodio isti odbor kao i prethodne godine na čelu sa starješinom Lujom Šimatom jedino je za zastavnika izabran Milan Vrbanac. Odbor je održao 17 sjednica na kojima se najviše raspravljalo o (ne) disciplini članova.

Javna vježba izvršujućih članova Društva održana je u vrtu pučke škole. Na javnoj vježbi u Gundincima 23. kolovoza uz domaće članove nastupili su i članovi Sokola iz Vinkovaca i Đakova. Domaćini su izveli proste vježbe, a zatim su članovi sva tri društva prikazali vježbe na spravama.

Time su đakovački Sokoli vratili gostovanje članova Sokola iz Gundinaca koji su sudjelovali u Đakovu na javnoj vježbi 2. srpnja. Na toj vježbi svi sudionici su zajedno izveli proste vježbe, a zatim su pojedinačno nastupili s vježbama na spravama.

16 Milan Vrbanac, zastavnik

Vježbači Hrvatskog sokola u Bugarskoj

Godine **1910.** održan je slet "Bugarskih junaka" u Sofiji za čega su se članovi Društva marljivo pripremali. Na tom sletu sudjelovalo je osmero članova Hrvatskog sokola iz Đakova i to: Domjan, Baumeister, Herman, Bausman mlađi i stariji, Šarčević, Garvanović i Gazapi. Iste godine održan je i slet u Beogradu na kojem su sudjelovali i đakovački Sokoli.

Te godine održan je 7. i 8. rujna u Vukovaru II. slet Sokolske župe Strossmayerove. Taj slet nije uspio u materijalnom pogledu pa su sva društva, članovi Župe, morali zajednički podmiriti nastalo dugovanje.
Hrvatski sokol iz Vinkovaca organizirao je 17. travnja javnu vježbu na kojoj su kao gosti sudjelovali Sokoli iz Đakova, Osijeka i Srpski sokol iz Vinkovaca. Na toj javnoj vježbi nastupila su s vježbom na ručama i 4 člana đakovačkog prednjačkog zbora. Nastup je bio efektan *"no njihov nastup zaostao je u kvaliteti izvedenih vježbi u odnosu na Vukovarce"* kako je izvješteno u glasilu Hrvatski sokol 5/1911.

U korist Gajeva društva organizirana je zabava uz sudjelovanje i drugih đakovačkih društava.
Društvo je organiziralo akciju za obilježavanje blagdana slavenskih apostola Ćirila i Metoda. Za tu akciju po gradu su dijeljeni letci i prikupljani prilozi te je prikupljenih 248 kruna i 80 filira poslano družbi.

Odbor Društva koji je ostao neizmjenjen održao je 21 sjednicu i uz ostale aktivnosti organiziran je za članstvo izlet u Semeljce, Satnicu, Vrpolje i Štrbince. Na tim izletima razvijana je ideja sokolstva.

Oko prisustvovanja ustoličenju novog đakovačkog biskupa Ivana Krapca među članovima Društva došlo je do podvojenosti (jedni su ga smatrali mađaronom) iako je većina bila za prisustvovanje, ali se tek po odobrenju Sokolske župe odlučilo da se toj svečanosti prisustvuje. Biskup Krapac doznao je za to protivljenje, pa iako je podario Društvo svotom utemeljitelja, bio je protivnik Sokola. Do sukoba nije dolazilo, ali članovi đakovačkog Sokola nisu sudjelovali u serenadama i bakljadama u predvečerje njegova imendana.

Ovdje je prilika da iznesemo i stav biskupa J. J. Strossmayera prema Sokolima. U glasilu Hrvatskog sokolskog saveza "Hrvatski sokol" za godinu 7. rujan 1926. objavljeno je sljedeće:

Vladika Strossmayer za 'Sokolski dom'.

"Kada se je god. 1889. odlučio ljubljanski Sokol, da u bijeloj Ljubljani podigne dostojan sokolski dom, obratio se na mnoge slavenske rodoljube, da u tu svrhu štogod doprinesu. Među ostalima se tom pozivu odazvao i naš mecena vladika Strossmayer, koji je u tu svhu poslao 'Ljubljanskom sokolu' dvije stotine forinti (Iso Kršnjavi 1884. kao upravitelj Strossmayerove galerije slika imao je godišnju plaću 300 forinti, dodao ZB).

17 *Josip Juraj Strossmayer, biskup*

Pismo koje je vladika poslao 'Ljubljanskom Sokolu' glasi:

"Slavni Ljubljanski Sokole!

Ovijem mi je drago priznati - o čemu smo inače svi uvjereni - da si je 'Ljubljanski Sokol' za dvadeset i pet godina svoga opstanka stekao velikih zasluga, koli u osvješćivanju slovenskog naroda,toli u buđenju i unapređivanju slovenske misli i bratske uzajamnosti među slovenskom braćom našom. U tom uzvišenom njegovom poslu nije ga ništa smelo, od toga plemenitog nauma nije ga ništa odvratilo, ni smijeh blizih ni dalekih protumišljenika, ni zapreke domaćih protivnika, a niti - što je u nas žalibože najobičnije - niti sama poznata naša slavenska nestalnost i malaksalost. Ljubljanski je 'Sokol' odvažno koracao, neumorno radio i zato pun ponosa može gledati na svoju prošlost.Otvorene duše može primati zasluženo priznanje, sadašnjosti, a putem temeljite i plemenite nade može ići u susret budućnosti, koja će mu - ne dvojim ni malo - s najboljim uspjehom okruniti nastojanje njegovo, jer je to nastojanje pravedno, uzvišeno i Bogom samim nadahnuto. Da se narod narodom ćuti i da svoje biće shvati i da bližnju braću upozna - a bez ćije tuđe štete, a u duhu Isusovom - to je zadaća

doista uzvišena. Bogom samim nadahnuta. Ljubljanskomu dakle 'sokolu', koji je u tom pravcu djelovao, iskreno moje priznanje i duboka moja hvala. Ne manje me veseli čuti da je neutrudivi 'Sokol' odlučio sagraditi sebi vlastitu zgradu, zgradu kako iz nacrta razabirem, vele lijepu, zgradu upravo umjetničku, pa u toj zgradi ići za cilju svojom većom jošte ustrajnošću. Zadaća doista, koli uzvišena toli velika i poučna! Ali dobra volja i pravedni Bog će pomoći, da će neomorni 'Sokol', koji je do sad bio pionir narodne prosvjete, veliku svoju zadaću ispuniti i pokazati nam svima, što sloga i rad može i što vrijedi jedan cigli 'Sokol', u svjesnu i valjanu nadu, koji rađa i odgaja same sokoliće. Bog blagoslovio! Bog pomogao! U toj radosti ipak me jedna žalost mori i srce mi para, a ta je, da slavnom 'Ljubljanskomu Sokolu' ne mogu onako novčano u pomoć priteći, kako mi to duša želi i srce nalaže. Ali naše su okolnosti takve, da bi čudo bilo, kada bi materijalno stanje cvalo. Zato molim slavni 'Sokol' da i ovu malu svotu od dvije stotine forinti izvoli primiti onako srdačno, kako bi to kudikamo veću svotu možda primio. Od srca je i od iskrenog prijatelja i od najodanijeg brata slovenskog naroda. Koliko ne mogu novcem, toliko ću nastojati molitvom i blagoslovom podupirati uzvišenu svrhu junačkoga 'Sokola'. Još jednom: Bog blagoslovio! Bog unapredio! Slavnomu 'Ljubljanskom Sokolu' sa bratskom ljubavlju najodaniji brat i prijatelj J. J. Strossmayer, biskup" - "Obzor" 19. veljače 1889.

O Strossmayerovim zaslugama za Sokol pisao je i Franjo Bučar. Krešimir Pavić navodi sljedeće Bučarove riječi:

"Veliki i bistri duh neomrloga biskupa Strossmayera odmah je shvatio krasnu i plemenitu zadaću sveslavenskog, a napose hrvatskog sokolstva, tim više, što su ove uzvišene ideje, koje naše sokolstvo širi i propaguje bile zlatnim slovima upisane i u vanredno raširen i poletan kulturni program, što ga je neumrli mecena stavio u svoj djelokrug i postavio ciljem čitavog svog plemenitog života. Zato je ne samo hrvatsko, već i ostalo, a napose slovensko i češko sokolstvo, kadgod bi se obratilo u bilo kojem pogledu na pokojnog velikana, našlo u njemu vazda vrlog zagovornika i pomagača tvorom i zborom."

Franjo Bučar navodi primjer I. istarskog Sokola iz Pule koji je namjeravao izgraditi sokolski dom pa je zamolio Strossmayera za pomoć. Biskup je poslao 1000 kruna uz krasno popratno pismo, shvativši rodoljubnu zadaću hrvatskog sokolstva u ugroženoj Istri te je obećao i daljnjih 1000 kruna bude li tamošnji Sokol svjesno vršio svoju zadaću.

Hrvatski sokol pomaže "Preradoviću"

Glavna godišnja skupština Društva održana je 5. veljače 1911. godine na kojoj je ponovo za starješinu izabran Lujo Šimat, za podstarješinu Franjo Jakševc, za tajnika dr. Ribar i za blagajnika Joza Kovačević. Na Skupštini je, kako smo već naveli, dr. Antun Švarcmajer kao đakovački gradonačelnik izabran za začasnog člana za razne usluge koje je učinio za Društvo. Odbor Društva održao je 19 odborskih sjednica.

Rad aktivnih članova - vježbača - preselio se od Wimera u *"novu gombaonu"* u školskoj zgradi.

Među građanstvom organizirano je sakupljanje knjiga za knjižnicu. Te godine osnovana je i putna blagajna.

Svečano su obilježene proslave i obljetnice Ćirila i Metoda i Zrinkog i Frankopana na kojoj je izvedena drama "Posljednji Zrinski". Nije zaboravljen ni pokojni biskup Strossmayer te su članovi Društva prisustvovali svečanim zadušnicama.

S velikim moralnim uspjehom održana je javna vježba Društva 2. srpnja na kojoj su kao gosti nastupili članovi Hrvatskog sokola iz Vinkovaca i Babine Greda.

Na večer toga dana je "Preradović" priredio koncert. Taj nastup je istaknut u izvješću na Godišnjoj skupštini "Preradovića" 19. siječnja 1913. koja je održana u prostorijama Hrvatske čitaonice uz napomenu da i *"to dokazuje da 'Preradović" nastoji da između njega i Hrvatskog sokola' bude što čvršća zajednica"*.

Na svesokolskom sletu u Zagrebu koji je održan 12. do 15. kolovoza sudjelovalo je nekoliko članova Hrvatskog sokola iz Đakova.

Tijekom godine Društvo je organiziralo izlet u Viškovce.

Na proslavi posvete zastave Hrvatskog pjevačkog društva "Nada" u Mitrovici sudjelovao je "Preradović" te je pobrao svojim nastupima veliki uspjeh. Za to gostovanje u Mitrovici Hrvatski sokol iz Đakova ustupio je u putnu blagajnu "Preradovića" čisti prihod od 200 kruna od druge predstave "Posljednji Zrinski". Ostali donatori bili su biskup Krapac 50 kruna, Dane Reichman ml. 50 kruna (kao spomen na svoju pokojnu suprugu) i Vladoje Čačinović (upravitelj đakovačkog vlastelinstva) u povodu svoje proslave 25 godina svoga rada u Đakovu.

U svezi s tim putovanjem zabilježeno je kako "Preradović" nije imao dovoljnom *"imovinom da bi mogli svi izvšujući članovi na trošak*

društva poći, to se u sporazumom sa zborovođom formirao nešto uži mješoviti zbor uz navedenu pomoć u putnu blagajnu 'Preradovića".

To je potvrda dobre suradnje HPD "Preradovića" i Hrvatskog sokola, što ne treba čuditi jer je među ostalim predsjednik Sokola Lujo Šimat bio i član Upravnog odbora "Preradovića".

18 Hrvatsko pjevačko društvo "Preradović" s predsjednikom Svetozarom Rittigom

19 Svetozar Rittig

Na Staru godinu 31. prosinca priređana je u zajednici s "Preradovićem" Silvestarska zabava. Izveden je Nušićev "Svijet" u kojem su zajednički glumili članovi "Preradovića" i Hrvatskog sokola pod ravnateljstvom Narodnog kazališnog društva u Đakovu.

Na blagajni za tu zabavu ubrano je 353 krune i 60 filira od čega je čista dobit bila 222 krune i 20 filira koja je je ravnomjerno podijeljena između "Preradovića" i Sokola.

Hrvatski sokol na Sletu u Pragu

Na Glavnoj godišnjoj skupštini Društva koja je održana 28. siječnja **1912.** izabrano je isto rukovodstvo na čelu s Lujom Šimatom. Odbor je održao 16 sjednica na kojima je među ostalim aktivnostima pokrenio daljnje prikupljanje knjiga za vlastitu knjižnicu. Knjižnica Hrvatskog Sokola bila je smještena u kući brijača Sladića koja se nalazila odmah do današnjeg suda, odnosno tadašnjeg gradskog zatvora, u Ulici kralja Tomislava.

Kao i svake godine Društvo je organiziralo obilježavanje smrti hrvatskih velikana Zrinskog i Frankopana. Već smo naveli da je Sokol odbijao sudjelovati u serenadama priređenim biskupu Krapcu povodom njegovog imendana. Ove godine ni "Preradović" nije sudjelovao, na poziv Mjesnog građanskog odbora, u serenadi povodom imenovanja biskupa Krapca tajnim savjetnikom, što je u Društvu izazvalo jaki raskol i istupanja nekih članova iz "Preradovića".

Društvo je sudjelovalo na posljednjem ispraćaju vrijednog člana i predsjednika "Preradovića" Vendelina Kindla.

Za učitelja (vođu) izabran je Pero Gazapi.

Na Sokolskom sletu u Pragu sudjelovali su dr. Ribar, Baumajster, Šarčević, Vince, Albrecht, Crepić i Ringsmut.

Članovi Društva priredili su u ljeto javnu vježbu, a na večer je "Preradović" priredio koncert.

20 Prednjački zbor Hrvatskog sokola Đakovo 1912.

Društvo je pokrenulo veliku akciju za sakupljanje priloga u korist Crveng krsta balkanskih država koje su već bile u ratu s Turskom. U tu svrhu Društvo je organiziralo i dobrotvornu zabavu čiji je cijelokupni prihod bio upućen Crvenom krstu.

Na dan slavenskih apostola sv. Ćirila i Metoda Hrvatski sokol i "Preradović" održali su priredbu i organizirali sakupljanje pomoći za hrvatske škole u Istri.

Početkom godine (19. siječnja) nakon ostavke bana Tomašića na vlast je došao Slavko pl. Cuvaj. Taj novoimenovani ban već je 25. siječnja raspustio Sabor, te je 31. ožujka imenovan Kraljevim komesarom u Kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji. Kao komesar proganjao je istaknute pojedince među kojima i članove Hrvatskog sokola. Zabranio je učenicima vježbanje u Sokolu, a učiteljima i činovnicima zabranio je rad u Sokolu. Hrvatskom sokolu u Đakovu zabranio je rad u školskoj dvorani pa je Društvo nastavilo vježbanje u prostorijama Urjakovićeve kuće (tzv. "Lauskasino") koja se nalazila u današnjoj Ulici bana Jelačića, treća kuća od hotela.

Radi velikog revolta i otpora takvoj politici komesaru Cuvaju, na kojega su pokušana i dva atentata, 29. studenog Cuvaj je opozvan, a naslijedio gaje kao komesar Ivo barun Skerlecz. Taj novi komesar došao je u Đakovo (1914.) te je đakovačka vlast zatražila da članovi Sokola u odorama prisustvuju njegovom dočeku. Tadašnji predsjednik Hrvatskog sokola u Đakovu dr. Ivan Ribar odbio je taj poziv već je komesaru Skerleczu samo predstavio Upravni odbor Društva, svi su bili u građanskim odijelima. Prigodom tog susreta dr. Ribar je zatražio dozvolu da školska djeca smiju vježbati u Sokolu.

Osnivanje ženskog odjela vježbačica

Za starješinu Hrvatskog sokola u Đakovu izabran je na redovnoj Skupštini Društva 12. siječnja **1913.** doktor Ivan Ribar. Za tajnika je izabran Mato Molinar. Odbor je tijekom godine održao 23 sjednice.

Početkom godine nemila smrt pokosila je vrednog člana i višegodišnjeg starješinu Luju Šimata. Tim povodom Društvo je priredilo zadušnice i održalo korotu, a na dan Svih svetih "Preradović" je na grobu otpjevao tužaljke.

21. Dr. Ivan Ribar

Doktor Josip Štajduhar izabran je za društvenog liječnika.

Hrvatski sokol u Đakovu pokrenuo je akciju za osnivanje ženskog odjela vježbačica.Tom pozivu odazvao se veći broj aktivnih članova koji je ubrzo imao i svoje prve javne vježbe. Sve je to ostavilo duboki trag ne samo u športskom već i u kulturnom životu tada malog Đakova sa svega oko 6.000 stanovnika. Možemo pretpostaviti da je to bio izvanredan društveni događaj koji je pokazao da je *"pobijedila domoljubna potreba okupljanja nad shvaćanjima da ženi nije mjesto u javnom životu"* kako je zapisao Zlatko Virc u svojoj knjizi Hrvatski sokol u sjeveroistočnoj Hrvatskoj.

22. *Ženska i muška Sokolska vrsta*

Članovi Društva kolektivno u odorama i pod zastavom prisustvovali su zadušnicama za biskupa Strossmayera.

Spomen Zrinskog i Frankopana 30. travnja obilježili su zajdno "Preradović" i Hrvatski sokol. Ujutro su održane u župnoj crkvi zadušnice, a na večer akademija s vrlo bogatim i prigodnim programom u kojem su prikazani fragmenti iz drame "Posljednji Zrinski" i "Katarina Zrinska".

Savez Hrvatskih pjevačkih društava poslao je okružnicu, da pjevačka društva 5. srpnja na dan sv. Ćirila i Metoda proslave kao narodni blagdan. Budući da je Hrvatski Sokol u Đakovu već pokrenuo tu akciju obilježavanja tog dana, "Preradović" se toj akciji pridružio.

Članovi obaju društava prisustvovali su sv. misi, poslije su skupljali priloge za narodne škole u Istri. Sutradan je priređena svečana zabava (komers) u svratištu "Devčić".

Dobra suradnja "Preradovića" i Hrvatskog sokola potvrđena je i 14. rujna kada je cjelokupni zbor "Preradovića" prisustvovao i otpjevao nekoliko pjesama na kućnoj veselici Hrvatskog sokola.

Članovi Društva priredili su 6. travnja hodnu vježbu u Piškorevce, 22. lipnja javnu vježbu u Gorjanima, 13. srpnja uspješan izlet u Semeljce, a 15. kolovoza javnu vježbu na kupalištu Breznica koja je *"moralno i materijalno vrlo uspjela"*.

Hrvatski sokol razvija nacionalnu svijest i borbu protiv Austro - Ugarske Monarhije

Iz dosada iznijetih podataka o radu Hrvatskog sokola u Đakovu mogli smo zaključiti da je rad Hrvatskog sokola uvijek pored tjelovježbe bio prožet razvijanjem i podizanjem nacionalne svijesti. Takav program rada u razvijanju i podizanju nacionalne svijesti, najčešće ne objelodanjen, bio je vođen od starješina i ostalog vodstva sokolskih društava. U nastavku upoznat ćemo kako je taj rad opisao u svojim uspomenama ("Iz mojih uspomena na djakovački Sokol". Objavljeno u "Spomen spisu" 1926.) jedan od prvih tajnika, a kasnije i starješina Hrvatskoh sokola u Đakovu dr. Ivan Ribar koji je 1907. došao u Đakovo kao advokat (1904. završio je u Zagrebu Pravni fakultet).

Po svom dolasku odmah se uključio u sokolske redove u Đakovu, te već iduće godine, tj. 1908. postaje tajnikom, a 1913. starješinom Hrvatskog sokola u Đakovu. Za tih pet godina Ribar iznosi: *"Kroz tih pet godina radio je Sokol punom parom i tehnički i kulturno i propagandistički. Rad mu je bio nacionalno kulturan, revolucionaran, hrvatski i jugoslavenski.*

Svaku priliku i sva moguća sredstva izrabio je Djakovački Sokol za dizanje i širenje hrvatske svjesti i hrvatskog ponosa, za širenje i jačanje narodnog jedinstva ...".

Odmah godine 1908. počelo je Sokolsko društvo u Đakovu u širim okvirima slaviti spomen godišnjice smrti Zrinskog i Frankopana. Još danas sjećam se - piše Ribar - *našeg polaska na taj dan u župnu crkvu. Sem sokolskih crvenih košulja i nekoliko slobodnih građana, koji su*

također bili Sokoli, nije bilo nikoga više u crkvi. Službu je obavljao pok. Milko Cepelić.

Na večernjoj komemoraciji uz prigodno pjevanje, deklamaciju i predstavljanje održano je i nekoliko govora. Govori su bili sasma revolucinarni - navodi Ribar- *kao što je god bilo i revolucionarno djelo Zrinskog i Frankopana.*

Tu revolucinarnost uneo je Sokol svojim radom u redove djakovačkog gradjanstva i tako je produžio rad velikog Strossmayera ... .

U to vrijeme tadašnja vlast još nije sprečavala ovakove manifestacije, mada je njome otvoreno manifestirana 'naša revolucionarna ćud".

U đakovačkom Sokolu bilo je manjih političkih trzavica, a jednu od njih Ribar opisuje ovako:*" Bilo je to godine 1908. U Djakovu je boravio Dr. Lazar Car, starješina Hrvatskog Sokolskog Saveza* (već tada su Srbi bili starješine čak i u hrvatskim društvima i to su pokušali iskoristiti. op. ZB). *Došao je u Djakovo kao kandidat hrv. srpske koalicije pred izbore za Hrvatski Sabor. Kako je bila jedna sokolska veselica u to vreme, odlučio je Car, da je posjeti. Ne znam što je bilo nekoj braći i počeli su protiv Cara, kad je ušao u dvoranu, da demonstriraju. Htjeli su valjda, da demonstriraju svoje opoziciono uvjerenje. Afera je rešena bez većih trzavica.*

Na djelovanje Sokola uopće, pa tako i Djakovačkog počela je budnije da pazi vlast za vreme veleizdajničkog procesa u Zagrebu, a naročito za vrijeme Cuvajevog komesarijata u Hrvatskoj. Vlast je pravila neprilike Sokolu, a činovnici i gradjani ovisni od vlasti, ili su se ispisali iz redova Sokolskih, ili su se povukli u pozadinu, ne dajući od sebe glasa. Oni koji to nisu htjeli, ako su bili činovnici odmah su premješteni, proganjani, a ostali gradjani maltetirani. Vredni radnici Sokolski, uzorni činovnici kao Sušić, Dr. Sokolić, Hanicki, Malinar, bili su premješteni radi svog Sokolskog rada.

Sokol je bio jedino društvo u Djakovu, koje je svojim radom širilo ideju narodnog jedinstva i slavenske uzajamnosti". Kao takovi nastupali su na sletovima u Beogradu i Sofiji (1910.), Zagrebu (1911.) i u Pragu (1912.). "*Na tim sletovima* - kako navodi Ribar - *padali su glasni povici,*

mada smo bili okruženi austrijskim špijunima, protiv Austro - Ugarske, a za ujedinjenje Hrvata, Srba i Slovenaca".

Došao je i Balkanski rat u kojem su Sokolaši podržavali balkanske saveznike, u borbi protiv turkih osvajača, među kojima je bila i Srbija, smatrajući da će tako i njima uskoro doći oslobađanje od Austro - Ugarske.

Đakovački Sokoli su i kasnije demonstrirali svoje neslaganje s Austro - Ugarskim režimom te u svezi toga Ribar piše: "*Kada je ubijen Franz Ferdinand* (Sarajevo 1914. op. ZB.) *tražilo se i opet od mene kao starješine Sokola, da prisustvuje Sokol svečanim zadušniucama u crkvi i da Sokol manifestira u povorci protiv atentatora. Sokol nije ni jedno ni drugo izvršio. Nije se odazvao pozivima oblasti. Vrijedno je istaknuti da Djakovački Sokol nije nikada prisustvovao zahvalnici misi u slavu kralja i cara Franje Josipa, ma da je bio uvijek pozivan".*

Na početku rata, o čemu smo već pisali, bio je zabranjen rad Sokolskih društava, a od vlasti je tražen popis svih Sokola.

Po završetku rata 1918. "*okupismo se opet u Sokolu* - iznosi u svojim sjećanjima Ribar - *i jednoglasno smo se u našem sastanku izjasnili za jedan Sokol, za jedan Jugoslavenski Sokolski Savez".* To je bila davna želja dr. Ivana Ribara te je radi tih zasluga odmah po Ujedinjenju (1. 12. 1918.) otišao na visoke dužnosti u Beograd, o čemu smo već detaljnije pisali, kao i o tome da je nakon nekoliko godina u Đakovu ponovo obnovljen Hrvatski sokol, a istomišljenici Ribarovi ostali su i dalje u (Jugo) Sokolu.

Ratna mobilizacija i prestanak rada

Godina **1914.** obilovala je velikim promjenama, a konačno i potpunim prestankom rada Hrvatskog sokola u Đakovu.

Na Redovonoj godišnjoj skupštini Društva 2. veljače za starješinu izabran je dr. Ivan Ribar, za tajnika Rudolf Weidel. Na Izvanrednoj godišnjoj skupštini Društva 24. svibnja ponovo je za starješinu izabran dr. Ivan Ribar. Nedugo iza toga došla je opća mobilizacija i I. svjetski rat i tada je zabranjen rad Društva.

Prije potpune obustave rada Društvo je bilo vrlo aktivno. U osnovanu žensku sekciju uključio se veliki broj aktivnih članica koje su vrlo marljivo vježbale.

Zadušnice za hrvatske mučenika Zrinskog i Frankopana održane su u jutro 30. travnja i to prvi put u stolnoj crkvi dok su svih ranijih godine održavane u župnoj crkvi Svih svetih. Navečer je dana priredba (komers) na kojem su članovi Hrvatskog sokola izveli "*Simboličke žive slike*"

Dozvolu za održavanje zadušnica u katedralnoj crkvi zatražila je delegacija (po dva člana) svih đakovačkih društava od tadašnjeg biskupa Krapca. Iako su odnosi biskupa i društava Sokola i "Preradovića" bili zategnuti, biskup je njihovoj molbi udovoljio.

Novi predsjednik "Preradovića" Milan Vrbanac, koji je izabran na izvanrednoj Skupštini 17. svibnja, organizirao je 27. lipnja serenadu biskupu Krapcu. Za tu svrhu nabavljeno je i 100 trobojnih lampiona.

Tim povodom izašao je 3. srpnja napadaj na "Preradovića" i njegovog predsjednika u zagrebačkom dnevniku "Slobodnoj riječi", u kojoj se tvrdilo, da je Društvo biskupu priredilo naručene ovacije.

Zaključak Upravnog odbora bio je da se javna vježba u Đakovu održi 2. kolovoza, a rad je još više bio usmjeren na pripreme za predviđeni Sokolski slet u Ljubljani.

Društvo je osnovalo "Fanfaru", tj. glazbeni zbor. Za hrvatske škole u Trstu prikupljani su prilozi. Održan je i protest protiv talijanskih nedjela u Trstu nad hrvatskom narodnom imovinom i hrvatskom braćom.

Provedena je mobilizacija za odlazak u Prvi svjetski rat i svako djelovanje Hrvatskog sokola bilo je po državnoj vlasti obustavljeno.

U svezi s tim zabilježeno je sljedeće: "*Živa aktivnost na športskom i kulturnom polju Hrvatskog sokola u Đakovu nastavila se i u 1914. godini - priprema se za javne vježbe i sokolski slet u Ljubljani - ali ne za dugo* - jer, kako je zabilježio kroničar tih zbivanja: ... *većinu braće pozva bojna trublja dne 26. srpnja 1914. na drugo polje - bojno polje*". I nastavlja kroničar: "*Po svim frontovima, a u bratoubilačkom boju ostavi mnogo braće svoje kosti*".

Slika 23 HRVATSKI SOKOL U DJAKOVU. 1907.

NASTAVAK RADA POSLIJE RATA

Nastavak rada Hrvatskog sokola

Nedugo nakon završetka 1. svjetskog rata (primirje u Padovi 3. studenog 1918.), već 19. studenog **1918.** sastala su se braća i sestre Hrvatskog sokola u Đakovu na Glavnoj skupštini i za starješinu izabrali dr. Ivana Ribara i za tajnika Rudolfa Weidela.

Ponovni početak rada obilovao je mnogim teškoćama, među ostalim i pomanjkanjem sprava i drugog inventara jer državna vlast na početku rata, kada je obustavljen rad Hrvatskog sokola, nije dozvolila da se sprave i ostali inventar Društva negdje pohrani. U pomanjkanju pogodnijeg prostora za vježbe članova vježbalo se u dvorani hotela "Devčić" uz mnoge teškoće.

Hrvatski sokol postaje (Jugo) Sokol

I pored tih teškoća Društvo odmah počinje intenzivno raditi i već 24. travnja **1919.** daje prvu javnu vježbu poslije rata *"s dobrim moralnim i materijalnim uspjehom"*.

Glavna godišnja skupština održana je 9. veljače na kojoj je za starješinu izabran dr. Ribar i za tajnika Rudolf Weidel. Od 20. lipnja 1919. tajničke poslove preuzeo je Pero Gazapi. Na toj Skupštini proveden je plebiscit da Hrvatski sokoli postanu Jugoslavenski *"bez plemenskog karaktera"*, tj. bez nacionalnog predznaka. Plebiscitom je jednoglasno zaključeno da se ujedine u jedinstveni Jugoslavenski sokolski savez.

Već na samom početku tih transformacija pojavile su se dvije ideje. Jedna, koju su zastupali Slovenci smatrala je da treba ukinuti sve dosadašnje saveze i župe i da treba osnovati zajednički sokolski savez i da se u bivšim sjedištima saveza (Zagrebu, Ljubljani i Beogradu) osnuju posebne uprave i tajništva.

Druga struja je zagovarala, obzirom da u jednoj državi postoji jedan narod ne treba osnivati posebne uprave i tajništva. Pobijedila je ova druga struja za koju je bio i tadašnji sokolski starješina Lazar Car. Nastavak rada nije bio sporan na području gimnastike, ali je sporno bilo da li treba nastaviti do tada vrlo aktivan kulturno - politički rad kao i borbu protiv odnarođivanja i uskraćivanja slobode?

Aktom ujedinjenja 1. prosinca 1918. stvorena je država Srba, Hrvata i Slovenaca (SHS) koja će ubrzo i ovom našem uzornom i vrijednom Društvu pokazati pravo lice Kraljevine SHS-a. Naime, već nakon 7 mjeseci od osnivanja te "zajedničke" države, tj. 28. lipnja 1919., na Sokolskom saboru u Novom Sadu na kojem je Društvo zastupao dr. Ivan Ribar (koji je već tada bio u Beogradu na dužnosti potpredsjednika, a kasnije i predsjednika privremene Narodne skupštine.), te Ivan Hoge i Ivan Šolc donijeta je odluka da se ukinu Hrvatski, Slovenski i Srpski sokolski savez i osnuje Jugoslavenski sokolski savez, a sokolske župe i društva Hrvatskih sokola bez nacionalne oznake, tj. samo Sokoli. Tako je Hrvatski sokol evoluirao u (Jugo) sokol, tj. Sokol kraljevine Jugoslavije (SKJ).

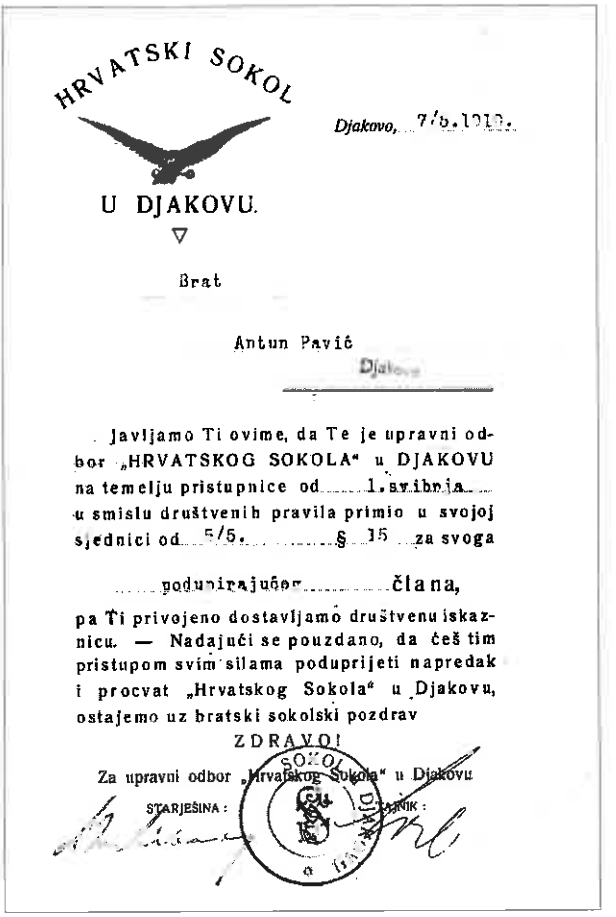

HRVATSKI SOKOL

U DJAKOVU.

Djakovo, 7/8.1919.

Brat

Antun Pavić

Djakovo

Javljamo Ti ovime, da Te je upravni odbor „HRVATSKOG SOKOLA" u DJAKOVU na temelju pristupnice od 1. svibnja u smislu društvenih pravila primio u svojoj sjednici od 5/5. § 15 za svoga

podupirajućeg člana,

pa Ti privojeno dostavljamo društvenu iskaznicu. — Nadajući se pouzdano, da ćeš tim pristupom svim silama poduprijeti napredak i procvat „Hrvatskog Sokola" u Djakovu, ostajemo uz bratski sokolski pozdrav

ZDRAVO!

Za upravni odbor „Hrvatskog Sokola" u Djakovu

STARJEŠINA:

TAJNIK:

SOKOL

24 Potvrda o prijemu novog člana koju je potpisao starješina Društva dr. Ivan Ribar

Prije Sokolskog sabora u Novom Sadu predloženu promjenu je potvrdila Izvanredna skupština do tada Hrvatskog sokola u Đakovu 24. svibnja 1919. godine. U raspravi o toj promjeni sudjelovali su dr. Ribar, Weidel, Bönel, Morić, Vrbanac, Im, dr. Didović, Lovrić, Gazapi, Papratović i još nekoliko članova. Zatim su prema tom zaključku izmijenjena i Pravila Društva.

Te promjene bile su vrlo drastične. Likvidiralo se i spajalo pod presijom, prijetilo se likvidacijom Hrvatskog sokola i oduzimanjem cjelokupne imovine.

Na toj Izvanrednoj skupštini Društva donijet je zaključak da se osnuje sekcija *"Sokolski strelci"*, obzirom, kako je u prijedlogu rečeno, na tadanje prilike u domovini i mjestu.

Početni polet i pod novim imenom

Nastavljena je prijeratna tradicija obilježavanja spomena na hrvatske mučenike Zrinskog i Frankopana pa su članovi Društva u jutro 30. travnja prisustvovali zadušnicama u stolnoj crkvi, a na večer je "Preradović" uz sudjelovanje svih đakovačkih društava priredio akademiju s prigodnim programom. Vrijedno je zabilježiti da je čisti prihod s te akademije išao u korist Đačkog primoćnog društva na hrvatskom sveučilištu u Zagrebu. Ulaz se naplaćivao po sljedećim cijenama: 1. red 10 kruna (K), 2 red 7 K., stajanje 3 K., sjedalo na galeriji 10 kruna.

Već i prije te manifestacije, tj. 1. veljače, društva Hrvatski sokol, "Preradović" i "Sijelo Jugoslavena" sudjelovala su na zabavi koju je organizirao Odbor gospođa i gospođica u Đakovu u korist Crvenog Krsta SHS - nove države Srba Hrvata i Slovenaca.

Dobra suradnja "Preradovića" i Hrvatskog sokola nastavljena je i u ovim poratnim danima pa je "Preradović" sudjelovao 1. ožujka na kućnoj zabavi koju je organizirao Hrvatski sokol u prostorijama "Sijela Jugoslavena" koje su bile u gostioni "Zlatnom šaranu" Gustava Heicmanna u dasnašnjoj ulici Ante Starčevića gdje je danas Hrvatska elektroprivreda.

Aktivnost Sokola bila je vrlo dobra pa je 3. kolovoza priređena pučka zabava s *"moralnim i materijalnim uspjehom"*, a 6. listopada održana je kućna zabava.

Na javnoj vježbi u Osijeku 7. rujna sudjelovalo je 11 vježbača, 14 vježbačica, 11 podmlatka ženskog i 17 podmlatka muškog.

Tijekom godine održane su 24 odborske sjednice.

Dr. Ivan Ribar i dalje je predsjednik Sokola

Na redovnoj Glavnoj godišnjoj skupštini koja je održana 18. prosinca 1919. po novim Pravilima Društva za starješinu je izabran dr. Ivan Ribar i za tajnika Ivan Hoge, a od 2. studenog tajničke dužnosti vodio je Ivan Vince.

U Društvu je **1920.** osnovan zdravstveni odjel, a vježbači su se pripremali za Praški slet, te već 31. siječnja održavaju javnu vježbu u Đakovu uz velike poteškoće jer nema potrebnih sprava za vježbanje i ostalog inventara. Općina Babina Greda izlazi u susret te posuđuje Društvu pritke za ruče.

Uobičajeno i tradicionalno obilježavanje smrti hrvatskih velikana Zrinskog i Frankopana 30. travnja održano je tek djelomično. Za taj dan oblasna vlast zabranila je svako okupljanje (!) pa su samo u jutro održane zadušnice za pokoj njihovih duša.

25 Dr. Antun Akšamović, biskup đakovački

Izaslanici Društva pozdravili su, novoimenovag biskupa dr. Antuna Akšamovića, *"kao utemeljiteljnog člana i širenja narodnog jedinstva"* kako je u Spomen spisu Jugosokola zapisano. Na večer 28. lipnja sva đakovačka društva priredila su bakljadu svom novom biskupu kojega je pozdravio dr. Matija Belić. Međutim, kod ustoličenja biskupovog 29. lipnja Sokol ne može sudjelovati *"jer se to protivi društvenim pravilima"*. Ipak, poslijepodne članovi Sokola su zajedno s ostalim đakovačkim društvima sudjelovali na Pučkoj zabavi.

Na večer priredio je "Preradović" koncert u vrtu svratišta "Devčić".

Društvo je 22. kolovoza i 1. prosinca (Dan ujedinjenja!) održalo uspješne javne vježbe.

Odbor je održao tijekom 1920. godine 15 odborskih sjednica.

U Sokolu jača duh jugoslavenstva

Starješina Društva je i u **1921.** dr. Ivan Ribar, a tajničke poslove od 16. lipnja preuzeo je dr. Ivan Kenfelj. Odbor je održao 21 sjednicu.

Društvo je osnovalo Kulturno prosvjetno odjeljenje.

Prosvjetni savez iz Zagreba pozvao je da se 4. veljača obilježi kao *"Strossmayerov dan - Dan prosvjete"* tom pozivu odazvao se đakovački Sokol pa je u zajednici s drugim đakovačkim društvima u spomen slavu 106. godišnjice rođenja mecene i velikog biskupa priređena svečana akademija s ovim programom:

1. a) Bože pravde, b) Lijepa naša domovino, c) Naprej zastava slave. Izvodi vojno - veteranska glazba.
2. V. Novak: Hrvatskoj, izvodi muški zbor "Preradovića".
3. Proslov: g. Matija Pavić, kanonik
4. F. S. Vilhar: Slovenec, Srbin i Hrvat. Izvodi mješoviti zbor"Preradovića".
5. Ljubimo te naša diko. Izvodi vojno - veteranska glazba.

Ulaznina se nije plaćala već se davao dobrovoljni prilog koji je išao u korist "Prosvjetnog saveza" u Zagrebu za "pobijanje" nepismenosti. Dobit s ove akademije od 2.300 kruna poslana je Savezu.

26 Matija Pavić, kanonik

Iz navedenog programa akademije jasno je vidljivo da je imala jugoslavenski sadržaj.

Na pogreb kralja Petra I. (16. kolovoza 1921.) u Beograd Društvo je delegiralo tajnika Društva dr. Kenfelja. Društvo je s tim u svezi održalo korotu uz razne *"nagovore iz života velikog pokojnika"*.

Javne vježbe održane su:19. lipnja, 16. listopada i 1. prosinca s vrlo velikim uspjehom.

Dan mučeničke smrti Zrinskog i Frankopana 30. travanj obilježen je zadušnicama u stolnoj crkvi, a na večer akademijom na kojoj su u programu sudjelovali i članovi Sokola. Članovi Sokola izveli su "Piramidu", a članice "Vježbe članica". Prihod prikupljen dobrovoljnim prilo-

gom podijeljen je između Vojno - veteranske glazbe, "Preradovića" i Sokola.

U "Spomen spisu" Sokola, koji inače dosta detaljno opisuje rad za svaku godinu, ovo nije zabilježeno (!?).

Na ovoj manifestaciji jedan dio pjevača "Preradovića" apstinirao je od nastupa iako je bio prisutan. Tu su počeci nesporazuma među đakovačkim društvima koji će, kako ćemo vidjeti, u narednim godinama biti sve veći.

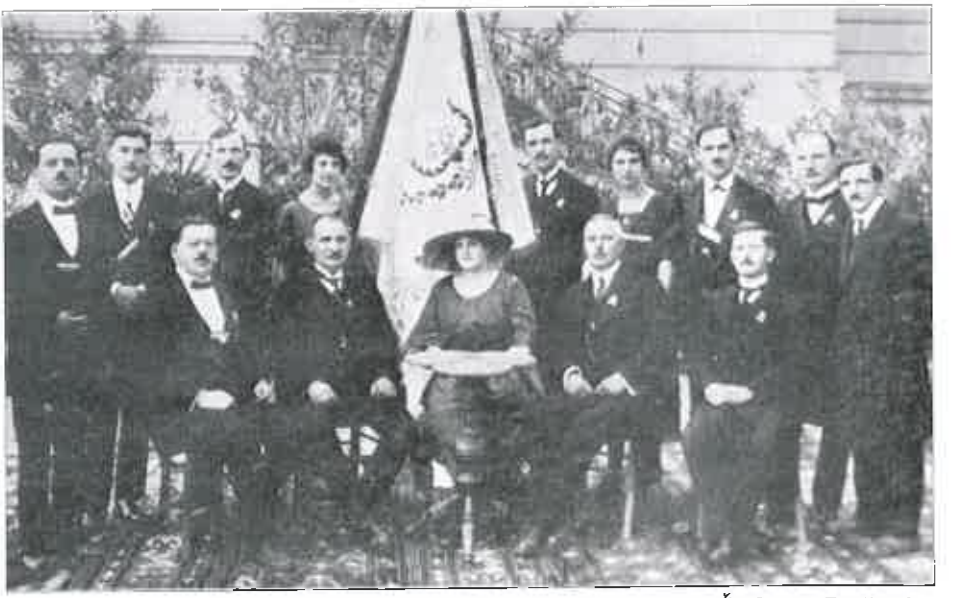

27 Upravni odbor "Preradovića" s kumom blagoslovljene zastave Štefícom Goršetić

Hrvatsko pjevačko društvo "Preradović" obilježavalo je 30. i 31. srpnja 25 godina rada (kao "Preradović" jer HPD "Sklad" kao preteča "Preradovića" osnovan je 1863.) u čemu je aktivno sudjelovao i Sokol te među ostalim zabio zlatni čavao u društvenu zastavu uz uplatu 100 kruna. U Zastavu je tom prilikom zabijeno 36 zlatnih čavala.

U mjesecu lipnju održan je u Osijeku slet na kojem je đakovački Sokol sudjelovao s 32 vježbača i vježbačice i 16 članova muškog i 12 ženskog podmlatka. Najbolji su uspjeh postigle članice.

Nakon sleta u Osijeku za sudionike organiziran je izlet u Đakovo. Odlasku u Đakovo odazvalo se više od sto sokolova i to iz Slovenije - Idrije, Ljubljane i Maribora, zatim iz Sombora, Varaždina, iz Dalmacije, Bosne i Češke. Goste je u okićenom Đakovu dočekala glazba i hladna zakuska koju su ponudile djevojke u narodnim nošnjama.

Izletnici su nakon lijepih prigodnih govora položili vijenac na grob Strossmayera, a "Preradović" je otpjevao tužaljke. Za goste je u vrtu svratišta "Devčić" priređen koncert s *"biranim rasporedom"* koji je izveo "Preradović".

U Đakovu je pokrenuta akcija da se osnuje Hrvatski katolički Orao. U svezi toga u Spomen - spisu Sokola zapisano je sljedeće: *"Sa klerikalne strane te godine* (1921. nap. ZB) *poduzima se akcija za osnivanje orla u Djakovu, te koli sa svoje strane, toli i preko nekih školskih organa djeluju protiv društva utjecajem na mladež, a protiv čega društvo prosvjeduje raznim načinima, te pritužbama višim vlastima"*. "Orlovi" su bili glavna katolička omladinska organizacija, kako su osnovani i kako su se razvijali opisat ćemo vrlo kratko u nastavku.

Hrvatski katolički orao

Hrvatski orlovski savez izdao je u Zagrebu 1926. knjigu "Hrvatsko orlovstvo" dr. Ive Protulipca iz koje ćemo upoznati ono najvažnije.

Što je Orlovstvo? Orao je katolička prosvjetna i tjelovježbena uzgojna narodna omladinska organizacija, koja posebnim sredstvima obrazuje narodnu omladinu tako, da stvori kršćanski uzgojen, duševno i tjelesno zdrav, naobražen i organizovan narod.

28 Značka HK Orla

Orao je katolički mladić prosvjećena uma i izgrađenog karaktera, svijestan član svoga naroda i koristan član društva, koji ispovijeda javno načela katoličke crkve, kršćanskog života, društvene pravde i vjernosti svom narodu.

Prve Orlovske organizacije pojavile su se 1896. u Češkoj i Sloveniji kao tjelovježbene organizacije s gimnastičkim odsjecima katoličkih radničkih društava. Tek 1909. "Gimnastički odsjeci" dobivaju ime "Orlovski" a članovi Orlovi. To postaje glavna katolička omladinska organizacija.

U Hrvatskoj su i nakon tog preimenovanja ostali "Gimnastički odsjeci". Tako je u Đakovu 15. kolovoza 1921. održan Omladinski zbor "Gimnastičkih odsjeka", a ne pod nazivom Orla i ako su svi znali da je to Orao. Tada je u Đakovu održana Glavna skupština Saveza gimnastičkih odsjeka.

29 *Članice Hrvatskog katoličkog orla u Đakovu s Josipom Sokolom, kanonikom*

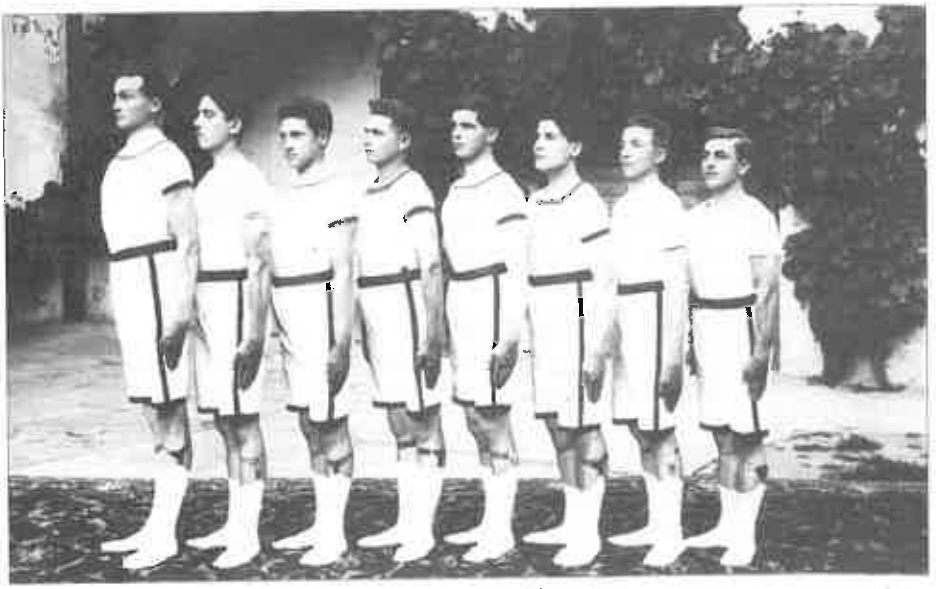

30 *Orlovi u vježbačkoj vrsti*

U Ljubljani je, 23. rujna 1921., osnovan Jugoslavenski orlovski svez u koju su bili uključeni "Gimnastički odsjeci" Hrvatske i Slovenije. U Zagrebu je osnovan Orlovski podsavez.

Euharistički kongres održan je u Zagrebu 20. kolovoza 1923. na kojem su se, kako je zabilježeno, istakli vježbači iz Đakova s vježbom "Naprej zastave". Te godine 11. prosinca u Zagrebu je osnovan spajanjem Omladinskog saveza i Orlovskog podsaveza Hrvatski orlovski savez.

Od zajedničkih akcija Hrvatskih katoličkih orlova treba istaći Orlovski slet u Brnu 1922. na kojem je u povorci sudjelovalo 50.000 orlova i orlica među kojima i 600 iz Hrvatske. Tom prilikom je stradala Đakovčanka Terezija Đukić (udana Tomljenović) koja je pala pod vlak i ostala bez obje noge.

31 *Upravni odbor HK Orla*

32 *Fanfara HK Orla u Đakovu*

Nadalje, više od 100 orlova iz Hrvatske među kojima i iz Đakova u orlovskim odorama bilo je u audijenciji mjeseca rujna 1925. kod Svetog Oca pape u Rimu, odnosno Vatikanu.

Hrvatski katolički orao u Đakovu osnovao je i svoju Fanfaru koja je redovno pratila javne vježbe vježbača kao i nastupala na priredbama.

Orlovski slet održan je u Sarajevu 1927. na kojem su sudjelovali i članovi iz Đakova.

Sokol sudjeluje na "Svetosavskoj besedi" i vjenčanju kralja Aleksandra

U "Spomen spisu" đakovačkog Sokola za **1922.** prvo je zapisano da je Društvo na vjenčanje *"Njegovog Veličanstva Kralja Aleksandra izaslalo petoricu članova"* zatim je sa živom slikom sudjelovalo na "Svetosavskoj besedi" koju je organizirao Odbor za gradnju srpske pravoslavne crkve u Đakovu sa svrhom prikupljanja novčanih sredstva, ("Svetosavska beseda" je društvena zabava koja se održava na dan sv. Save 27. siječnja).

U Odboru Društva tajničke poslove preuzeo je 16. ožujka Pero Gazapi. Odbor je tijekom godine održao 20 Odborskih sjednica.

Osnovan je i konjički odjel Društva . Uz to Sokol je osnovao i Športski klub "Sokol" i za predsjednika izabrao dr. Antuna Niderlea. Time je Đakovo dobilo i treći nogomentni klub uz postojeće: Đakovački športski klub i ŠK Hajduk.

33 Dr. Antun Niderle

Povodom godišnjice rođenja biskupa Strossmayera "Preradović" je priredio 4. veljače "Strossmayerovu akademiju" u zajednici s Gradskom glazbom i Sokolom. Članovi Sokola su u bogatom programu izveli "Živu sliku".

Prije akademije "Preradović" je na Strossmayerovom grobu otpjevao "Snivaj slatko".

Na obilježavanju smrti Zrinskog i Frankopana 30. travnja održane su zadušnice na kojima je pjevao zbor "Preradovića". Na večer je u dvorani svratišta "Devčić" održana *"Spomen*

- *slava"* u čijem programu su sudjelovala sva đakovačka društva. Program je bio sljedeći:

1. Čižek: "Zrinsko - frankopanska koračnica". Izvodi građanska glazba.
2. Proslov: g. Mato Horvat.
3. V. Novak: "Hrvatskoj" - muški zbor "Preradovića".
4. "Večer na Savi". Izvode Sokolice.
5. Box vježbe. Izvode prednjaci Hrvatskog orla.
6. I. pl. Zajc: U boj, u boj" - muški zbor "Preradovića".
7. Higin Dragošić: "Gruda zemlje". Fragment iz tragedije "Posljednji Zrinski". Izvode članovi "Preradovića".
8. Živa slika (Zrinski i Frankopan). prikazuju članovi, članice i podmladak Hrvatskog orla.
9. A. Gervais: "Hrvatski dom" Potpuri hrvatskih pjesama. Izvodi građanska glazba.
10. I. pl. Zajc: "Zrinsko - frankopanska" - muški zbor "Preradovića".
11. "Navik on živi, ki zgine pošteno!" Alegorija. Izvode Sokoli.
12. I. pl. Zajc: Uvertira iz opere "Zrinski" - izvodi građanska glazba.

Ulaznina za ovu priredbu nije naplaćivana, a dobrovoljnim prilogom sakupilo se 1.128 kruna što je uplaćeno u korist izgradnje ubožišta u Đakovu.

Na javnu vježbu u Osijeku đakovački Sokoli uputili su 13 braće i sestara. U vremenu od 12. do 15. kolovoza održan je Sokolski slet u Ljubljani na kojem je sudjelovalo 27 aktivnih članova đakovačkog Sokola koji su se vratili *"oduševljeni i zadovljni"*.

Te godine je Dobrovoljno vatrogasno društvo iz Đakova obilježavalo 50. obljetnicu rada te je 11 članova Sokola u odorama prisustvovalo tim svečanostima.

U Đakovu je osnovano Društvo Hrvatski dom sa svrhom, kako je zapisano u Pravilniku,: *"sagraditi i uzdržavati svoj vlastiti dom i time osigurati bolji ekonomski razvitak svim đakovačkim hrvatskim društvima... "*. U tu akciju za zajenički Dom uključila su se sva đakovačka društva koja su organizirala priredbe u korist izgradnje Doma. Za predsjednika je izabran Mato Šarčević, za tajnika dr. Ante Crvić, a odobornike su imenovala društva. Međutim, kada su Hrvatski sokol, koji je obnovljen te godine i Hrvatska čitaonica odbili dati svoje članove u Odbor *"jer ne mogu surađivati sa Sokolom"* Sokol nije bio više pozivan,

unatoč njihovom protestu. Hrvatski sokol imao je u tom odboru svog predstavnika - Mato Šarčević bio je prednjak , a Ante Crvić tajnik u Hrvatskom sokolu .

Tijekom godine u Đakovu Sokoli su održali nekoliko javnih vježbi: u mjesecu svibnju održana je javna vježba s 80 vježbača, 8 rujna održana je javna vježba *"sa moralnim i materijalnim uspjehom, jer je vježbalo oko 400 vježbača. Gosti na ovoj javnoj vježbi bili su iz Osijeka, Valpova, Vukovara, Vinkovaca, Broda i Požege i 120 Sokola - vojnika iz 41. pješadijskog puka iz Osijeka*". Tom prilikom je Županski starješina Mita Petrović održao *"oduševljeni govor"*.

34 Mato Šarčević

Samo 3 dana nakon ove uspjele vježbe sastao se Privremeni odbor koji treba pripremiti izdvajanje iz Sokola i obnovu Hrvatskog sokola.

Sokol nastavlja rad sa smanjenim brojem članova

Nakon prelaska većeg broja članova u obnovljeni Hrvatski sokol, Sokol je nastavio raditi u dvorani Dobrovoljnog vatrogasnog društva te je u 1922. imao još nekoliko nastupa.

Javna vježba, već tradicionalno za Dan ujedinjenja 1. prosinca, održana je uz prigodni govor podstarješine.

Društvo je 6. kolovoza održalo kućnu zabavu, a 5. prosinca Nikolinjsku zabavu *"na zadovljstvo naraštaja"*.

Doktor Ivan Ribar ostao je starješina i u sljedećoj 1923. godini da bi 1924. radi preseljenja u Beograd, dužnost starješine predao izabranom Milanu Goršetiću, apotekaru u Đakovu, nakon njega nekoliko godina starješina Sokola bio je Ivan Šolc, inženjer geodezije.

35 Milan Goršetić

Redovno svake godine članovi Sokola nastupaju na Svetosavskoj besedi i 1. prosinca na dan ujedinjenja daju

Mato Bobinac, Mara Leović, Pavao Matais, Katica Kirbis, Adam Kesler, Anka Šultais, Šandor Pišl, Dragutin Hišler, Mato Kopić, Antun Šmis, Franjo Pavić, Imro Kovač, Kazimir Lombardović i zamjenici Šestak i Pavličić. Svi su vlastoručno potpisali zapisnik Skupštine na kojoj je osnovan Hrvatski sokol u Đakovu.

Na Skupštini je brat Ante Pavličić poklonio zastavu, pod kojem će Društvo raditi do nabave nove društvene zastave.

Vrlo je značajna bila pripremna skupština 11. rujna jer su se već na toj skupštini (a vjerojatno i prije skupštine) odvojili članovi koji su bili protiv osnivanja Hrvatskog sokola i željeli (ili morali) ostati u Sokolu. Tako je ipak u Đakovu nastalo i treće "gombačko" društvo - Hrvatski sokol uz Hrvatski katolički orao i Sokol kojeg su najčešće nazivali "Jugosokol" jer je ostao vjeran jugoslavenskim, točnije rečeno srpskim idejama.

Do izdvajanja iz Jugoslavenskog sokolskog saveza došlo je najprije tamo gdje su hrvatski sokoli bili najjači kako materijalno tako i brojčano. Tako su već 1920. sokoli u Zagrebu preuzeli upravu, a sljedeće godine promijenili su i ime u Hrvatski sokol. Obnovljen je 28. svibnja 1922. i Hrvatski sokolski savez što je dalo poticaja mnogim društvima da se vrate i obnove Hrvatski sokol.

37 Dr. Josip Štajduhar starješina

38 Dragan Devčić podstarješina

Proširen je sadržaj rada Hrvatskih sokola

Vodstvo u Hrvatskom sokolskom savezu bilo je svjesno da će uspješna budućnost hrvatskog sokolstva biti osigurana samo ako se obrati posebna pozornost radu s mladima. Ti zadaci nalagali su da se unutar hrvatske sokolske organizacije organiziraju, osim vježbanja, sletskih nastupa i kulturno prosvjetni odjeli koji će se brinuti oko moralnog odgoja putem predavanja. Oni će uznastojati osnivati tamburaške, gudalačke orkestre, pjevačke zborove, fanfare (limenu glazbu); osnivati knjižnice,

kazališne i druge sekcije. No Hrvatski sokol prihvaća u interesu okupljanja svoga članstva i osnivanje plivačkih, konjaničkih, veslačkih, planinarskih, streljačkih i drugih sekcija.

Tradicija svečanih obilježavanja godišnjica hrvatskih velikana nastavljena je i poslije 1918. godine, ali su ove proslave u novim društveno - političkim okolnostima dobile izmjenjena značenja. Među ostalim obilježavanje Strossmayerovog dana dobilo je drugačiji sadržaj. Strossmayer, koji je neosporno odigrao veliku i pozitivnu ulogu u povijesti Hrvata, bio je sada kod Hrvata u veoma delikatnoj poziciji. Srbi, ili službena politika, naturavala je misao navodnog Strossmayerovog jugoslavenstva kao preteće ideje koja je ostvarena u Kraljevini SHS. Hrvati su morali dokazivati da to nije tako i da je Strossmayerova politička misao iskrivljena u korist stvorene Kraljevine.

Obljetnicu pogubljenja Zrinskog i Frankopana hrvatski sokoli uzeli su za svoj sokolski dan.

Društva i članstvo Hrvatskog sokola stalno je i brzo raslo što nije odgovaralo tadašnjoj vlasti pa su raznim sredstvima to kočili i sprečavali. Državne činovnike premještali su i otpuštali iz službe. Odjel za prosvjetu i vjeru u Zagrebu donio je već 2. listopada 1922. odluku o zabrani školskoj mladeži vježbanje u sokolskim društvima. Ta odluka nije mogla biti dugotrajna radi pritisaka na Vladu pa je već početkom 1923. ukinuta, ali su ostale mnoge druge mjere koje su se koristile protiv Hrvatskog sokola.

Obnovljeno Društvo donosi nova Pravila

Hrvatski sokolski savez predlagao je društvima Pravila koja su društva u pojedinim dijelovima mogla prilagoditi svojim lokalnim prilikama. Na temelju toga doneo je i Hrvatski sokol u Đakovu svoja Pravila.

Nakon što je Glavna skupština 17. rujna 1922. donijela odluku o osnivanju Hrvatskog sokola u Đakovu predložena su i Pravila Društva koja navodimo u cijelosti zamijenjujući oznaku paragraf s riječi član.

Pravila društva za tjelovježbu "Hrvatski sokol" u Djakovu.

Član 1.

Ime : Društvu je ime "Hrvatski sokol" u Djakovu

Član 2.

Svrha je društva gojenje i promicanje tjelovježbe kao sredstva za podignuće tjelesne i moralne snage u najširjim slojevima hrvatskog naroda, te seljačke uzajamnosti.

Član 3.

Kako se svrha postizava?

1. gojenjem raznih grana tjelovježbe, 2. skupnim poučnim i zabavnim sastancima i izletima, 3. priređivanjem javnih vježbi, 4. pružanjem pomoći u slučaju elementarnih nezgoda kao od požara i poplava itd., 5. ako bi se pojedini članovi složili unutar ovog društva u klub, da budi glazbom, budi pjevanjem sudjeluju kod društvenih zabavnih sastanaka ili pako da goje posebnu koju granu tjelovježbe, smije ih upravni odbor potpomagati materijalno i moralno ili tako, da društvo kraj toga ne štetuje. Eventualna imovina takvog kluba je društveni imetak.

Član 4.

Poslovni jezik.

Poslovni jezik je društva u svim granama hrvatski.

Član 5.

Društveno odijelo.

Društveno odijelo je ono, propisano po Hrvatskom sokolskom savezu.

Član 6.

Članovi društva.

Članovi društva jesu: a) začasni, b) utemeljiteljni, c) izvršujući, d) podupirajući. Utemeljitelji i podupirajući mogu biti i izvršujući, ako plaćaju za to ustanovljeni prinos.

(U Društvo su se odgajali i:

a) naraštaj, muški i ženski od 15. do 18. godine

b) podmladak /djeca/, muški i ženski do uključivo 14. godine.

Svatko, tko hoće stupiti u naraštaj ili podmladak, treba imati privolu roditelja ili skrbnika.

Član 7.

Uvjeti pristupa.

U društvo može biti primljen svatko, tko je navršio 18 godina, koji nije bio sudbeno kažnjen radi čina počinjenog iz koristoljublja ili proti čudorednosti. Tko hoće da pristupi društvu, ima se prijaviti upravnom odboru. Ime onoga, koji se prijavi, imade se pribiti na oglasnu ploču u društvenim

prostorijama dotično kod vježbe proglasiti, da svaki član uzmogne staviti prigovor, ako drži da se dotičnik u smislu ovih pravila ne može primiti za člana. Osam dana nakon prijave oglasa odlučuje upravni odbor, dali se dotični prima ili ne. Primljenom se daje prijamnica. Proti topoglednoj odluci upravnog odbora je priziv isključen.

Član 8.

Prava članova.

Svaki član imade pravo prisustvovati svim glavnim skupštinama, ima tamo pravo glasa i pravo aktivnog i pasivnog izbora. Ima nadalje pravo prisustvovati skupnim javnim sastancima, izletima i zabavama. Kod vježbe u odjelima i kod skupnih vježba sa natjecanjem mogu sudjelovati samo članovi začasni i izvršujući i samo ovi mogu nositi društveno odijelo.

Član 9.

Dužnosti članova.

Svaki je član dužan držati se društvinih pravila, pokoravati se zaključcima glavne skupštine i upravnog odbora, držati se kućnog reda, te uopće živo i savjesno promicati društvene svrhe.

Član 10.

Istup.

Član koji je stupio u društvo, obvezuje se plaćati na nj odpadajuće prinose za cijelu onu godinu. Tko hoće iztupiti iz društva ima to prijaviti pismeno upravnom odboru najkasnije do 20. prosinca dotične godine, inače imade da plati članske prinose za cijelu slijedeću godinu.

Član 11.

Isključenje člana.

Upravni odbor vlastan je isključiti člana: a./ ako nakon pismene opomene ne uplati dospjele članarine, b./ ako je prekršio društvena pravila, c./ ako se nepristojno vlada, bilo u društvu, bilo izvan njega. Proti zaključku upravnog odbora slobodno je prizvati se na glavnu skupštinu.

Član 12.

Glavna je skupština vrhovna oblast društva.

Glavne su skupštine: 1./ redovita, 2./ izvanredna. Svaku glavnu skupštinu sazivlja upravni odbor i to na oglasnoj ploči i u društvenim

prostorijama i mjestnim novinama 14 dana prije, uz naznaku dnevnog reda. Za obdržavanje skupštine potrebno je da bude prisutno bar polovina članova. Ako ih toliko ne dodje, mora se slijedeća skupština obdržati odmah iza 8 dana tada i bez obzira na broj prisutnih članova. U skupštinama se odlučuje apsolutnom većinom glasova. Raspolove li se glasovi odlučuje glas predsjedatelja. Izbori se obavljaju tajno. Koji kod prvog biranja ne poluče nadpolovične većine potpadaju užem izboru, a u slučaju raspolovljenih glasova, odlučuje žrijeb. Punomoć isključena.

Član 13.

Redovita glavna skupština.

Redovita glavna skupština drži se svake godine najkasnije do mjeseca ožujka. Njoj pripada: 1./ ovjeroviti zapisnika posljednje glavne skupštine, 2./ odobriti izvještaj upravnog odbora o ukupnom djelovanju za minulu godinu, 3./ odobriti račune o prihodu i rashodu, o inventaru, o zakladama i cijelom stanju društvenog imetka, 4./ odobriti izvještaj revizora računa, 5./ odobriti izvještaj vodji o samoj tjelovježbi, 6./ izabrati začasne članove bez debate o ličnosti, 7./ riješavati druge eventualne predloge upravnog odbora ili pojedinih članova, 8./ preinačiti ova pravila, 9./ izabrati upravni odbor, 10./ izabrati tri revizora računa za tekuću godinu, 11./ riješavati prizive/: čl. 11.

Član 14.

Izvanredna glavna skupština.

Kada ustreba, može upravni odbor sazvati izvanrednu glavnu skupštinu. Zahtjevali pak najmanje 20 članova pismeno i naznačivši razloga, da se izvanredna glavna skupština sazove, tada je dužan upravni odbor da istu sazove najkasnije u roku 14 dana, počamši od dana uručbe pismenog zahtjeva.

član 15.

Upravni odbor.

Glavna skupština bira na jednu godinu: a./ starješinu, b./ vodju, c./ 14 članova upravnog odbora te tri zamjenika. Svi ti zajedno sačinjavaju upravni odbor, koji bira iz svoje sredine zamjenika starješine, tajnika i blagajnika. Upravni odbor obavlja svoje poslove besplatno, te drži sjednice na poziv starješine ili njegova zamjenika, kao predsjedatelja. Da se može valjan zaključak stvoriti mora biti prisutno bar 5 članova uračunato ovamo i predsjedatelja. Zaključuje se većinom glasova.

Zamjenici stupaju u odbor po najvećem polučenom broju glasova, čim se isprazni koje odborničko mjesto.

Član 16.

Djelokrug upravnog odbora.

Upravni odbor imade: a./ sklapati ugovore u ime društva te upravljati društvenom imovinom, b./ odlučivati o primanju i isključivanju članova, c./ odobriti po volji izradjeni red za tjelovježbu, d./ ubirati novčane prinose, e./ opredjeljivati skupne zabave, sastanke i izlete, f./ predlagati glavnoj skupštini zaslužno osoblje za začasne članove, g./ Starješina još napose zastupa društvo prema oblastima i inim osobama, te provadja sve zaključke odbora i glavnih skupština. Ako je straješina zapriječen, vršiti sva njegova prava i dužnosti zamjenik starješine, a ako bi i ovaj bio zaprijećen, vrši iste funkcije onaj kojega odbor za to odredi, h./ dozvoljavati osnivanje klubova u smislu čl. 3 društvenih pravila te prihvačati i potvrdjivati njihov pravilnik.

Član 17.

Prednjački zbor

Stručnom stranom društva upravlja vodja, uz prednjački zbor po poslovniku. Članovi prednjačkog zbora kao i njihov poslovnik potvrdjuje upravni odbor na prjedlog vodje.

Član 18.

Imovina društva.

Imovina društva sastoji se : a./ od pokretna i nepokretna, b./ od uplata utemeljiteljnih članova, c./ od dobrovoljnih zapisa i darova, d./ od prinosa članova i inih dodataka.

Član 19.

Doprinosi članova.

Članovi utemeljitelji plačaju jedanputa za uvjek najmanje svotu od 2000 K. (kruna nap. ZB) *koja se imade isplatiti najkasnije za godinu dana. Izvršujući članovi plaćaju mjesečnu članarinu od 10 K., podupirajući čalnovi plaćaju članarinu od 20 K. mjesečno. Doprinose članova vlasna je mijenjati glavna skupština.*

Član 20.

Obranički sud.

Rasprave medju članovima riješava bez daljnjeg priziva obranički sud. Ovaj sastoji od 4 odbornika, koje si biraju obje prepiruće stranke i to

svaka po dva izmedju društvenih članova, a obranici si biraju predsjednika. Nebi li se u osobi mogli složiti odlučuje između predložene dvojice žrijeb. Obranički sud stvara svoje zaključke većinom glasova, a ako se glasovi raspolove, odlučuje glas predsjednikov.

Član 21.

Prestanak društva.

Društvo prestaje, ako to naročito zaključi u tu svrhu sazvana izvanredna glavna skupština. Ovoj skupštini mora prisustvovati natpolovična većina svih članova, a za razlaz moraju glasovati dvije trećine prisutnih članova. Ne bude li se radi nedostatnog broja članova mogla ova sazvana skupština obdržavati, to može o razlazu društva zaključiti na novo naročito u tu svrhu sazvana izvanredna glavna skupština bez obzira na broj prisutnih članova i to sa dvije trećine glasujućih.

Ako glavna skupština ne odredi što ino prelazi cijelokupni društveni imetak za slučaj zaključka razlaza ili raspusta društva po oblasti ***za gradnju uboškog doma odnosno bolnice u Đakovu*** (istakao ZB).

U Djakovu, dne 17. rujna 1922.

Starješina:	*Vodja:*	*Tajnik:*
Dr. Josip Štajduhar v. r.	*Antun Bergman v. r.*	*Dr. Ante Crvić v. r.*

U nastavku zapisnika je potpis 15 odbornika i to: *Mato Bobinac, Mara Leović, Dragan Devčić, Pavao Matais, Katica Kirbis, Adam Kesler, Anka Šultajis, Šandor Pišl, Dragutin Hiršler, Mato Kopić, Antun Šmis, Franjo Pavić, Imro Kovač, Kazimir Lombardović, i u zamjenu pok. Šestaka A. Pavličić.*

Ova Pravila odobrila je Pokrajinska uprava za Hrvatsku i Slavoniju, Odjeljenje za unutarnje poslove u Zagrebu 14. januara 1923. koje je potpisao Pokrajinski namjesnik Čimić.

Oduševljenje, čvsta disciplina i velike teškoće

Novoosnovano Društvo pozvalo je proglasom građanstvo da što brojnije stupi u Hrvatski sokol.

Novoimenovanom društvu odmah je pristupilo 95 izvršujućih i 133 podupirajuća člana koji su svi bili uvjereni da ponovo dolaze bolja vremena za rad Hrvatskih sokolova.

U jakoj konkurenciji, uz još dva "gombačka" društva, mlado, zapravo obnovljeno društvo Hrvatski sokol morao se ozbiljno prihvatiti posla. Tu želju ozbiljnog i discipliniranog rada pratile su mnoge teškoće. Tako, đacima nije bilo dozvoljeno raditi u novoosnovanom Hrvatskom sokolu (do polovice 1923.). Zatim, vježbalo se u Vatrogasnom spremištu pod vodstvom prednjaka: A. Bergmana, F. Bömlera, Ć. Dorića, K. Pišla, J. Bassia i Z. Zwingla. Članova ima dovoljno, ima i prednjaka, ali nema sprava za vježbanje.

Već smo ranije upozorili da se u Hrvatskom sokolu velika pažnja posvećivala disciplini. Taj važan čimbenik dobrog rada i sada je zauzimao vodeće mjesto što potvrđuju podaci iz zapisnika od kojih ćemo samo nekoliko navesti.

U zapisniku Kaznenog odbora od 20. studenog 1922. nalazimo zapisano pod brojem 1. sljedeće: *"Predlog brata Devčića* (podstarješina, nap. ZB.) *da se ženski odjel* (bilo ih je 18 op. ZB.) *raspusti i da se ponovo upis vrši ..."* Na taj način se želilo eliminirati iz Društva one članice koje su bile nedisciplinirane. Već idućeg dana 21. studenog održana je sjednica odbora Hrvatskog sokola Đakovo koji je prijedlog Kaznenog odbora za raspuštanje ženskog odjela prihvatio. To dovoljno pokazuje koliko se ozbiljno radilo, a takovih potvrda nalazimo vrlo često u radu Hrvatskog sokola Đakovo te ćemo iznijeti još samo nekoliko primjera.

39 Značka Hrvatskog sokola

Na već spomenutoj sjednici Odbora primljeno je nekoliko novih članova - Ćiro Dorić, Janko Benašić, Milivoj Hartl i drugi. Zatim je u zapisnik zapisano i sljedeće: *"Predlog da se bratu Crviću* (dr. Ante Crvić, tajnik Društva, nap. ZB.) *dopisom javi da više posvećuje radu Sokola i da prisustvuje svim sjednicama, a ako ne može nek polaže čast ..."*.

Značajno je spomenuti da je na toj sjednici zaključeno i sljedeće: *"U Odbor za gradnju zajedničkog Hrvatskog doma u Đakovu određuje se kao delegat brat Devčić"*. Iz toga vidimo koliko su dugo trajale pripreme

za gradnju zajedničkog doma jer je Hrvatski sokol započeo graditi Dom Hrvatskog sokolska šest godina kasnije (14. 08. 1928.).

Na sljedećoj sjednici 25. studenog dr. Crvić je razrješen tajničke dužnosti na vlastiti zahtjev, ali se pod tom točkom zaključuje i sljedeće: "*da svaki odbornik koji 3 puta uzastopce izostane neopravdano od sjednica lišiti će se dužnosti*".

I pod točkom 3. dnevnog reda je (ne)disciplina. Predloženo je da se odbornica M. L. (inicijale stavio ZB.) radi njenog nedoličnog ponašanja iz društva isključi uz povrat iskaznice i značke. Prijedlog je usvojen s 8 : 1 glas.

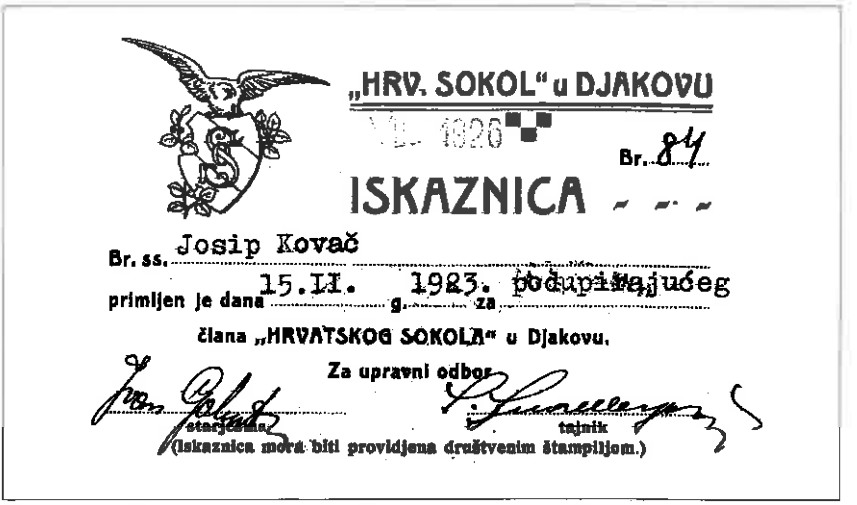
„HRV. SOKOL" u ĐAKOVU

1926

Br. 84

ISKAZNICA

Br. ss. Josip Kovač

primljen je dana 15.II. 1923. g. za podupirajućeg

člana „HRVATSKOG SOKOLA" u Djakovu.

Za upravni odbor

starješina tajnik

(Iskaznica mora biti providjena društvenim štampiljom.)

40 Potvrda o članstvu u Hrvatskom sokolu u Đakovu

Čvrsta disciplina nije bila samo u Hrvatskom sokolu u Đakovu već je ona bila propisana i od Hrvatskog sokolskog saveza u Zagrebu čije ćemo važnije dijelove ovdje navesti.

"Propisnik za javne nastupe Hrvatskog sokolstva"

Taj Propisnik je odobren na sjednici Središnjeg odbora Hrvatskog sokolskog saveza (HSS) 8. prosinca 1923. godine.

U predgovoru tog Propisnika navodi se: *" ... opazili smo, da smo još vrlo daleko od cilja za kojim treba da ide hrvatsko sokolstvo"*. Nadalje se navodi da je disciplina kod odlaska na sletove ili javne vježbe kao i na tim priredbama donekle u redu, ali kod povratka s tih priredbi *"događa se, da alkohol vrši svoje razorno djelo. Dolazi do svađa i među rođenom*

braćom." U zaključku uvoda naglašava se da se svakom članu koji se ogriješi o čast i ugled hrvatske sokolske ustanove prvi put podijeli ukor, a u ponovljenom slučaju " *neka bude iz sokolskih redova za uvijek isključen*".

U nastavku ćemo iz spomenutog Propisnika iznijeti neka pravila koja bi i danas u mnogim društvima dobro došla jer sokoli nisu bez razloga isticali da je disciplina temelj i snaga sokolske organizacije.

HRVATSKI SOKOLSKI SAVEZ U ZAGREBU.

PROPISNIK

ZA JAVNE NASTUPE HRVATSKOG SOKOLSTVA

(Odobreno na sjednici Središnjeg odbora HSS od [illegible] 1923.)

HRVATSKI SOKOL

Izdao Hrvatski Sokolski Savez u Zagrebu.

41 Preslik naslovnice Propisnika

O pozdravljanju

Mlađi sokol neka uvijek prije pozdravlja, a stariji neka izbjegava čekanje na pozdrav. Pri pozdravljanju treba glasno izreći: "Zdravo". Ovo vrijedi uvijek kada su članovi u svečanom odijelu.

Sastanu li se članovi raznih društava, predstavlja se uvijek najprije onaj član, koji prvi dolazi.

Svako predstavljanje biva u lakom pozornom stavu i bez naklona.

Kod rukovanja treba paziti, da mlađi brat nikada ne pruža ruke starijemu, a isto tako brat sestri. Samo starješine i vođe smiju svakom članu ili članici prvi pružiti ruku na rukovanje.

O ponašanju za vrijeme hoda

1. Za vrijeme hodanja u četi zabranjeno je:

a) smijanje i svako govorenje,

b) pušenje,

c) pjevanje nepristojnih i podrugljivih pjesama,

d) ogledavanje i pozdravljanje, koje nije zapovjeđeno,

e) pobiranje cvijeća, kojim počašćuje općinstvo sokolske redove,

f) jesti i piti.

2. Pjevanje podržava stalan korak i dobru uzajamnu volju, ali ga se može dopustiti samo u slobodnom stupanju.

O poslušnosti i redu kod vožnje željeznicom

Kada putuje više društava (na slet i sl.) "*kod razmještanja treba paziti, da se članovi jednoga društva ne miješaju bez potrebe s članovima drugog društva.*

Na spomen obljetnicu smrti Zrinskog i Frankopana 28. travnja priređena je svečana akademija na koju su bila pozvana sva đakovačka društva. Odbor Hrvatskog sokola je zaključio da neće nastupiti na priredbama zajedno sa Sokolom. Tako je na toj svečanoj akademiji nastupilo Hrvatsko pjevačko društvo "Preradović", Hrvatski katolički orao i Sokol.

Pjevačka društva i njihov savez u Zagrebu odupirao se ujedinjenju sa srpskim savezom i brisanju nacionalnih oznaka. U svezi s tim Savez hrvatskih pjevačkih društava na Izvanrednoj skupštini 20. siječnja 1924., na kojoj je "Preradović" zastupao bivši predsjednik Društva dr. Svetozar Rittig, donijeta je Rezolucija od koje navodimo samo prvi član.

"Savez hrvatskih pjevačkih društava stoji na stanovištu, da su Hrvati poseban narod sa svojom kulturnom i glazbenom tradicijom i da je zato samostalan opstanak našeg Saveza ne samo opravdan, nego i potreban, to više, što je naš Savez i najstariji i brojem članova na slavenskom jugu najači".

Hrvatski sokoli se nisu uspjeli oduprijeti ujedinjenju i brisanju nacionalnih oznaka pa su se nakon kratkog vremena ponovo formirali s hrvatskim predznakom. To se, kako smo vidjeli, dogodilo i u Đakovu gdje se nastavilo s vrlo intenzivnim radom.

Osnovan je dječji odjel jer je Vlada dozvolila da djeca smiju pohađati Hrvatski sokol.

Već 20. veljače, a zatim 11. travnja održane su uspjele kućne zabave, na kojima je članstvo nastupilo s prostim vježbama i vježbama na spravama.

Izlet za članove Hrvatskog sokola organiziran je 17. lipnja u nedaleki Stočin u kojem je tada nekoliko uglednih Đakovčana (Hager, Jakševac) imalo vinograde.

Svečana akademija povodom 100. obljetnice rođenja dr. Ante Starčevića održana je 31. svibnja uz prisustvo članova Društva. Na toj akademiji prigodno predavanje održali su dr. Ante Crvić i dr. Mato Horvat.

Povodom 60. obljetnice smrti hrvatskog pjesnika Luke Botića koji je živio i umro u Đakovu (22. kolovoza 1863.) održana je komemoracija uz sudjelovanje članova Hrvatskog sokola i na njegovom grobu na đakovačkom groblju položeni su vijenci i održani prigodni govori.

Javna vježba održana je u Đakovu koncem kolovoza na kojoj je sudjelovao i Hrvatski sokol iz Nove Gradiške. Samostalna javna vježba Društva održana je u Đakovu 26. prosinca, članovi Društva sudjelovali su na javnoj vježbi kod Hrvatskog sokola u Našicama 16. rujna.

Starješinstvo Hrvatskog sokola predložilo je Sokolu "fuziju, no bezuspješno".

Osnivaju se i Seljački hrvatski sokoli

Glavna skupština Društva uz nazočnost 104 člana Društva održana je 3. veljače **1924.** te je za starješinu izabrala Hinka Maurovića, Dragana Devčića za podstarješinu i Franju Himelreicha za tajnika.

Već tradicionalno početkom veljače održana je kućna zabava.

Na javnoj vježbi kod bratskog društva u Našicama 19. lipnja sudjelovalo je 20 vježbača i 18 vježbačica.

Javne vježbe u Đakovu održane su 27. srpnja i 26. prosinca. Zatim, održana je javna vježba u Semeljcima koja je "d*ala pobudu za osnutak Hrvatskog seljačkog sokola u Semeljcima za Semeljce i Kešince*". U novo osnovano društvo pristupilo je 30 članova na čelu s pročelnikom Živkom Čovićem.

43 *Seljački hrvatski sokol iz Babine Grede osnovano 1907.*

U sredinama gdje su zato postojali uvjeti uz Seljačke sokole osnivani su i Hrvatski konjanički sokoli. Ta Društva imala su svoja Pravila i sama su odlučivala o svojim problemima. Njihova Pravila bila su potvrđena od vlasti. Sva ta Društva bila su učlanjena u Sokolske župe i bili su članovi Hrvatskog sokolskog saveza.

U Osijeku je održana 2. studenog 1924. konstituirajuća sjednica obnovljene Hrvatske sokolske župe Strossmayerove kojoj su nazočili

članovi Karla Pišl i Suljo Smailbegović. Osnivanjem Hrvatske župe Strossmayerove nije ukinuta dotadašnja "jugoslavenska" župa. Tako su uporedo u Osijeku postojale dvije sokolske župe - Hrvatska sokolska župa Strossmayerova i Sokolska župa Strossmayerova. To u povijesnim istraživanjima često dovodi do zabuna.

44 *Hrvatski konjički sokoli*

Hrvatska sokolska župa Strossmayerova sa sjedištem u Osijeku bila je već toliko brojčano ojačala da je 1928. izdvojen dio u novu župu - Hanuševu sa sjedištem u Vinkovcima.

U Vinkovcima je došlo do razdvajanja i obnove Hrvatskog sokola tek 1924. (13. travnja) jer je borba oko odcjepljenja i obnove Hrvatskog sokola trajala duže, jer su Srbi zaustavljali razdvajanje svim silama.

U nedjelju 21. rujna održao je Hrvatski sokol u Vinkovcima svoju Prvu javnu vježbu nakon osamostaljenja. Na toj javnoj vježbi uz domaćine nastupili su i gosti Hrvatski sokoli iz Zagreba (njih 60 s fanfarama) zatim iz Đakova, Iloka i Osijeka. Nakon dočeka na željezničkom kolodvoru svi su prošli kroz grad koji je za tu zgodu bio ukrašen zastavama i cvijećem. Nakon prikazanih vježbi domaćina i gostiju, koje je pratila zagrebačka fanfara, na večer je u Hrvatskom domu održana Pučka veselica.

U to vrijeme Hrvatski sokol u Đakovu bio je već toliko ojačao da je pismeno zatražio 20. studenog od Sokola da svoje društvo likvidira i pristupi Hrvatskom sokolu. Sokol je na to pismo odgovorio *"pismom punim ljubavi Sokolske i Tyršovljevih načela, da nema uzroka da likvidira nakon svoga dugogodišnjeg rada, već poziva, da se zabludjeli vrate"* (kako je zapisano u Spomen spisu Sokola).

45 *Podmladak Hrvatskog sokola Đakovo*

Komemoracija Zrinskom i Frankopanu

Glavna godišnja skupština održana je 25. siječnja **1925.** Skupštini je nazočilo 84 člana koji su za starješinu izabrali Ivšu Gabuta, Dragana Devčića za podstarješinu, Franju Carevića za tajnika i Dragutina Pišla za vođu.

Izabran je i prednjački odbor u koji su ušli: Pišl (pročelnik), Smailbegović, Dorić, Vorgić i Ana Vertlberg. Nastale su poteškoće oko dvorane za vježbanje, no ipak vježbe su se održavale u dvorani Niže pučke škole.

46 Ivša Gabut starješina

47 Franjo Carević tajnik

48 Dragutin Pišl pročelnik vježbača

Komemoraciju pogibije Zrnskog i Frankopana 30. travnja obilježili su "Preradović, Dobrovoljno vatrogasno društvo i Hrvatski sokol sa sljedećim programom:

1. "Frankopanska koračnica" izvodi vatrogasna glazba
2. Proslov: dr. Mato Horvat
3. Bičanić - Zajc: Ritmičke vježbe "U boj", izvodi muško članstvo Hrvatskog sokola
4. V. Novak: "Hrvatskoj" muški zbor "Preradovića"
5. I. pl. Zajc: "Graničari" izvodi vatrogasna glazba
6. Ritmičke vježbe po narodnim napjevima, izvodi žensko članstvo Hrvatskog sokola.
7. I. pl. Zajc: "U boj, u boj" muški zbor "Preradovića"
8. I. pl. Zajc: Duet i finale iz opere "Zrinski" izvodi vatrogasna glazba.

Iz izvedenog je programa vidljivo da je nastupio Hrvatski sokol, ali tada nije nastupio (Jugo) Sokol.

Polovica čistog prihoda (500 dinara) od ove priredbe poslana je Narodnoj zaštiti.

Aktivnosti Društva odvijale su se u izletu za članove u Pisak polovicom lipnja, 12. srpnja članovi sudjeluju na županskoj javnoj vježbi u Osijeku, a 8. rujna Društvo sa svim članovima sudjeluje na posveti Hrvatskog doma u Slavonskom Brodu. Tu proslavu je uveličao i "Preradović" s nekoliko prigodnih pjesama.

Svoju VI. javnu vježbu Hrvatski sokol je održao u vrtu svratišta Central 9. kolovoza s početkom u 17 sati uz nastup Seljačkog sokola iz Semeljaca. Nastupili su i muški i ženski podmladak kao i muško i žensko članstvo s prostim vježbama i vježbama na spravama. Vježbe je pratila

vatrogasna glazba iz Đakova koja je poslije svirala i za ples. Uplaćivao se dobrovoljni prilog u korist putne blagajne Društva.

49 *Vježbačka vrsta članica Hrvatskog sokola Đakovo*

Sljedeća javna vježba sa zabavom i plesom održana je već tradicionalno u Đakovu 26. prosinca u dvorani svratišta Central u 20,30 sati koja je, kako je zapisano, vrlo dobro uspjela. Proslov je izrekao starješina Ivša Gabut, a zatim su izvedene vježbe i to:

Članstvo: vježbe na spravama

Članstvo: Junak iz Like

Podmladak muški: vježbe sa štapovima

Članice: proste vježbe po narodnim napjevima

Naraštajci: skupinske proste vježbe

Članstvo: izvadak iz "Sedmice"

Članice: izvadak iz "Petke"

Prikupljeni dobrovoljni prilog išao je u blagajnu Društva.

Pored ovih aktivnosti Hrvatskog sokola u Đakovu posebno treba zabilježiti obilježavanje 1000. godišnjice hrvatskog kraljevstva i slet u Zagrebu što ćemo detaljnije opisati.

Svečano je obilježeno 1000 godina hrvatskog kraljevstva

Na inicijativu "Preradovića" načelnik općine trga Đakovo Andro Morić sazvao je đakovačka prosvjetna, kulturna, humanitarna i druga društva da se što dostojnije proslavi 1000. obljetnica hrvatskog kraljevstva.

Đakovačka društva koja su se odazvala tom pozivu izdala su građanstvu Đakova plakat sljedećeg sadržaja:

925. - 1925.

U proslavu tisuću godišnjice hrvatskog kraljevstva Đakovo će 18. i 19. srpnja o. g. da priredi svečanu spomen - proslavu.

Raspored svečanosti jest:

18. srpnja u 8 sati na večer sastanak u spremištu Dobrovoljnog vatrogasnog društva. Povorka uz glazbu ide ulicama. Bakljada i iluminacija Đakova.

19. srpnja u 6 sati u jutro budnica. U 8 sati sastanak kod općinskog parka, te povorka kreće u stolnu crkvu. Svečana i zahvalna služba Božja. Poslije mise svečani ophod. Akademija u vrtu vatrogasnog društva.

U povorci sudjeluje banderij konjanika, svećenstvo, predstavnici ureda i oblasti, te sva društva i građanstvo Đakova. Građanstvo koje ne sudjeluje u povorci, umoljava se da čini špalir, jer će kretanje pločnikom biti zabranjeno.

u 5 sati popodne

PUČKA SVEČANOST

u prostorijama Dobrovoljnog vatrogasnog društva sa sljedećim rasporedom:

1. Glazba
2. Duvanjska himna. Pjeva hrvatsko pjevačko društvo "Preradović"
3. U boj. Nastup muškog članstva "Hrvatskog sokola"
4. Glazba
5. Nastup ženskog članstva "Sokolskog društva".
6. Hrvatskoj. Pjeva hrvatsko pjevačko društvo "Preradović"
7. Sportske vježbe. Nastup muškog članstva "Hrvatskog orla"
8. Glazba
9. Hrvatica. Simboličke vježbe. Izvodi žensko članstvo "Hrvatskog orla"
10. More Adrijansko. Pjeva hrvatsko pjevačko društvo "Preradović"
11. Povijest Hrvata. Nastup muškog članstva "Sokolskog društva".
12. Glazba

Ulazne cijene: po osbi 5 Din., obitelj 10 Din.

Pretplate primaju se sa zahvalnošću

Hrvati i Hrvatice! Nastupimo složno svi!

Odbor.

Kako su se građani Đakova odazvali ovom pozivu pokazuju sljedeći zapisi:

"Dne 18. srpnja Đakovo je okićeno zastavama, te i oni, koji nikada zastave nisu imali, nabavljaju je, veseleći se narodnoj slavi. Kuće, prozori, sve je iskićeno i ukrašeno hrvatskim trobojkama, cvijećem i zapaljenim svijećama, te sagovima i narodnim ćilimima što je pretvorilo Đakovo u sjajan grad. Podignuta su tri slavoluka. U 8 sati navečer prolazi nepregledna povorka predvođena glazbom DVD-a ulicama Đakova uz more lampiona. Kud god baciš pogled, sve se sjaji, sve je ukrašeno, okićeno zelenjem, vidiš svuda veselje. Kod općine staje povorka, gdje je općinski načelnik g. Andro Morić izrekao domoljubni govor - 'da po uzoru svojih pređa i sami rade i svojim potomcima u srce usade misli i čuvstva, koja će ih sjećati dužnosti u radu za Hrvatsku domovinu".

Sutradan 19. srpnja polazi povorka Đakovčana i okolišnih seljaka, na čelu s banderijom hrvatskih seljaka iz okolišnih sela na Misu zahvalnicu u stolnu crkvu, koju je služio g. biskup Antun Akšamović. Za vrijeme službe Božje pjevao je zbor "Preradovića".

50 Članovi Hrvatskog sokola Đakovo s predsjednikom Ivšom Gabutom

Nakon službe Božje povorka kreće put vatrogasnog doma, gdje je održana Akademija, kojom zgodom je tajnik "Preradovića", dr. Mato Horvat održao spomen - slovo ocrtavši u kratkim crtama hrvatsku povijest od najstarijih vremena do danas naglasivši da su se prevarili oni, koji su mislili, da je nastupio finis (svršetak, nap. ZB) Croatiae.

51 *Svečana povorka Sokolica u Đakovu prigodom proslave 1000 godina hrvatskog kraljevstva*

52 *Svečana povorka Sokola u Đakovu prigodom proslave 1000 godina hrvatskog kraljevstva*

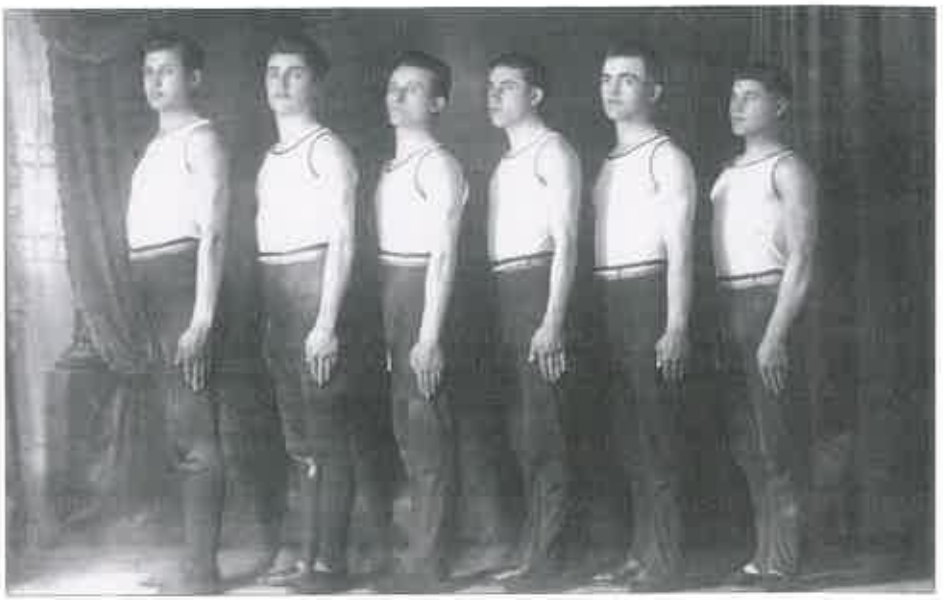

53 *Vježbačka vrsta Hrvatskog sokola Đakovo*

Popodne istoga dana održana je pučka svečanost, na koju je pohrlilo staro i mlado. Bila je to svečanost, kakve Đakovo ne pamti. Toga dana došlo je do jedinstvene proslave i zavađena su braća zaboravila na međusobne razmirice udovoljivši time apelu Braće hrvatskog zmaja na hrvatski narod, "*da se toga dana možda zavađeni susjedi i rođaci izmire, da u Božjem miru i bratskoj slozi proslave ovu uznositu hrvatsku narodnu slavu*".

Tako su sva đakovačka društva u zajednici s građanstvom i stanovništvom okolnih sela dostojno obilježili u Đakovu tisuću godina hrvatskog kraljevstva.

O toj proslavi vrlo lijepo i opširno priopćeno je i u Glasniku biskupija Bosanske i Srijemske. To priopćenje završava riječima: *"Dao Bog, te i u Đakovu i po cijeloj domovini učestale ovakove zabave, koje su izraz i domovinske ljubavi i prekida sa svima, što je sićušno i partizansko!"*

Ova veličanstvena proslava hrvatske povijesti obilježavana je u cijeloj Hrvatskoj.

Gruda zemlje iz Đakova u sokolskoj mogili u Zagrebu

Hrvatski sokolski savez organizirao je III. svesokolski slet u Zagrebu želeći sačuvati trajnu uspomenu na dane obilježavanja 1000 godina hrvatskog kraljevstva. Odlučeno je da se u Maksimiru podigne spomenik na mjestu željeznog "kineskog paviljona" prema zamisli i projektu Aleksandra Freudenreicha.

Spomenik je zamišljen kao velika čunjasta gomila zemlje donesene iz svih krajeva Hrvatske u kojima se zbio kakav važniji povijesni ili kulturni događaj. Na vrhu čunja predviđen je zaglavni kamen s natpisom i velikom skulpturom sokola rad Ive Kerdića, ali takovu izvedbu ondašnje protuhrvatske vlasti nisu dopustile. Tako je tada tek djelomično ostvarena zamisao Hrvatskih sokola. Potpuno dovršenje, tj. postavljanje skulpture sokola, ostvareno je tek u slobodnoj i samostalnoj Hrvatskoj. I tih 70 godina čekanja pokazuje u kakvim uvjetima su živjeli Hrvati i kako su zapravo kroz šport nastojali širiti, čuvati i njegovati hrvatske nacionalne osjećaje.

Oko humka bilo je zasađeno 10 lipa kao simbol deset stoljeća hrvatskog narodnog života. I svako društvo prilikom dolaska zasadilo je po jednu lipu. U svezi s tim zapisano je: "*Rodoljubne hrvatske ruke zasadiše bezbroj lipa - božanstveno stablo naših pradjedova - da podsjeti naše buduće potomstvo na tu slavu i da u toj lipi nađu primjera, kako treba da se širi ljubav i rad za tu našu svetu grudu, kao što lipa širi svoje grane okićene cvijetom životne snage i zdravlja*".

Do zaglavnog kamena na mogili vode stepenice i serpetinasti put. U temelju je mogile nepristupačna komorisa (sobica) u kojoj su pohranjene većim dijelom narodne rukotvorine sakupljene preko sokolskih društava. Tu su trajno pohranjeni narodni vezovi, čuturica, tikvica, obuća, preslica, knjige i brošure koje prikazuju razvoj sokolstva u nas, fotografije, uspomene na sletove, razglednice, značke, plakete i drugo. Pohranjeni su tu i primjerci svih naših novina i časopisa, te znanstveni radovi Jugoslavenske akedemije, Matice hrvatske, Braće hrvatskog zmaja, Društva sv. Jeronima, Hrvatskog učitelja i drugi. U posebnoj bakrenoj škrinjici čuvaju se Spomenice svih sokolskih društava koja su položila zemlju u mogilu. Spomenice su izrađene na pergamentu s mnogo umjetničkog ukusa i s opisom najznamenitijih povijesnih trenutaka hrvatskog naroda.

54 Mogila - trajni spomen na proslavu 1000 godina hrvatskog kraljevstva

Na svesokolski slet u Zagrebu 14. kolovoza 1925. došlo je 95 sokolskih društava i nekoliko tisuća njihovih članova koji su donijeli zemlju sabranu sa 155 hrvatskih povijesnih mjesta. Uokolo mogile zasađeno je toliko lipa koliko je bilo hrvatskih sokolskih župa.

Za tako veliki skup članova, ali i nečalnova Hrvatskog sokola Hrvatski sokolski savez organizirao je "Sletsko redarstvo" i izdao Pravilnik sokolskog redarstva u Zagrebu iz kojega izdvajamo samo sljedeće: svrha redarstva je bila ne samo da za vrijeme 14., 15. i 16 kolovoza uzdržava red i mir, već da prisutnima na sletu bude uvijek na pomoći. U Članku (paragrafu) 5. kaže se da u slučaju narušavanja reda i mira i nakon što je sokolsko redarstvo iscrpilo sva sredstva bez uspjeha pozvat će u pomoć državno redarsvo ali: *"Prekršitelji se nemaju predati u redarstvene uze, osim u slučaju zločina."*

Duga kolona sokola i njihovih starješina kretala se ulicama Zagreba prema Maksimiru, a "*sa suzama u očima dočekali su Zagrepčani svoju braću i sestrice, te braću u narodnim seljačkim nošnjama, koji su stupali ponosno gradom Zagrebom, noseći grudu zemlje, kao da žele i ovom zgodom jasno pokazati, kako sva zemlja, koja nosi Hrvate, teži k svom srcu, k svom Zagrebu, a hrvatsko sokolstvo da je idejni nosioc hrvatstva*" - zapisao je kroničar tih događaja.

Među dokumentima nalaze se i predmeti s područja Đakovštine jer je 67 članova Hrvatskog sokola iz Đakova uz pratnju đakovačke vatrogasne glazbe prisustvovalo ovom svesokolskom sletu i položilo zemlju na sokolsku mogilu. Zemlja je iskopana u biskupskom parku sa zemljišta pokraj kule (danas pokraj pozornice "Đakovačkih vezova), i zemlja iskopana s gradine Nikole Gorjanskog u Gorjanima.

Pri polaganju zemlje na sokolsku mogilu izrekao je tadašnji starješina Hrvatskog sokola iz Đakova Ivan Gabut sljedeći govor: *"Donosima zemlju iz perivoja kraj đakovačke crkve, koju podiže vrhovni poglavar crkve godine 1244. U tom se je perivoju odmarao kao mladi profesor J. J. Strossmajer, slavni naš biskup. U ovom dvorcu i perivoju nikle su velike misli u umnoj glavi i njegovom plemenitom srcu, koji je radom i djelom proslavio sebe i hrvatski narod".*

Uz prigodne riječi u mogilu stavljeni su i prikladni darovi. Starješina Hrvatskog sokala iz Đakova Ivan Gabut položio je ukrasnu torbu od kože, kakvu nose seljaci oko Đakova i narodni ručni rad.

I svi drugi starješine društava, njih 95 izgovorili su, prigodom istresanja zemlje iz vrećica, prigodne i dirljive riječi od kojih navodimo nekoliko:

Osijek I. Gornji grad: "... *iz kuće u kojoj se rodio genij hrvatskog naroda biskup Josip Juraj Strossmayer, a donosimo zemlju sa željom, da kulturne ideje narodnog Velikana postanu svojinom hrvatskog naroda".*

Osijek Donji grad: "...*s mjesta, gdje je bio tabor bana Jelačića prigodom polaska na Mađarsku ...*"

Orahovica: "...*sa ruševina kapelice "Ružice grada", gdje su prvu noć prenoćile zarobljene kraljice Jelisava (*Jelena majka malodobne kraljice Marije, nap. ZB) *Kotromanička i kćerka joj Marija, nakon što su bile zarobljene u bitci kod Gorjana".*

Slakovci: *"...grudu plodne zemlje iz Srijema, grudu zemlje, koja nam rodi žitom i pruža kruh naš svagdašnji".*

Stubica: "... *zemlju ispod lipe "Matije Gupca", gdje je zaključen ratni plan za oslobođenje seljaka ...*".

U glasilu Hrvatski sokol zapisano je: "*A samo hrvatsko sokolstvo proslavilo je taj narodni praznik veličanstveno svojim trećim svesokolskim sletom.... Kao trajan spomenik našeg sokolstva ostati će ona mogila, koja je podignuta u Maksimiru u spomen tisućgodišnjice hrvatskog kraljevstva, i koja će biti vječni spomen naše ljubavi za taj po nas Hrvate najveći svetak u njegovom životu.*

Na tu našu svečanost pozvali smo sve, za koje smo mislili, da će imati razumijevanja, ako za drugo ne, a to za sokolsku solidarnost i slavensku uzajamnost. Prevarili smo se, ali ništa zato, jer sada barem znademo, što vrijedi i koliko vrijedi. Vrijedi samo onda, kada ide kome u prilog i kada Hrvati moraju da budu jaganjci za žrtvu".

Predviđena skulptura sokola, za koju smo već rekli da nije postavljena 1925., tek je postavljena 70 godina kasnije, tj. 28. svibnja 1995. Postavljena skulpura sokola djelo je kipara Mladena Mikulina. Tom prigodom pridodana je i 156. hrvatska gruda, ona koju je poljubio i posvetio papa Ivan Pavao II. prigodom svoje posjete Hrvatskoj.

25.000 hrvatskih sokolova u 170 društava

Prije rata, u tadašnjem Hrvatskom sokolu, bilo je oko 12.000 članova, sada 1925. u obnovljenom Hrvatskom sokolu ima oko 25.000 članova koji su organizirani u više od 170 društava. Oživljen je i rad 7 Župa.

Župa Strossmayerova u Osijeku ima 35 društava sa 4.600 članova od kojih je 3.800 muških i 800 ženskih. Od tog broja 1.400 je izvršujućih. Prema zaključku Sokolskog sabora u Novom Sadu reoraganizirana je i Župa Strossmayerova tako da su se spojile Sokolska župa Strossmayrova u Osijeku i Sokolska župa Ibrišimovićeva u Požegi s dijelovima Srpske sokolske župe Fruškogorske.

Iz tih podataka vidljivo je da se organizacija Hrvatskih sokolova nakon izlaska iz (Jugo) Sokola brzo oporavila, dapače postala je još snažnija i brojnija. Kakav je bio početak obnavljanja rada vidimo iz sljedećeg zapisa sa Glavne skupštine Saveza od 20. lipnja 1926.

"Dne 9. veljače 1922. sastao se prvi puta ad hoc imenovani privremeni odbor za uspostavu Hrvatskog Sokolskog Saveza, te započeo svojim radom... te je već 28. svibnja održana konstituirajuća skupština, pa je tako naš Savez stupio opet u svoj novi život.

Prvi članovi našeg Saveza bilo je onih 11 društava, koja nikada nisu pristala uz fuziju, ostajući vjerna svom hrvatskom imenu i pridržavši svoja pravila i svoju imovinu, za koju su se mnoga društva morala kasnije itekako krvavo boriti, dok su na ovako barbarski način ugrabljenu imovinu opet nazad primila.

U početku išla je stvar doduše jako sporo, jer se u onoj eri takozvanog demokratizma rabilo najgore nasilje, koje je sprečavalo svaki naš rad, a društvima, koja su željela pristupiti u Savez, činile su tolike poteškoće i neprilike, da takva šta naše sokolstvo ni pod krutom mađarskom vladom ne samo nije doživjelo, nego na to ni pomisliti nije moglo".

Polaganje zavjere

Da bi se članstvo Hrvatskog sokola još više potaklo i učvrstilo u nacionalnoj svijesti, Starješinstvo Hrvatskog sokolskog saveza u Zagrebu poziva u travnju **1926.** sve članove sokolskih društava da prisegnu sokolskom društvu polaganjem "Zavjere" koja se obavljala uz lijepi govor starješine i polaganjem ruke na društvenu zastavu. Prije tog čina svi su na zapovijed "Skini kapu" skinuli sokolske kape, da bi na kraju starješina zaključio "Zavjeru" ovim riječima:

"Kao što je ptica sokol simbolom slobode, smjelosti i junaštva, tako i vi, braćo i sestre, treba da imadete u mislima slobodu svoje domovine Hrvatske, u srcu smjelost, a u desnici snagu. Ideja hrvatskog sokolstva ima da se pokriva i s narodnom hrvatskom idejom, a za takvu ideju treba da se najviše od sviju žrtvuju hrvatski Sokolovi i hrvatske Sokolice, crpeći u našim hrvatskim sokolskim društvima iz nepresušnog vrela duševno i tjelesno zdravlje, za opće dobro čitavog hrvatskog naroda i za sreću drage nam domovine Hrvatske.

Pokažite braćo i sestre, Hrvati i Hrvatice, svojim neumornim radom ... da ste zaista čestiti i vrijedni članovi našega društva ... iskrena, mila, vjerna i na svako uzajamno pomaganje spremna hrvatska sokolska braća i hrvatske sokolske sestre!

Bilo dakle u dobar čas svima nama, a najviše dragoj nam domovini Hrvatskoj!

ZDRAVO!"

Nakon toga svi zavjereni Sokoli i Sokolice kliču 3 puta "Zdravo!" a zatim uz fanfare ili tamburaški zbor otpjevaju hrvatsku himnu.

Članovi Hrvatskog sokola iz Đakova položili su "Zavjeru" 11. svibnja 1926.

Nesloga tjelovježbačkih društava

U 1926. godini Hrvatski sokol iz Đakova obilježit će 20. obljetnicu osnivanja. To će isto učiniti i (Jugo) Sokol jer se i on smatra nasljednikom Hrvatskog sokola Đakova osnovanog 1906. godine iako ne nosi naziv Hrvatski sokol već samo Sokol. Tako se dogodilo da su oba đakovačka društva obilježila istu godišnjicu osnivanja i posvetu druge društvene zastave, Sokol 20. lipnja s kumom zastave Irmom Kenfelj, a Hrvatski sokol 21. i 22. kolovoza s kumom zastave Vilmom pl. Heržić.

Još prije proslave Hrvatski je sokol u Đakovu imao, mogli bismo reći, pojačane društvene aktivnosti što je odmah kod neprijatelja Hrvatskog sokola izazvalo neslaganje, negodovanje i pokušaj ometanja pojedinih akcija i manifestacija. Podsjetimo se da je u to vrijeme u Đakovu djeovalo 3 društva za tjelovježbu - Hrvatski sokol, Sokol i Hrvatski karolički orao. Uz ta športska društva vrlo aktivno je bilo i Hrvatsko pjevačko društvo "Preradović" koje je često dolazilo u situaciju da bude katalizator u sporovima i nesuglasicama između navedenih športskih društava. No, u tomu nije ostao pošteđen ni "Preradović" jer su njegovi aktivni članovi - pjevači bili i članovi Hrvatskog sokola, Hrvatskog orla ili Sokola, a ta društva su odbijala zajednički nastupati naročito u manifestacijama hrvatskog obilježja.

Takvi nesporazumi dogodili su se i 1926. za već tradicionalno obilježavanje 30. travnja dana junačke smrti Zrinskog i Frankopana. Nesporazumi baš oko te hrvatske spomen-manifestacije započeli su još 1921. tj. nešto prije izdvajanja Hrvatskog sokola iz (Jugo) Sokola, jer je nekoliko pjevača "Preradovića" prisustvovalo proslavi, ali je apstiniralo od pjevanja. Već tada, kako su zapisali: *"Nešto se kuha, no nitko ne zna u čijoj kuhinji"*.

Na "Spomen slavi" hrvatskim mučenicima Zrinskom i Frankopanu 30. travnja 1923. na koju je "Preradović" pozvao sva đakovačka društva sudjelovali su uz "Preradović" članovi i članice Sokola i Orla jer je Hrvatski sokol odbio s njima zajednički nastupiti. To se ponovilo i na nekoliko priredaba u 1923. godini. Uslijedili su čak i prigovori "Preradoviću" da pozivajući na zajedničku proslavu sva đakovačka društva uspiruje mržnju među njima, zato "Preradović" odlučuje 1924. sam obilježiti "Spomen slavu". *"Te večeri zijevala je dvorana prazninom"* zabilježili su kroničari "Preradovića".

Sljedeće godine situacija se mijenja pa "Preradović" obilježava "Spomen slavu" zajedno s Hrvatskim sokolom i Dobrovoljnim vatrogasnim društvom iz Đakova. Na toj proslavi članovi Hrvatskog sokola izveli su Bičanićeve i Zajčeve Ritmičko simboličko - skupinske proste vježbe "U boj", dok su članice izvele "Ritmičke proste vježbe po narodnim napjevima". Tada čalanovi Orla i Sokola nisu nastupili.

Do privremenog pomirenja dolazi na obilježavanju 1000 godina hrvatskog kraljevstva kada su sva društva zajednički nastupila što smo opširnije opisali u opisu rada za 1925. godinu.

Hrvatsko pjevačko društvo "Preradović" je najčešće bilo nositelj organizacije obilježavanja Zrinsko - frankopanske obljetnice te je i za 30.

travnja 1926. pozvao na zajedničku manifestaciju Dobrovoljno vatrogasno društvo iz Đakova i Hrvatski sokol, znači bez Hrvatskog orla i Sokola. Dan uoči proslave, tj. 29. travnja, Hrvatski orao piše "Preradoviću" da članovi Hrvatskog orla učlanjeni u HPD "Preradović" ne mogu sudjelovati na proslavi 30. travnja, zatim je naglašeno da time nije rečeno da članovi Hrvatskog orla imadu istupiti iz HPD "Preradović", ali će ovu konzekventnost Hrvatski orao sačuvati i u sličnim slučajevima.

Vrlo slično se dogodilo i godinu dana ranije kada nekoliko članova "Preradovića", članovi (Jugo) Sokola nisu sudjelovali u programu "Preradovića". Nedisciplinirani članovi "Preradovića" bili su pozvani na disciplinsku odgovornost i bili su kažnjeni, ali se tek kasnije saznalo da im je Starješinstvo (Jugo) Sokola zabranilo nastup u "Preradoviću".

Sve to je djelomično uzdrmalo i stanje u "Preradoviću" jer je više surađivao s Hrvatskim sokolom. Radi toga "*velik broj članstva osuđuje držanje odbora i protestira, da "Preradović" bude jednostavna pjevačka sekcija Hrvatskog sokola*". Postavljalo se i pitanje: "*hoće li Preradović ostati podružnicom Hrvatskog sokola?*" Zato "Preradović" za naredno razdoblje postavlja uvjet: "*Ili sa svima ili s nitkim*".

Ovo smo malo detaljnije iznijeli kako bi se upoznali s prilikama i odnosima prema onima koji su bili jasno hrvatski orijentirani. No, hrvatski sokoli će i pored svih teškoća i dalje još snažnije razvijati hrvatsko domoljublje.

55 *Javna vježba članova Hrvatskog sokola Đakovo*

Napad na Hrvatski sokol u Sremskoj Mitrovici

Hrvatski sokol iz Sremske Mitrovice (u opisu događaja navodi se ime grada Mitrovica) organizirao je obilježavanje 20. obljetnicu svoga postanka 15. kolovoza 1926. godine i tada je dao prvu javnu vježbu nakon rata. Na toj proslavi sudjelovala su sva bliža društva Hrvatskog sokola među kojima i članovi Hrvatskog sokola iz Đakova, kao i predstavnici Hrvatskog sokolskog saveza iz Zagreba. Program proslave ove obljetnice vrlo dobro je uspio uz nekoliko lijepih govora.

Međutim, "*mnogo su važnija, po naše odnose u državi, koja se zove Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca, zbivanja koja su se dogodila izvan proslave*" kako je zapisano u izvješću Župe Strossmayerove. Iz tog izvješća prenijet ćemo kratki opis tih događaja.

Na dan obilježavanja ove obljetnice u Mitrovici su osvanuli plakati s pozivom na bojkot ove proslave tiskani na latinici i ćirilici. Evo nekoliko poruka s tih plakata: "*Braćo danas u našem gradu slavi Radićevski separatistički Hrvatski Sokol, ... kojih se danas stidi 90 po sto pravih i čestitih Hrvata. Zatvorite prozore i spustite zavese kada budu prolazili austrijski oficiri i pitomci Radićevi.*" Mitrovački tjednik bio je još žešći nazivajući Hrvatske sokolove husarima i separatistima.

Organizaciju napada na članove Hrvatskog sokola vodio je Jugosokol i "Orjuna" iz Mitrovice koja je u pomoć pozvala i "Orjunu" iz Rume i Stare Pazove pa su združeno demonstrirali i napadali pod državnom zastavom na kojoj je bila crna mrtvačka glava. Kasnije su došla pojačanja iz Novog Sada, Beograda i Šapca.

Prvi su bili napadnuti vukovarski Sokoli koji su došli s konjanicima 14. kolovoza na večer. "*Putem od kolodvora vikali su izazivači: Dolje husari! Dolje hrvatska đubreta!*". Članovi Hrvatskog sokola nisu na to reagirali jer su bili upozoreni da je to usmjereno na zabranu te proslave. Predstavnik Hrvatskog sokola je intervenirao kod gradskog kapetana, ali bez uspjeha.

Sutradan 15. kolovoza na dan proslave "*oko 11 sati prije podne došli su Sokolovi iz Vinkovaca, Broda, Požege, Đakova, i Zagreba. Kada je povorka kretala u grad vikali su: Ne trebamo dva Sokola! - Dolje Radićevci! Dolje separatiste! Dolje Hrvati đubreta! Nećemo hrvatske zastave u srpskoj Mitrovici.*" Na te provokacije nije bilo odgovora, dapače čuli su se povici: "*Živjela srpska zastava! Živili Srbi!*" nakon toga "*počela su padati jaja , a na koncu, kada ni to nije pomoglo, bačena je*

'bomba', bacane su boce s fitiljima kako bi zaplašili slavljenike. Psovali su mater i oca Hrvatskim sokolovoma - jer je kralj član Jugosokola".

Nakon održane javne vježbe uz mnoge provokacije i zapreke razišli su se Hrvatski sokolovi u razgledavanje grada. *"Kada se je smračilo, organizirali su banditi na Sokolove napadaje iz zasjede, pri čemu su se služili kamenjem i revolverskim pucanjem. Tom je prilikom nekolicina Sokolova i sokolica lakše ranjena.*

Kod slastičara Kalate bila su nastanjena 4 sokola iz Vukovara koji su nakon napada rulje pobjegli kroz dvorište i preko plotova u drugu ulicu. Domaćina Kalatu vojnici su na čelu s kapetanom maltretirali tražeći Sokole.

Na odlasku iz Mitrovice na željezničkoj stanici jednoj Sokolici je pozlilo te je pala u nesvijest, a protestanti nisu dozvolili da joj se donese čaša vode - donosiocu su čašu istepli iz ruke.

"Od Sokolova su u ovom krvavom događaju ranjene 4 osobe: jedan Sokol i Sokolica iz Vinkovaca, jedan Sokol iz Vukovara i jedan iz Zagreba."

Kroničar ovih nemilih događaja nastavlja: *"Mitrovačko hrvatsko građanstvo toliko je ogorčeno zbog ove provokacije, pa je postavilo križ nad svakim sporazumnim radom, jer je očevidno, da je sve ovo priređeno stoga, da se osujeti svaka hrvatska stvar u Srijemu. I tako, dok hrvatski vojnici, bačeni u Makedoniju, lijevaju krv u borbi s bugarskim komitama, dotle 'državotvorni elemnti' kolju Hrvate, htijući stvarati drugu Makedoniju".*

Živa aktivnost u jubilarnoj godini

U jubilarnoj godini 1926. Hrvatskim sokolom u Đakovu rukovodili su sljedeći članovi Upravnog odbora: Ivan Gabut, starješina, Dragan Devčić, podstarješina, Franjo Carević, tajnik I., Suljo Smailbegović, tajnik II., Josip Hefer, blagajnik, Jerko Bassi, blagajnik zastave, Pavo Matais, barjaktar, Šimo Berger, Stjepan Homotar, Mato Kopić, Milan Šarčević, Mišo Matković, Ivan Pavić, Ćiril Dorić, Dragutin Benašić i Karla Pišl, vođa.

U Kulturno - prosvjetnom odboru bili su: dr. Mato Horvat, pročelnik, dr. Josip Mück, dr. Rudolf Plach i Suljo Smailbegović. U Časni sud izabrani su: dr. Antun Švarcmajer i Mato Šarčević.

Do održavanja proslave obilježavanja 20. obljetnice osnutka Hrvatski sokol iz Đakova imao je veći broj javnih nastupa od kojih ćemo

spomenuti samo nekoliko: 4. veljače članovi sudjeluju na proslavi "Strossmayerovog dana", 6. lipnja đakovački Sokoli sudjeluju na proslavi 20. obljetnice Hrvatskog sokola u N. Gradiški i 20. obljetnici u Brodu. Zatim na javnoj vježbi u Slavonskoj Požegi, na javnim vježbama Hrvatskog sokola u Virovitici, Iloku, Semeljcima, Ogulinu i Mitrovici .

Seljačkim sokolima u Semeljcima i Beravcima đakovački sokoli šalju svaki tjedan po jednog prednjaka radi davanja uputa za rad.

Zatim, sudjeluju na otkrivanju spomenika kralju Tomislavu 4. srpnja u Sibinju. Na toj velikoj manifestaciji sudjelovali su Hrvatski sokoli iz Broda, Đakova, Brodskog Varoša, Oriovca, Davora, Požege, Pleternice, Kobaša, Kapele, Lužana i Vinkovaca koji su pored vježbača došli i sa svojom fanfarom.

U Vinkovcima je je 31. srpnja i 1. kolovoza održan IV. slet Hrvatske sokolske župe Strossmayerove. Već su na večer pristigli gosti iz Đakova, Našica, Orahovice, Oriovca, Osijeka, Podgorača, Požege, Broda i Voćina. Na večer je održana vrlo uspjela akademija, sutra dan u jutro je impozantna povorka s više od 1.000 sudionika prošla središtem grada i zaustavila se na trgu (danas Trg bana Šokčevića) gdje su ih pozdravili senator dr. Josip Franulović, Nikola Janković ispred domaćina, zatim Krsto Dončević, starješina Hrvatske sokolske župe Strossmayerove i izaslanik Saveza hrvatskih sokolskih društava dr. Mile Miškulin. Poslijepodne održana je javna vježba na kojoj je nastupilo 1.074. vježbača i vježbačice.

Ovaj vrlo uspjeli slet izazvao je srpsku reakciju te je među ostalim u beogradskoj "Reči" izišao članak pun zluradosti.

Na obilježavanju 40. obljetnice rada vukovarskog Hrvatskog sokola 5. rujna uz domaćina, koji je predstavio i svoj Hrvatski konjički sokol, sudjelovali su članovi Hrvatskog sokola iz Dalja, Đakova, Iloka, Ivankova, Mitrovice, Osijeka, Petrovaradina, Slakovaca, Broda, Subotice, Vinkovaca i Zagreba. U mimohodu ulicama Vukovara sudjelovalo je više od 800 članova i članica. Poslijepodne je na Olajnici održana javna vježba sa 400 vježbača koju je promatralo oko 3.000 gledatelja.

Ovdje ćemo zabilježiti i uobičajenu komemoraciju na spomen Zrinskog i Frankopana kojom prilikom je priređena i akademija uz sudjelovanje "Preradovića", Vatrogasne glazbe i Hrvatskog sokola. Članovi Hrvatskog sokola na toj akademiji izveli su Naraštajske vježbe i Sedmicu II. dio.

Obilježavanje 20. obljetnica osnivanja Hrvatskog sokola

Prije proslave 20. obljetnice osnivanja Hrvatskog sokola u Đakovu, 4. lipnja izabrana je kuma zastave gospođa Vilma pl. Heržić, tiskan je u obliku novina, spomen broj "Hrvatski sokol u Đakovu, povodom 20. obljetnice osnutka i posvete II. zastave" iz kojih prenosimo nekoliko poruka: Pod naslovom "*Dobro došli!*" upućen je poziv: "*Zdravo, braćo Sokolovi, sestre sokolice i Vi, mili Sokolići!... Tjelesno snažan i krepak narod sposoban je odhrvati se svakoj nepogodi bilo nutarnjoj bilo vanjskoj ne preza pred borbom, a duševna svježina krijepi ga tako, da ljubi ono najmilije, namrto mu od djedova svojih - narod svoj, domovinu svoju, za koju i skojom živimo i padamo i koja nam je prva i posljednja ljubav srdaca naših. ... Da je što prije mira medju zavadjenom braćom i da si pruže bratske junačke desnice.*

Dvadeset je godina Hrvatski Sokol u Djakovu u tom pravcu djelovao. Dvadeset je godina požrtvovno radio sa mnogo samozataje u smjeru izgradnje sretne i slobodne Hrvatske.

Mirne stoga duše, a vedra i bistra čela osvrće se Hrvatski Sokol u historiju svoju, pozvavši vas braćo i sestre na slavu svoju. ...

Dobro nam stoga došli na slavlje naše Sokolska braćo i sestre, dobro nam došli u Đakovo, sijelo velikog Hrvata, Slavena, Čovjeka J. J. Strossmayera, dobro nam došli Vi, sinovi i kćeri bijelog nam Zagreb - grada, te prijestoljnice svih Hrvata, dobro nam došli Vi, sinovi i kćeri susjednog nam Osijeka, dobro nam došli i Vi, sinovi i kćeri iz ostalih hrvatskih mjesta, koji pohrliste na laganim krilima svojima u ubavo Djakovo naše."

U novinama nalazi se i poziv za dekoraciju izloga u gradu Đakovu kojim su zamoljeni svi trgovci i obrtnici "*da svoje izloge za tu proslavu što ljepše i ukusnije dekoriraju, što bi učinilo vrlo dobar dojam utisak na velik broj stranaca, koji će kao gosti na te dane biti u našem gradu*". Upravni odbor Hrvatskog sokola nagradit će najljepše dokorirani izlog.

Na zadnjim stranicama novina otiskano je i 66 ekonomsko propagandnih poruka raznih gospodarstvenika iz Đakova od kojih ćemo manji dio prikazti preslikom.

Opis rada Društva u proteklih 20 godina završava riječima: "*Želiti je, da Hrvatski sokol u Djakovu na započetoj stazi ustraje, radeći na*

sokolskom polju za što sretniju budućnost mile nam domovine Hrvatske, jer dok je srca bit će i Kroacije!" i dvije prigodne pjesme:

HRVATSKA SOKOLICE !
Ovaj barjak sveti
Crven, bijel i plavi,
Nek ti je u srcu,
U snu i na javi.

Njega ljubi vjekom
Uči druge ljubit
Za dom i rod mili
Sve spreman izgubit.

Samo tako, tad će
Sunce svima sinut
Domovini miloj
Nepravde sve minut.

HRVATSKI SOKOLE !
Poletan, da si
Sokole, brate
Odvažan budi
Prigrli Hrvate.

Sve što je duhom
Hrvatske krvi
Pod tim barjakom
Neka je prvi.

Sa oka nikad
Nek Ti nije Tvog
Domovina, barjak
Hrvatska i Bog.

A. P.(vjerojatno Ante Pavičić nap. ZB.)

56 *Preslik naslovnice Spomen broja Hrvatskog sokola u Đakovu*

Veličanstvena proslava 20. obljetnice rada

Hrvatski sokol u Đakovu obilježio je 20. obljtnicu osnutka i rada te je tom prigodom blagoslovio i svoju drugu društvenu zastavu. Prvu društvenu zastavu blagoslovio je Hrvatski sokol Đakovo, kako smo već upoznali, nepunu godinu dana nakon osnutka, tj. na Duhovski ponedjeljak 20. svibnja 1907. godine.

Prema programu proslave 21. kolovoza 1926. u 16 sati dočekom gosti na željezničkoj stanici Đakovo započela je ova veličanstvena proslava. Da je to zaista bilo veličanstveno, potvrđuje i ovih nekoliko činjenica: iz Osijeka je stigao posebni vlak s oko 1.500 gosti, a pored toga u Đakovo je stiglo oko 800 članova - braće iz Sokolskog saveza, Župa i drugih društava Hrvatskog sokola .- Vinkovci, Osijek, Bjelovar, Ogulin, Kutina, N. Kapela Batrina, Oriovac, Brodska Varoš, Požega, Valpovo, Orahovica, Vukovar sa svojom fanfarom, Slavonski Brod, Sibinj, Jajce i drugi. Njima su se priključili brojni seljaci iz okolice Đakova - Piškorevaca, Budrovaca, Đurđanaca, Vrbice, Vrpolja, Viškovaca, Satnice, Vučevaca, Selaca, Ivanovaca i Gorjana.

Uz to domaćin Hrvatski sokol Đakovo brojio je 180 aktivnih i 177 podupirajućih članova koji su također sudjelovali u ovoj proslavi. Aktivne članove Hrvatskog sokola Đakovo sačinjavalo je 56 izvršujućih, 32 naraštajca, 31 podmlatka i dva odjela Seljačkih sokola u Semeljcima - Kešincima i Beravcima koji su brojili 61 člana.

Nakon dočeka gosti u popodnevnim satima, navečer u 20 sati krenula je iz Vatrogasnog spremišta bakljada prema stanu kume zastave Vilme pl. Heržić. U povorci su osim članova Hrvatskog sokola sudjelovala i druga đakovačka društva - Hrvatsko pjevačko društvo "Preradović" i Vatrogasno društvo sa svojom velikom vatrogasnom glazbom. *"Ova glazba je radi svoje vrsnoće poznata širom cijele Hrvatske pa i u Zagrebu gdje je 27. lipnja svirala na Zrinjevcu i na terasi hotela Esplanade"* kako je zapisano u opisu ove proslave u izvješću Župe Strossmayerove.

"Povorka je prolazila đakovačkim ulicama, gdje su građani rasvijetlili prozore i kuće iskitili cvijećem, zelenilom i hrvatskim zastavama. Središte Đakova je bilo rasvitljeno tisućama žarulja, kao što je 1925. prigodom Hrvatskog svesokolskog sleta bila rasvjetljena Ilica" - zapisano je u spomenutom izvješću Župe Strossmayerove.

Pred stanom kume zastave, gdje se sakupilo oko 5.000 ljudi, prigodnim govorom pozdravio je starješina Hrvatskog sokola Đakovo Ivan Gabut kumu zastave Vilmu pl. Heržić. Na taj govor odgovorila je kuma zastave gospođa Heržić uz burno klicanje i pozdravljanje razdraganih Sokola i građana. Nakon toga izveden je i umjetničko glazbeni program - Hrvatsko pjevačko društvo "Preradović" otpjevalo je Stahuljakovu "Hrvatska je svoja", a Vatrogasna limena glazbe je izvela cijelu kompoziciju "Vilma Manuel". Nakon toga svi su otišli na "Komers", tj. svečanu zabavu u Vatrogasnom spremištu.

Drugi dan proslave 22. kolovoza započeo je u ranu zoru, tj. u 4 sata budnicom Vatrogasne glazbe ulicama Đakova i dočekom gosti. Zatim su u ranim prijepodnevnim satima položeni vijenci i to: Delegacija Hrvatskog sokolskog saveza na grob hrvatskog mecene J. J. Strossmayera, delegacija Hrvatske sokolske Župe Strossmayer (Osijek) na grob hrvatskog pjesnika Luke Botića, a delegacija Hrvatskog sokola Đakova na grob svog pokojnog starješine Luje Šimata. Na Strossmayerovom grobu u nazočnosti većeg broja prisutnih održao je govor dr. Rudolf Horvat, dok su kraće govore izrekli Ivan Gabut na Šimatovom i Krsto Dončević na Botićevom grobu.

57 *Svečana povorka sudionika proslave uz zvuke fanfara kreće u crkvu na blagoslov zastave*

U 10 sati s vježbališta je krenula svečana povorka u stolnu crkvu na svečanu svetu misu i blagoslov društvene zastave.U toj je svečanoj povorci prema protokolu išla 21 skupina predvođena Hrvatskim konjaničkim sokolima, zatim banderij - seljaci konjanici, fanfare iz Vinkovaca, Vukovara i Osijeka, sokolske zastave, starješinstvo Saveza, župe i pojedinih društava, Sokolice seljakinje, Sokoli seljaci, ženski naraštaj, muški naraštaj, sestre članice, Sokoli u građanskom odijelu sa znakom, Sokoli u odori, vatrogasna glazba, zastave raznih društava i korporacija, Vatrogasno društvo, seljaci u narodnoj nošnji, HPD "Preradović", Hrvatska pripomoćna zadruga, Savez hrvatskih obrtnika, Hrvatski dom i Hrvatska čitaonica, Hrvatski športski klub "Hajduk" i Savez privatnih namještenika i na kraju svečane povorke išli su domaćini - članovi Hrvatskog sokola Đakovo u sokolskim odorama.

Nakon svečane svete mise cijala povorka, građanstvo i gosti izašli su pred crkvu na Strossmayerov trg okrenuti prema crkvi gdje je na platou pred crkvom kanonik Mato Fišer blagoslovio društvenu zastavu uz lijep govor *"u kojem je slavio cilj i rad hrvatskog sokolstva"*. Nakon toga su društva i dobrotvori uz prilog od 1.000 dinara zabili u koplje zastave, koje je držao barjaktar Pavo Matais, "zlatne" čavliće i to: Uz novčani prilog čavle zabili su: Vilma pl. Heržić, kuma zastave, Zdenka Prebeg, kuma prve zastave Hrvatskog sokola u Đakovu, Hrvatski sokolski savez, Župa Strossmajerova Osijek, Antun Akšamović, biskup đakovački, Općinsko trgovište Đakovo, Hrvatsko pjevačko društvo "Preradović", Z. P. D. Đakovo, Savez obrtnika Đakovo, DVD Đakovo, Hrvatski dom Đakovo, Udruženje trgovaca Đakovo, Hrvatski športklub "Hajduk", Hrvatska čitaonaica Đakovo, Marijan pl. Heržić, dr. Antun Švarcmajer, obitelj Karić Đakovo, Antonija i Vojislav Piller, dr.

58 Svečana povorka sudionika proslave kreće u crkvu na blagoslov zastave

Josip Mück, obitelj Makse Kerchnera, Mijo i Barbara Matais, obitelj Türkl Đakovo,supruzi Kerep Đakovo, supruzi Šimunjić Đakovo, Ivica i Katarina Maleš, Tomo Švenda Đakovo, Stjepan i Evica Dundjerović, Naco i Ljubica Böhm, Ivan Hepp Đakovo, Mato i Ana Kovačević, Tomislav i Ružica Jelešić, Franjo Himelreich Đakovo, Julijana Šestak Đakovo, Bogoslav Hager Đakovo, Braća Fratrić, Armin Brodt Đakovo, Božo i Eva Klein, Hrvatski dom d. d. Vinkovci, obitelj Čurković Vinkovci, obitelj Antolić Ivo, Šimo Švartz, Hrvatski sokol Wilsonov Zagreb, Hrvatski sokol Jajce, Hrvatski sokol Semljci, Hrvatski sokol Osijek Donji grad, Hrvatski sokol Vinkovci, Hrvatski sokol Bjelovar, Hrvatski sokol Ogulin, Hrvatski sokol Kutina, Hrvatski sokol N. Kapela Batrina, Hrvatski sokol Oriovac, Hrvatski sokol Sibinj, Dr. Mato Horvat, Šimo Berger Đakovo, Ivica Pavić Đakovo, Dragutin Benašić Đakovo, obitelj Jeronim Bassi, obitelj Mato Kopić, obitelj Mišo Matković, Karla Pišl Đakovo, Pavao Matais Đakovo, Josip i Julijana Heffer, obitelj Suljo Smailbegović, Franjo i Anica Carević, obitelj Devčić Đakovo i Ivan Gabut starješina Društva.

59 *Ceremonijal zabijanja čavala u koplje zastave*

Sve sudionike ovog svečanog čina pozdravio je u ime Hrvatskog sokolskog saveza dr. Rudolf Horvat. Prije svega čestitao je đakovačkom Hrvatskom sokolu što je dočekao takvu slavu, zatim je rodoljubnim

da smo u zajednici (misli se na Jugosokol, nap. ZB.) *obolili od opasne bolesti, koja se zove nasilje, te da smo i suviše energije potrošili na lječenje te nemani.*

Naši redovi su čvrsti, a rad ispravan, pa nam nije potrebno tražiti ni od koga odobrenje za naša djela.

Brate! Znam da si svijestan, klonuti nećeš, ali se ne obaziri i ne slušaj nikakovih mudrovanja, jer to bi bio gubitak dragocjenog vremena u doba kad Hrvatsko sokolstvo mora sve propuste nadoknaditi i potrebama udovoljiti. Zdravo!"

Novac za pokriće troškova ove veličanstvene proslave prikupljen je od mnogih dobrotvora, a među ostalim izvorima prihoda bili su i mali oglasi u prigodnim novinama koji su danas i po svom sadržaju zanimljivi te stoga donosimo mali isječak iz tih novina.

MALI OGLASNIK

Fiskorex „sv. Petar"
Mr. Hugo Fuchs, Djakovo
Skladište svih domaćih i inozemnih specijaliteta i lijekova, te raznovrsnih kozmetičkih preparata.

Staklana Bogoslav Kager, Djakovo
bogato skladište razne staklene i porculanske robe

Braćo Sokoli! Restauracija i moderna kuglana „Vatrogasnog kina" uz dobro piće i fečno jelo, pružit će svakom Sokolašu ugodnu zabavu.
Božo Klein, gostioničar

Adam Krajer, Djakovo
stolarija za fine pokućtvo i gradnju

Makso Herzler, urar, Djakovo
Skladište ura, zlatne, srebrne i china srebrne robe. Primam popravke

A. Čindrić prije D. Hager, Djakovo
trgovina specerajа i delikatesa

Vatroslav Ratkay, Djakovo
trgovina manufakturne robe i autotakši

Josip Šipps, Djakovo
trgovina mješovite robe na malo i veliko. Glavna hrvatska kolara djakovačkoga

Dragutin Benašić, krojač, Djakovo
izrada modernih odijela

Trgovina porculana i stakla
Jakob Silberberg, Djakovo
preporuča svoje obilato skladište - - - uz solidne cijene - - -

Pavao Matals i drug, Djakovo
preporuča svoje skladište specerajske robe u Gajevoj ulici br. 34.

S. WIENER, urar, zlatar
i draguljar DJAKOVO

TOMISLAV JELEŠIĆ, gostiona K' Banu Jelačiću, preporuča svoja izvrsna vina, te jela uz najtočniju poslugu

Mijo Matković i drug, Djakovo
-o- trgovina špeceraja, boja i delikatesa -o-

Mjerničko poslovnica
Geodeta Sulje Smailbegovića, Djakovo
obavlja sve vrsti izmjere

BRAĆA MAIBAUM, DJAKOVO
mesar i kobasičar

Makso Kerschner, Djakovo

ŠVENDA trgovina mješovite robe DJAKOVO preporuča veliki izbor cipela, košulja, šešira, kofera i sve ostalo uz najniže cijene - - - - -

Vojtislav Piller, Djakovo
trgovina manufakturne, kratke i pletene robe te pamuka - - -

Frank Mayer, Djakovo
trgovina žitarica, zemaljskih proizvoda i uljarskih sjemenja

TKO ŽELI jeftino proći i dobro posluženi biti neka posjeti gostionu PFAFF sada nasljednik - MOSLAVAC - - - - - -

Isidor Loschitz, Djakovo
trgovina manufakturne robe

Mijo Puhl, Djakovo
trgovina polovih odijela, rublja, šešira i cipela za gospodu i seljake

Kinko Matrović, Djakovo
trgovina mješovite robe,
preporuča svoje bogato skladište svake vrsti robe uz najniže cijene

62 *Preslik oglasnog dijela čime je velik broj gospodarstvenika moralno i financijski podržao ovu proslavu*

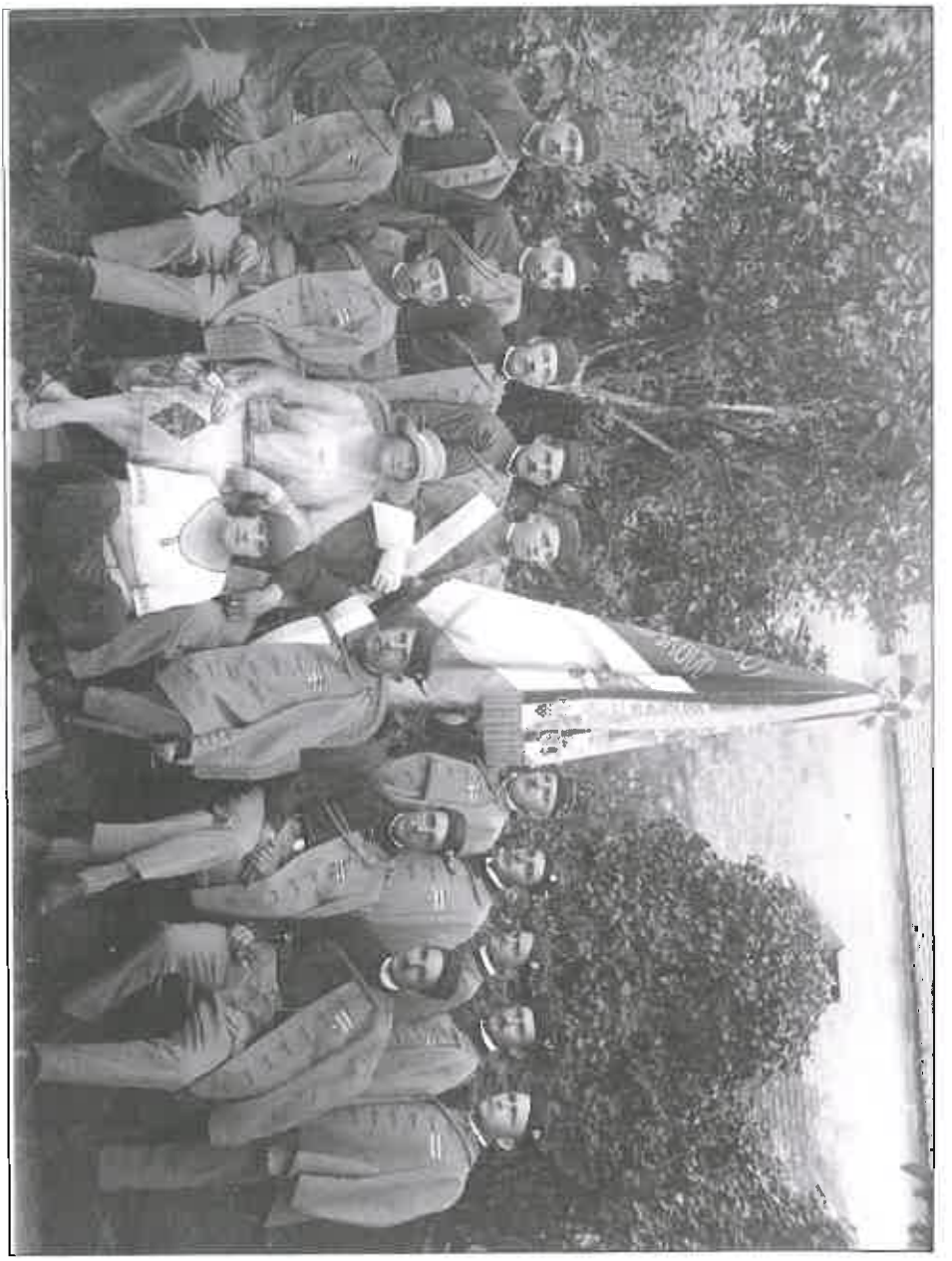

63 *Odbor Hrvatskog sokola Đakovo i kuma zastave*

Zastava Hrvatskog sokola

U pripremi obilježavanja 20. obljetnice osnivanja Hrvatskog sokola u Đakovu Starješinstvo je odlučilo izraditi društvenu značku i društvenu zastavu. Nacrti za značku i zastavu naručeni su kod poznatog hrvatskog umjetnika Jose Bužana kojemu je povjeren i nadzor nad izradom zastave kod Miroslave pl. Heržić u Zgrebu. Izrada zastave plaćena je 16.000 dinara.

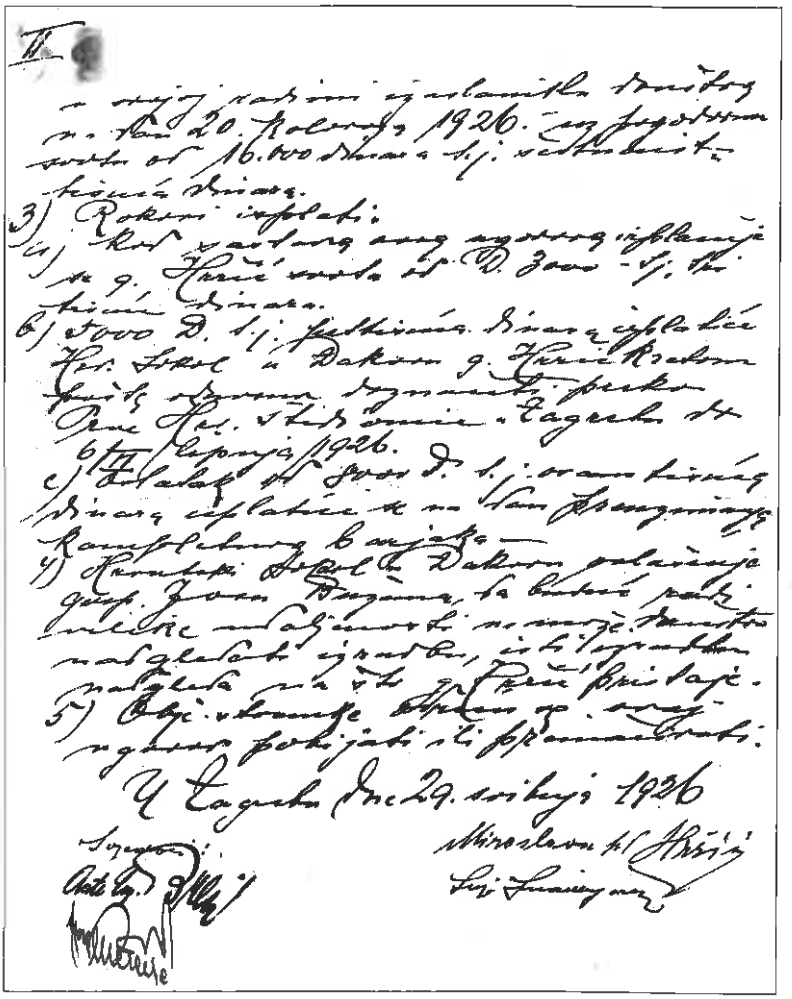

64 Preslik dijela ugovovora s Miroslavom pl. Heržić za izradu zastave

Nova društvena zastava je hrvatska trobojnica veličine 150 x 140 cm obrubljena pozlaćenim resama i kićankama. Na aversu zastave, u srednjem dijelu, izrađen je dojmljivo ukrašen sokolski monogram. Iznad monograma izvezen je sokolski pozdrav *"Zdravo"*, a ispod njega godina 1906. - 1926.

Na sredini druge strane zastave, na reversu, izvezen je sokol u letu. U pandžama su mu utezi, osnovni sokolski rekviziti i simboli snage. U gornjrm dijelu reversa, na crvenom polju, zlatovezom je izvezen natpis *"Hrvatski sokol - Djakovo"* Natpis je ukrašen primjerenim ornamentima.

Na vrhu drvenog koplja nalazi se sokol izliven iz aluminija.

Na zastavnom listu nalaze se pločice "čavli" s imenima osoba i institucija koje su prisustvovale blagoslovu zastave i pojedinačno, uz novčani prilog od 1.000 dinara, zabile u koplje zastave "zlatni" čavao.

Uz zastavu izrađene su i tri zastavne vrpce veličina 182 x 4 cm i 120 x 20 cm i 41 x 5 cm. Sve vrpce izrađene su u bojama hrvatske trobojnice, dvije od jednostrukog platna, a jedna od dvostrukog svilenog ripsa. Na ovoj zadnje navedenoj, koja je obrubljena zlatnim gajtanom i resama, stoji zlatovezom ispisani tekst: *"Bože! Blagoslovi Hrvatski Sokol. Kuma Vilma pl. Heržić. 22. VIII. 1926"*. Na jednoj traci nalazi se hrvatski povijesni grb, a na drugoj obiteljski grb Heržić. Na druge dvije zastavne vrpce otisnuto je: *"Proslava 20. obljetnice i posvete zastave"* na jednoj, i *"Hrvatski Sokol Djakovo 22. VIII. 1926."* Na drugoj traci otisnut je tekst: *"1886. Spomen na proslavu 40 gošnjice 5. rujna 1920. Hrvatskog sokola u Vukovaru"*.

Uspješna proslava - novi zamah sokolskim krilima

Proslava obljetnice i posveta druge društvene zastave 21. i 22. kolovoza 1926. pokazala je da Hrvatski sokol u Đakovu ima veliku podršku ne samo u Đakovu već i na širokom okruženju što je dalo snažan polet svim vidovima djelovanja članova Društva.

Ta aktivnost očitovala se u većem broju javnih nastupa i drugih manifestacija. U preostala 4 mjeseca 1926. godine priređeno je nekoliko javnih vježbi u Đakovu i drugim sjedištima bratskih sokolskih društava, zatim članovi Hrvatskog sokola Đakovo sudjelovanje na obilježavanju obljetnice bratskog društva u Vukovaru i Oriovcu.

U izrazito domoljubnim aktivnostima treba posebno zabilježiti da je Hrvatski sokol u Đakovu 1. studenog organizirao sabirnu akciju za izgradnju spomenika prvom hrvatskom kralju Tomislavu u Zagrebu, a 7. studenog 18-ero braće sudjeluje sa zastavom na otkriću spomenika hrvatskom meceni Josipu Jurju Strossmayeru u Zagrebu.

Hrvatski sokol u Đakovu uz tjelovježbu proširuje svoju djelatnost i na kulturno područje. Osnovani Tamburaški zbor Hrvatskog sokola već javno nastupa (8. prosinca na zabavi Saveza hrvatskih obrtnika Đakova.), a naredne godine, tj. 1927., osnovat će "Diletantsku sekciju".

65 Šimo Berger - Berić voditelj tamburaškog zbora

66 Tamburaški zbor Hrvatskog sokola Đakovo

Pripreme za gradnju Doma Hrvatskog sokola u Đakovu

Na Godišnjoj skupštini održanoj 2. veljače **1927.** u izvješću o radu istaknuta je kao najveća teškoća pomanjkanje stalnih prostorija za rad Društva i da bi trebalo razmisliti o gradnji "Sokolskog doma". Tu nabačenu misao o gradnji vlastitog doma Upravni odbor Društva najozbiljnije je shvatio, da *"bez vlastitog krova nema sistematskog odgojnog rada"*, kako je naglašeno u izvješću Građevinskog odbora podnijetog Skupštini 2. veljače 1928.

Ideja o gradnji (zajedničkog) Hrvatskog doma u Đakovu, kako smo već upoznali, vrlo je stara, nalazimo ju zabilježenu u zapisniku Upravnog odbora Hrvatskog sokola od 21. studenog 1922. Međutim, u izvješću Građevinskog odbora Hrvatskog sokola (2. veljače 1928.) navedeno je *"da je akcija za granju Hrvatskog doma, koja je pokrenuta pred nekih 6 godina, radi mlohavosti i nesposobnosti lica, koja su je vodila, doživjela neuspjeh."*

Dragan Devčić već je 17. veljače 1927., što je samo 15 dana nakon Skupštine na kojoj je nabačena ideja o gradnji Sokolskog doma, izabran za pročelnika Građevinskog odbora, za tajnika Franjo Čanić kojega je kasnije zamijenio Suljo Smailbegović i za odobornike Ivan Gabut, Stjepan Matais, dr Mato Horvat, Adam Brajer, Tomo Švenda, Josip Heffer, Pavo Matais i Jeronim Bassi i za blagajnika Ivan Pavić kojega je kasnije zamijenio Ivan Mitrović.

Građevinski odbor je odmah počeo intenzivno raditi te je zatraženo od Uprave općine Đakovo da proda gradilište (gdje je danas Hrvatski dom) *"a rodoljubno zastupstvo naše općine stvorilo je u svojoj sjednici od 28. velječe 1927. jednoglasni zaključak, kojim se darovalo ovo gradilište Hrvatskom sokolu u Đakovu"* zapisao je u svom izvješću tajnik Suljo Smailbegović. Za prijenos vlasništva trebalo je platiti pristojbu od 2.400 dinara pa je Odbor zamolio Ministarstvo financija za oprost međutim, ta molba je odbijena.

Odbor je odmah pristupio i rješavanju najvažnijeg dijela, a to su financijska i materijalna sredstva. Određene su 4 skupine pomagatelja prema visini darovane pomoći: donatori daju 2.000 i više dinara, utemeljitelji 1.000 do 2.000 dinara, podupirajući 240 i više dinara, a darovatelji bilo koju vrijednost u novcu ili materijalu. Uz to u trgovinama i gostionama postavljene su škrabice za dobrovoljne priloge. Odbor si je stavio u

zadatak i to isticao da *"nešto što se izgrađuje sa narodnim novcem mora biti dostojno žrtava, koje su doprinošene i mora biti sposobno da služi u daleka vremena"*.

Građevinski odbor je zatražio od poznatog graditelja društvenih domova među kojima i nekoliko sokolskih kao i mogile u Zagrebu Aleksandra Freundenreicha da izradi nacrte za Hrvatski sokolski dom u Đakovu. Taj poznati graditelj projektirao je još 1921. Hrvatski dom u Vukovaru s dvoranom veličine 15,20 x 24,20 metra , zatim Hrvatske sokolske domove u Ivanić Gradu (dvorana 10 x 14,50), Karlovcu (dvorana 18 x 25 metara) i druge.

Aleksander Freudenreich je za 500 dinara izradio idejnu skicu Doma i dao sljedeći opis: "*Gradilište je nepravilno* (veličine 35 x 50 metara s tim da je u zadnjem dijelu gdje je otvoreno vježbalište prošireno, dodao ZB). *Uzdužna os zgrade je usporedna sa cestom, a postrance su ostavljeni prolazi, ostalo je lijepo prostrano ljetno vježbalište, u kojem se gube sve nepravilnosti gradilišta. Dvorana je u prizemlju. Duga je 20,30 metara, a širina 17,00 metara. Imade uza zid estradu sa stupovima, koji nose galeriju s triju strana. U dvorani su u dva kuta drvene stube, koje vežu dvoranu s galerijom. S ulice je ulaz u veliki vestibil sa garderobama za općinstvo. Lijevo je odborska soba i soba za vođu, a desno čitaonica. Svlačionice za sestre i braću smještene su u visokom podrumu, te su uz njih situirani i nužnici i tuševi, kao i soba prednjačkog zbora te jedno manje spremište. U dvorani je i pozornica, s posebnim spremištem sprava, a pod pozornicom garderobe za glumce i glumice te spremište stolova i stolica*".

Prema predračunu koji je izradio Aleksandar Freudenreich izgradnja bi koštala oko 500.000 dinara. To je bila, prema ocjeni Odbora prevelika svota te je zaključeno da se prve godine zgrada stavi samo pod krov što bi iznosilo oko 300.000 dinara. Ponudu za izvođenje tog dijela radova dao je Mijo i Stjepan Matais, građevinski poduzetnici iz Đakova, koji su s ponudom od 268.409 dinara bili najpovoljniji te je njima povjerena gradnja dvorane s pozornicom i galerijama do stavljanja pod krov.

Za godinu dana sakupljeno je od donatora (darovatelja) (22), utemeljitelja (90) i drugih ukupno 211 firmi i osoba koji su pomogli gradnju iznos od 178.340 dinara.

Među prvim darovateljima bili su: Jeronim i Katica Bassi s 10.000 komada opeke (vrijednost 5.000 din), Ivan i Hedviga Gabut vagon pijeska i 12 mtc kreča (2.000 din), Dragan i Paula Devčić 2.000 din,

Tomo i Julijana Švenda 2.000 din, Stjepan i Katica Matais 2.000 din i Adam i Terezija Brajer 2.000 dinara.

No, nije to išlo tako glatko što je vidljivo i iz izvješća Građevinskog odbora gdje je zapisano: *"Za našu gradnju od moćnih i visokih mjesta ne dobismo do sada ništa, niti ima izgleda da ćemo dobiti. To se obistinila ona narodna poslovica, koja kaže, da sit gladnog ne razumije. Vlastela, grofovi i baruni sagradiše sjajne palače, a s novcem otetih od sirotinjskih usta. Te velebne građevine služe često puta samo objesti i razvratnosti besposličara. Mi hoćemo i moramo sagraditi hram prosvjete, napretka i sreće sa skromnim sredstvima, koja smo draga srca odkinuli od svojih dnevnih potreba.*

U tom hramu ćemo učiti i odgajati svoju djecu, da budu dostojni svojih predja, da budu Hrvati, da vole slobodu i da se za nju bore".

Gradnja će doma započeti u narednoj, tj. 1928. godini, što ćemo detaljnije upoznati.

Redovne aktivnosti uz pripreme za gradnju Doma

Pored velikog angažiranja na gradnji vlastitog doma članovi Hrvatskog sokola u Đakovu kojih je 1927. bilo 134 aktivna i 11 članova prednjačkog zbora provode vrlo živu i plodnu aktivnost na redovnim društvenim zadacima. U okviru prednjačkog zbora je i putna blagajna u koju propisane iznose redovno uplaćuju izvršujući članovi Društva. Prikupljena sredstva se koriste za podmiranje troškova putovanja izvršujućih članova. U 1927. u putnu blagajnu je uplaćeno 6.904 dinara.

Redovne vježbe održavaju se 3 puta tjedno i to s 5 skupina u vremenu od 17 do 23 sata. Vježbe se održavaju na raznim mjestima, jedno vrijeme u prostorijama hotela Central, a nakon otkaza u jednoj učionici osnovne škole.

Možemo slobodno zaključiti da za tako veliku aktivnost i tako veliki broj aktivnih članova spomenute prostorije nisu omogućavale normalan rad, a pogotovo što su svagdje korištene samo privremeno. No, i pored tih teškoća javni nastupi se često i uspješno održavaju.

Tako već 4. veljače članovi prisustvuju svečanoj misi povodom godišnjice rođenja biskupa J. J. Strossmayera, a 26. veljače Tamburaški zbor priređuje zabavu čiji prihod ide u korist gradnje društvenog doma.

Tradicionalno 30. travnja prije podne prisustvuju svetoj misi, a na večer priređuju sami, radi nesporazum, a s drugim društvima, akademiju u spomen slave Zrinskom i Frankopanu u hotelu "Central". Već smo spomenuli mnogobrojne javne nastupe, ali češće bez konkretnog sadrža-

ja, stoga ćemo program izveden na ovoj akademiji navesti detaljnije prema točkama koje su izvedene od članova Hrvatskog sokola Đakovo.

1. Muško članstvo "Petka" izvodi 5-ero braće
2. Članice "Ritmička devetka" izvodi 9 sestara
3. Muški naraštaj - sustavne proste vježbe izvodi 6-ero braće
4. Muški podmladak - sustavne proste vježbe izvodi 9-ero braće
5. Muško članstvo - vježbe na ruči izvodi 6 članova
6. Živa slika "Poklonstvo sokolstva Zrinskom i Frankopanu" izvodi 68 sestara i braće.

Prigodno spomen slovo o Zrinskom i Frankopanu održao je brat dr. Mato Horvat.

Đakovačka društva "Preradović", Dobrovoljno vatrogasno društvo, Hrvatski sokol, Sokol i Hrvatski katolički orao, na poziv Crvenog križa i Dobrovoljnog vatrogasnog društva u Đakovu, sakupljali su 24. svibnja prijepodne po ulicama Đakova hranu i novčane prinose za gladne u Hercegovini. Poslijepodne priređena je Pučka svečanost u ljetnom kinu DVD-a Đakovo. Prihod od 1.526. dinara kao i velika količina hrane poslana je u Hercegovinu. Veliki doprinos ovoj humanitarnoj akciji dao je biskup dr. Antun Akšamović darujući 12 mtc graha, 20 mtc kukuruza i 1000 dinara.

67 *Aktivne članice Hrvatskog sokola Đakovo*

68 *Aktivne članice u izvođenju stilskih vježbi*

Peti župski slet održan je u Osijeku 18. i 19. lipnja. Prvog dana održana su natjecanja u vježbama na spravama i lakoatleska natjecanja u penjanju na užetu (7 m), trčanje na 100 m, skok u vis i karike. Dugog dana održan je svečani mimohod i nastup najboljih vježbača na spravama - karikama, preči, ručama, kozliču te na brvnu članice. Najbolji su nagrađeni sa Strossmayerovom plaketom na mramornom postolju.

Na tom sletu nastupilo je 74 člana đakovačkog Sokola u kategorijama: članstvo muško (18), žensko (12) i naraštaj muški (17), ženski (27).

Prigodom posvete zastave Hrvatskog sokola u Beravcima 6. lipnja 1927. sudjelovalovale su sve kategorije članova đakovačkog Sokola. Na javnoj vježbi sudjelovalo je: podmladak (19), naraštaj muški (18), ženski (24), članice (14) i članovi (22). "*Uspjeh ovog nastupa bio je vrlo dobar, upravo neočekivan, a gledaoci divili su se preciznim izvedbama, te burnim pljeskom nagrađivali članstvo*" navodi se u izvješću zamjenika vođe Milana Kauka.

Prva javna vježba na vlastitom ljetnom vježbalištu održana je 14. kolovoza u 16 sati na kojoj je nastupilo:

Muški podmladak: vježbe s palicama 24 brata

Ženski naraštaj: proste vježbe 24 sestre

Muški naraštaj: proste vježbe 19-ero braće

Članice: "Narodna kola" 16 sestara
Članovi: proste vježbe 24 brata
Muški i ženski naraštaj: skupne vježbe 18-ero braće i 9 sestara
Seljački odjeli Semeljci, Beravci i Vrpolje: proste vježbe 28 braće
Seljakinje iz Beravaca: vježbe sa srpovima uz pjesmu 7 sestara
Zatim su na spravama vježbe prikazali 2 odjela naraštajaca i jedan odjel sestara na ruči i jedan odjel na brvnu.

69 *Javna vježba na vlastitom vježbalištu*

Hrvatski je sokol u Našicama 4. rujna blagoslovio Hrvatskog sokolski dom. Osim na blagoslovu doma đakovački Sokoli nastupili su i na javnoj vježbi i to: "*16 braće u prostim saveznim vježbama, a jedan odjel sa 7 braće na ruči, koji su izveli svoje vježbe sa mnogo elekancije, tako da je prisutno građanstvo svu pozornost svratilo na Đakovčane i burnim pljeskom ih nagradilo*" navodi se u spomenutom izvješću.

Nastavak gostujućih nastupa uslijedio je već 18. rujna na javnoj vježbi u Semeljcima gdje je prikazan program vježbi kao u Beravcima. Samo nekoliko dana poslije toga 25. rujna izvršujuće članstvo Hrvatskog sokola iz Đakova sudjelovalo je na javnoj vježbi kod bratskog društva u Vrpolju. Tu je prikazan program vježbi kao i na prethodnim gostovanjima u Beravcima i Semeljcima. Uspjeh i na ovoj vježbi bio je vrlo dobar.

U spomenutom izvješću navodi se:"*Kod svih nastupa opazilo se da naše članstvo radi silnom voljom i požrtvovnošću, te pokazuje jako odu-*

ševljenje za sokolsku misao. Naprijed kročimo sasma sigurno". U izvješću se dalje navodi: *"Što se tiče međusobne društvenosti medju braćom možemo vidjeti samo slogu, ljubav i poštovanje braće napram braći i sestarama i obrnuto".*

U dvorani svratišta Central održana je 26. prosinca XI. javna vježba. Nakon proslova nastupile su sve skupine izvodeći vježbe na spravama i proste vježbe. Vježbe su praćene glasovirom, a ples koji je uslijedio poslije vježbe pratila je vatrogasna glazba. Naplaćivala se ulaznina i to: I. mjesto 15 dinara, II. mjesto 10 i stajanje 5 dinara.

70 *Odbor Hrvatske čitaonice s kojim je Hrvatski sokol vrlo dobro surađivao*

Tijekom 1927. godine održane su dvije hodne vježbe u šumu Gaj gdje su članovi svake skupine nakon kratkog odmora izveli svoj program vježbi. Kako su te hodne vježbe provedene vidjet ćemo iz izvješća zamjenika vođe Milana Kauka kojeg navodimo u cijelosti:

"Dana 15 svibnja u pol 2 sata po podne krenulo je članstvo na hodnu vježbu, a stiglo je u šumu na određeno mjesto nešto poslije 3 sata, tako da je vježba u hodu trajala kroz 1 sat.

Kod iste bilo je prisutno: muškog podmlatka 22 ženskog naraštaja 21, muškog naraštaja 19, članica 16 i članova 31, ukupno 109.

Nakon dolaska u šumu, podijeljen je članstvu kratki skupni odmor, a nakon odmora redale su se kategorije jedna za drugom u raznim vježbama i igrama. U 6 sati na večer krenulo je cjelokupno članstvo natrag tako, da je stiglo u 7 sati na gradilište, gdje je bio razlaz".

Slična hodna vježba održana je i 12. lipnja sa 115 članova među kojima su bili i članovi tamburaške sekcije koji su za vrijeme odmora odsvirali nekoliko *"sokolskih i narodnih pjesama"*

Značajno je da su se nakon dobivanja gradilišta vježbe, a i nastupi, tj. javne vježbe, po lijepom vremenu održavale na, možemo reći, vlastitom, do tada, otvorenom terenu.

Živa aktivnost na gradilištu i vježbalištu

Rad Hrvatskog sokola u Đakovu u **1928.** bio je obilježen osim redovnih tjelovježbi i javnih nastupa prvenstveno pripremama i početkom gradnje svoga doma u Đakovu, kao i brojnim obilježavanjem spomena znamenitih Hrvata.

Ni ove godine đakovački Sokoli nisu zaboravili na najvećeg mecenu hrvatskog naroda Josipa Jurja Strossmayera te su 4. veljače 36 braće i sestara s društvenom zastavom i u sokolskim odorama (15 članova) sudjelovali na svetoj misi, a sutradan je pred 70 članova dr. Mato Horvat održao predavanje o radu biskupa Strossmayera.

Toga dana poslije predavanja o biskupu Strossmayeru održana je u Vatrogasnom spremištu svečana akademija u čast rođenja princa Tomislava.

Predavanje o postanku države održao je 26. veljače dr. Željko Klemen uz prisustvo 49 članova Hrvatskog sokola.

71 Dr. Željko Klemen

Hrvatski sokoli nisu propustili ni 4. travnja sudjelujući na rekviemu za biskupa Strossmayera.

Skupljanje pomoći za gladne u Dalmaciji i Hercegovini organizirano je i ove godine 11. ožujka. Članovi đakovačkih društva toga su dana prikupljali pomoć u novcu i hrani obilazeći od kuće do kuće. Sakupljeno je više od 10.000 kilograma hrane i nešto novca. Prikupljenu pomoć su predstavnici DVD-a

Đakova Dragutin Čubriković i Pero Čijaček u ime đakovačkih društava podijelili narodu u okolici Širokog Brijega.

Odbor za prehranu gladnih u okolici Širokog Brijega poslao je zahvalnicu u kojoj među ostalim piše: *"... U ovaj čovječanski primjer plemenitih Đakovačana da Bog da, da se ugledaju i drugi, koji su u mogućnosti, da svojim doprinosom ublaže nevolju i glad naroda ovoga krševitog kraja.*

Ispred cijelog naroda ovog kraja najljepše vam se zahvaljujemo na pomoći, koju nam ukazaste sa željom, da Vi ni Vaša djeca nikad ne dočekaste ovako teška vremena, koja ovaj jadni narod sada preživljava. Mnogu ste suzu otrli, a mnogo djece spasili.

Od Boga Vam zato mole zdravlje - jer drugo što nemju, čime bi Vam se odužili."

Već tradicionalno je svečano obilježen spomen na hrvatske mučenike Zrinskog i Frankopana. Na svečanoj akademiji 28. travnja nakon što je Tamburaški zbor Hrvatskog sokola iz Đakova odsvirao Zajčevu "Zrinsko - frankopansku " spomen slovo govorio je dr. Miroslav Ašperger, a nakon nekoliko tjelovježbenih točaka akademija je završila živom scenskom slikom "Navik on živi ki zgine pošteno" koju su izveli sve kategorije Društva. Ulaznina je naplaćivana 20, 15, 10 i 5 dinara.

Sljedeći dan 48 članova Sokola sa zastavom sudjeluje na rekviemu za te hrvatske mučenike.

Na svetoj misi 20. svibnja uz nazočnost Odbora za Strossmayerov spomenik u Zagrebu nazočila su sva đakovačka društva. Hrvatski sokol Đakovo sudjelovao je sa 101 (!) članom i obvezatno sa svojom društvenom zastavom.

72 Dr. Miroslav Ašperger

Još jedan tužan događaj okupiti će članove Hrvatskog sokola Đakovo koji sa 60 članova 24. lipnja prisustvuju na rekviemu u crkvi sestara sv. Križa za hrvatske mučenike zastupnike Pavla Radića i dr. Đuru Basaričeka. Poslije mise prisustvuju svečanoj komemoraciji u vrtu svratišta "Central" za poginule zastupnike. Na tom skupu govorio je dr. Mato Horvat, a "Preradović" je otpjevao "Hrvatskoj".

Tim povodom Savez sokolskih društava pozvao je sokolska društva da prisustvuju sahrani ovih žrtava. Na ispraćaju posmrtnih ostataka u Zagrebu prisustvovalo je 2.338 sokola sa četiri fanfare.

Nakon sahrane cijelom Hrvatskom skupljali su se prinosi za *"Zakladu za opskrbu i odgoj siročadi lipanjskih žrtava"*.

Povodom smrti vođe hrvatskog naroda Stjepana Radića 8. kolovoza 1928. "*sazva* - kako je zapisano u "Spomenici Sklad - Preradović"- *općinsko poglavarstvo trga Đakovo dne 9. kolovoza u 3 sata popodne predstavnike svih đakovačkih društava na dogovor radi komemoracije i zadušnica za umrlog vođu hrvatskog naroda Stjepana Radića.*

Zaključeno je, da se dne 10. kolovoza u 3 sata popodne održi u općinskoj vijećnici žalobna sjednica općinskog zastupstva, te predstavnika svih đakovačkih društava, da se dne 11. kolovoza u 9 sati dopodne održe zadušnice za ispokoj duše Stjepana Radića, a poslije zadušnica, da se održi komemoracija na kojoj ima u ime svih đakovačkih društava govoriti naš tajnik Dr. Mato Horvat.

Žalobnoj sjednici prisustvovalo je cijelo općinsko zastupstvo i predstavnici svih đakovačkih društava bez razlike.

73 *Hrvatski Sokoli na pogrebu Stjepana Radića u Zagrebu*

Dne 11. kolovoza održane su zadušnice u stolnoj crkvi. 'Preradović' pjeva crnu misu od Dragutina Trišlera, te na koncu 'Izbavi me Gospode'. Komemoracija je održana u ljetnom kinu Vatrogasnog spremišta. Na njoj

je govorio društveni tajnik Dr, Mato Horvat. 'Preradović' je tom zgodom otpjevao: F. S. Vilharovu: 'Klevetnikom Hrvatske' i Novakovu: 'Hrvatskoj'."

Na rekvijemu i komemoraciji za Stjepana Radića sudjelovalo je 24 člana u odori, 10 članica i 15 naraštajki, ukupno 49 članova Hrvatskog sokola iz Đakova.

Sljedeći dan, 12. kolovoza, 10 članova Hravatskog sokola iz Đakova sudjeluje pod društvenom zastavom na sprovodu Stjepana Radića.

Dva mjeseca nakon toga prisustvuju još jednom spomenu zaslužnom Hrvatu Eugenu Kvaterniku, kada 50 članova Hrvatskog sokola sa zastavom prisustvuje svetoj misi, a nakon toga na svečanoj komemoraciji.

Temeljna aktivnost Hrvatskog sokola u Đakovu bila je u to vrijeme također vrlo živa i plodna. Broj aktivnih članova povećao se na 168 (prethodne godine bilo je 134).

U uobičajenoj hodnoj vježbi svih kategorija Društva u šumu Gaj 3. lipnja sudjelovalo je 92 izvršujućih članova.

Pored redovitih vježbi održano je i nekoliko javnih nastupa, po lijepom vremenu na vlastitom vježbalištu uz gradilište "Doma Hrvatskog sokola ", a po lošem vremenu i na večer u hotelu "Central".

Javna vježba na vlastitom vježbalištu održana je 8. srpnja 1928. godine sa sljedećim rasporedom:

1. Ritmičke proste vježbe podmladak
2. Proste vježbe po narodnim napjevima naraštajke
3. Vježbe na spravama: a) ruče članovi
   b) konj članovi
   c) brvno članice
   d) preča naraštajci
4. Proste vježbe članice
5. Proste vježbe s palicama naraštajci
6. Vježbe na spravama a) preča članovi
   b) ruče članice
7. "Ritmička osmica" naraštajke
8. Vježbe na karikama članovi
9. Proste vježbe "Planula zora" članovi

U Društvu je osnovan (5. lipnja) ženski podmladak koji će do konca godine već imati 24 izvršujuće članice.

Društvo je organiziralo Nikolinjsko veče 5. prosinca za naraštaj i podmladak .

Kod proslave rođendana Njegovog Veličanstva Kralja 17. prosinca sudjelovalo je nekoliko članova Društva.

74 *Vježba čalnica Hrvatskog Sokola Đakovo*

168 izvršujućih članova

Iz izvješća Prednjačkog zbora saznajemo da je bilo 168 izvršujućih članova i to: članova 40, članica 12, naraštajaca 38, naraštajki 18, podmlatka muškog 36, podmlatka ženskog 24. Nadalje saznajemo da je Prednjački zbor imao sljedeće članove: vođu Milana Šarčevića, zamjenik vođe bio je Dragutin Cvitković, blagajnik Putne blagajne Dragutin Benašić, oružar Gabro Pisker, pročelnica Katica Miškovski, a njena zamjenica Katica Stilinović. Taj Prednjački zbor održao je tijekom 1928. godine 23 sjednice i organizirao 30 nastupa i drugih aktivnosti.

75 *Dragutin Benašić*

Da tako veliki broj izvršujućih članova nije bio samo na papiru dokazuju podaci o brojnim nastupima članova na javnim vježbama. Tako je na javnoj vježbi 26. prosinca 1928. nastupilo 134 izvšujuća člana i to:

Naraštajci - preča i ruča	12
Članovi-vježbe na spravama	14
Ženski podmladak igre s lutkama	16
Muški podmladak proste vježbe	28
Ženski naraštaj proste vježbe	15
Muški naraštaj	22
Članice proste vježbe	12
Članovi proste vježbe	15

Vježbe je pratila vatrogasna glazba.

U zaključku i ocjeni ove vježbe navodi se sljedeće: *"Pošto je bilo vrlo kratko vrijeme za uvježbavanje i k tomu dvorana* (vjerojatno hotela "Central" nap. ZB) *bila je više puta po drugima zauzeta, sa tehničkog gledišta vježba je dosta slabo uspjela."*

Prije opisane vježbe podstarješina Društva održao je prigodni govor iz kojega izdvajamo: *"Kako do sada, tako i ove godine odredili smo da Vam u ove svečane Božićne dane donesemo rezultate našega rada. ... Glavni pokretač rada u redovima Hrvatskog sokola je naravno svijest pojedinca, a kod nas u Đakovu zasebno u ovom razdoblju mnogo doprinosi naša čvrsta odluka, da u što kraćem roku izgradimo naš dom. ..."*

Ovaj kratki uvodni govor zaključio je riječima: *"Dužnost nam nalaže, da se svakom prigodom, kod svakog posla i na svakom mjestu sjetimo velikih sinova našega naroda.*

Ja želim, da i ova javna vježba bude posvećena i otvorena s tim sjećanjem, pa Vas molim da skupa sa nama Hrvatskim sokolima odate poštovanje Velikim našim mučenicima Stjepanu Radiću, Pavlu Radiću i dr. Djuri Basaričeku sa poklikom: Slava im!"

Iz spomenutog zapisnika saznajemo da se vježbe u toplim danima održavaju na ljetnom vježbalištu, a po hladnim danima i nevremenu u dvorani hotela "Central" i nadalje, vježba se održavaju tri puta tjedno ponedjeljkom, srijedom i petkom od 16 do 22.30 i to po kategorijama:

Podmladak ženski	od 16 do 17 sati
Podmladak muški	od 17 do 18 sati
Naraštajke	od 18 do 19 sati
Članice	od 19 do 20 sati
Naraštajci	od 20 do 21 sat
Članovi	od 21 do 22,30 sati

Vrijedno je zabilježiti da je 15, srpnja 1928. osnovan Hrvatski seljački sokol u Punitovcima. Na Osnivačkoj skupštini kao izaslanici

Hrvatskog sokola iz Đakova prisustvovali su dr. Miroslav Ašperger, Milan Šarčević i Milan Kauk.

76 *Sokolice u prikazu stilskih vježbi*

Te 1928. kao i sljedeće godine osnovani su seljački sokoli u Gorjanima, Tomašancima i Krndiji. U Gorjanima je organizaciju osnivanja vodio učitelj Seleš, a u Tomašancima učitelj Pajo Dvoržak.

Članovi Prednjačkog zbora pomagali su u stručnom radu seoskim društvima. Tako je tijekom 1928. nekoliko prednjaka poslano u Semeljce i u tek osnovano Društvo Punitovce.

Započela je gradnja Doma Hrvatskog sokola

Pripreme za najveći zahvat Hrvatskog sokola u Đakovu - gradnju vlastitog doma - u punom su zamahu. U užem Odboru za gradnju Doma Hvatskog sokola uz Dragana Devčića i Sulju Smailbegovića je i dr. Mato Horvat, pročelnik kulturno prosvjetnog odbora Društva i tajnik Hrvatskog pjevačkog društva "Preradović" iz Đakova.

Na Godišnjoj skupštini Društva održanoj 2. veljače 1928. podnijeto je izvešće tajnika Građevnog odbora Sulje Smailbegovića u kojem je prikazan dosadašnji rad, a posebno stanje s prikupljanjem novca za gra-

dnju Doma. Posebno je istaknuto da je knjiga pristupnica koja je predviđena s 250 članova gotovo popunjenjenja i to:

22 dobrotovora	63.500 dinara
90 utemeljitelja	90.500 dinara
88 podupirajućih	23.600 dinara
11 darovatelja	740 dinara
UKUPNO:	178.340 dinara

77 *Suljo Smailbegović*

78 *Dr. Mato Horvat*

Moramo ovdje spomenuti da su najveću financijsku pomoć za gradnju Doma Hrvatskog sokola u Đakovu dali: Oblasna skupština u Osijeku 10.000 dinara, Vilma pl. Heržić (kuma zastave) 5.000 dinara kao i Brodska imovna općina iz Vinkovaca dok među onima koji su doprinjeli 2.000 dinara je i Osiguravajuće društvo Kroacija. Veliku pomoć su pružili đakovački trgovci i obrtnici koji su pored vlastite uplate animirali i svoje poslovne partnere iz drugih krajeva države.

Nakon opsežnih tehničkih (nacrti), materijalnih (nabava materijala) i financijskih priprema, gradnja Doma Hrvatskog sokola započela je 14. kolovoza 1928. godine.

Početne i najvažnije radnje u gradnji Doma pregledao je A. Freudenreich i to 28. kolovoza kod polaganja temelja.

Tada su izvršene i izvjesne preinake u projektu Doma, a zatim ponovo 22. listopada kod postavljanja betonske deke.

Polaganje temeljnog kamena

Dana 11. studenog Hrvatski sokol iz Đakova organizirao je polaganje kamena temeljca u svoj Dom. Na tu proslavu pozvana su društva: Dobrovoljno vatrogasno društvo iz Đakova, Dobrovoljno gospojinsko društvo, Židovsko gospojinsko društvo, Hrvatsko pjevačko društvo

"Preradović", Zanatlijsko pripomoćno društvo, Savez hrvatskoh obrtnika, Savez privatnih namještenika, Hrvatski športski klub Hajduk, Savez gostioničara i Sokolska društva iz Punitovaca i Beravaca.

Sudionici ove proslave krenuli su u povorci od parka do gradilišta Doma gdje je u 10 sati proslavu otvorio dr. Mato Horvat. U svom govoru je naglasio da se stvara dom, u kojem ima vladati rad i ljubav i koji ima biti stjecište i žarište svega kulturno - prosvjetnog rada u Đakovu.

Temeljni kamen je izrađen od bijelog bihaćkog kamena veličine 50 x 30 centimetara i na njemu je uklesan kratki natpis "H S 11. XI. 1928." Ugrađen je u zadnji zid , nasuprot pozornice, ispod srednjeg okruglog prozora. Uz kamen je položen i bakreni tuljak sa "Spomenicom" u kojoj je ukratko opisana povijest Društva uz potpise članova Društva i drugih predstavnika Đakova. Za vrijeme polaganja temeljnog kamena vatrogasna glazba intonirala je hrvatsku himnu. Zbor "Preradovića" je otpjevao Zajčevu: "Hrvatskom domu", a vatrogasna glazba odsvirala "Sokolsku koračnicu".

79 *Ugledni građani Đakova i rukovodstvo Hrvatskog sokola kod postavljenog temeljnog kamena u temelj Doma Hrvatskog sokola*

Na večer u 8 sati održana je javna vježba sa sljedećim rasporedom:

1. Članstvo: na preči 6 članova
2. Naraštajci: na ruči 6 članova
3. Članstvo: na visokoj ruči 7 članova
4. Ženski podmladak:pProste vježbe 7
5. Muški podmladak: proste vježbe 18
6. Ženski naraštaj: proste vježbe 10 članica
7. Članice: "Konj u širinu" 6 članica
8. Muški naraštaj: proste vežbe 24 člana
9. Članice: proste vježbe 11 članica
10. Semeljci, Punitovci i Beravci: Proste vježbe 14 članova
11. Članstvo: proste vježbe 21 član

Zadnja Redovna godišnja skupština Društva

Svi ti vrijedni rezultati rada Hrvatskog sokola u Đakovu iznijeti su na Glavnoj skupštini **2. veljače 1929.** godine. Tada još nitko nije slutio da je to zapravo zadnja Redovna godišnja skupština ovog vrijednog đakovačkog društva. Bilo je poznato da je mjesec dana ranije, tj. 6. siječnja 1929. kralj Aleksandar ukinuo Ustav (Poznato kao "Šestojanuarska diktatura") i preuzeo cjelokupnu vlast, no nije se tada ni pomišljalo da će Hrvatski sokol još djelovati samo do konca 1929. godine.

Na toj, možemo reći, zadnjoj Redovnoj skupštini podnijeto je nekoliko izvješća o radu Društva iz kojih možemo utvrditi broj članova kao i rukovodstvo Društva i Građevinski odbor.

Za opis rada Hrvatskog sokola u Đakovu, poslije 1926. najviše smo koristili zapisnike s godišnjih skupština Društva u kojem su tajnici vrlo dobro zabilježili rad Društva. U zapisniku Glavne skupštine od 23. prosinca 1929. godine nema podataka o radu u 1929. godini, već samo izvješće blagajnika o gradnji Hrvatskog sokolskog doma i izvješće starješine o prestanku (zabrani) rada Hrvatskog sokola u Đakovu. U zapisniku se navodi da je rad u 1929. bio *"usredotočen oko gradnje i dovršenja Doma Hrvatskog sokola"*, ali iz drugih izvora (plakati) vidljivo je da je u 1929. godini bilo uobičajenih aktivnosti.

Svečana akademija za hrvatske mučenike Zrinskog i Frankopana održana je 27. travnja sa sljedećim rasporadom:

1. Proslov: dr. Željko Klemen
2. Zajc: Zrinsko - frankopanka - tamburaški zbor
3. Vježbe na visokim ručama: naraštajci

4. Mudri A.: Mali Amori, vježbe - podmladak
5. M. Vojinović: Ritm. vježbe s maramicama - ženski naraštaj
6. Vježbe na ručama: članovi
7. Erben: Devetka - muški naraštaj
8. Dr. A. Pichler: Barcarola - članice
9. Jelinek: Borba za slobodu - članice
10. Tamburaški zbor.

Kao 11. točka diletantska sekcija Hrvatskog sokola Đakovo izvela je prikaz iz prvog čina "Na Ozlju gradu". U tom prikazu sudjelovali su: Josip Hefer, Ružica Bassi, Dragica Draženović, Nikola Marinović, Franjo Geiger, Šima Erdeljac, Anica Amrajn, Julka Schmitd i Milan Lasić.

Javna vježba na vježbalištu svoga doma održana je 7. srpnja u 16 sati. Nastupile su sve muške i ženske kategorije - podmladak, naraštaj i članovi. U 8 točaka i 5 podtočaka prikazane su proste vježbe i vježbe na spravama - preči, ruči, konju i karikama.

80 Plakat za pučku veselicu, vjerojatno zadnju priredbu Hrvatskog sokola u Đakovu

Na večer u 20 sati održana je Pučka veselica s plesom u vrtu svratišta "Central". Na plakatu je naznačeno da ulaznica za Javnu vježbu vrijedi i za Pučku veselicu na kojoj će biti: šaljiva pošta, bombe, kariandoli itd.

U svratištu "Central" održana je Pučka veselica s berbom grožđa i plesom 1. rujna u 16, 30 sati. Goste je zabavljao društveni tamburaški zbor. To je vjerojatno bio zadnji javni nastup članova Hrvatskog sokola u Đakovu.

81 *Interijer Doma Hrvatskog sokola u gradnji*

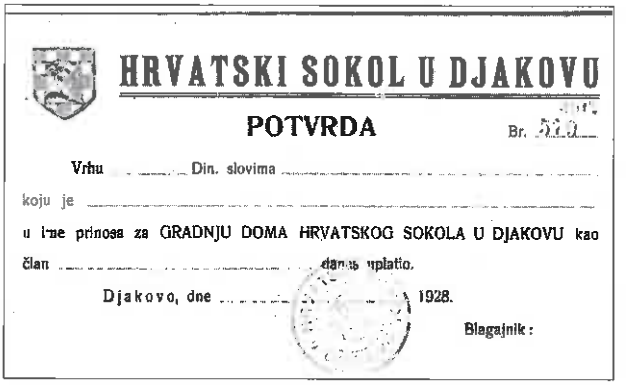

HRVATSKI SOKOL U DJAKOVU

POTVRDA Br. 511

Vrhu ..... Din. slovima .....

koju je .....

u ime prinosa za GRADNJU DOMA HRVATSKOG SOKOLA U DJAKOVU kao

član ..... danas uplatio.

Djakovo, dne ..... 1928.

Blagajnik:

82 *Potvrda za novčani prilog za gradnju Doma*

83 *Odbor za gradnju Doma s projektantom i suradnicima*

Odluka o likvidaciji Društva

Prema zapisniku Glavne skupštine Hrvatskog sokola u Đakovu održane 23. prosinca 1929. u dvorani svratišta Central u Đakovu vidljivo je da je ovoj Skupštini prisustvovalo 162 člana.

Skupštinu je otvorio starješina Društva Suljo Smailbegović. Zatim je primljen i ovjeren zapisnik s prošle Glavne skupštine Društva. Daljnji tijek ove značajne skupštine od 3. točke navest ćemo u cijelosti prema spomenutom zapisniku:

"III. Prelazi se na izvješće blagajnika

Blagajnik brat Meršilc izvještava, da je primitak gradjevne blagajne od 1927. do danas 458.598. Din 16 p.

Izdatak 458. 598. Din. 16 p.

pa prema tome u blagajni gradjevnog odbora neima nikakove gotovine.-

Blagajnik izvještava da je rad upravnog odbora uglavnome bio usredotočen oko gradnje i dovršenja Hrvatskog Sokolskog doma, za koju svrhu da je općina Djakovo poklonila Hrvatskom sokolu nekretnine upisane u grt. ul. broj 1927. p. o. Djakovo priuzdržavši si pravo da u slučaju da Hrvatski Sokol prestane djelovati bilo raspustom po vlasti bilo zaključkom svoje skupštine da te nekretnine imadu ponovo doći u vlasništvo općine u Djakovu, koja klauzula je uknjižena u gruntovnici.

Nadalje izvještava blagajnik da je upravni odbor izdao pojedincima koji su bilo društvu uzajmili gotovinu bilo društvu predujmili radove, založne isprave na iznos njihovog potraživanja sa rokom dospjetka od 6 mjeseci uz 8 % kamate tekuće do plateža, dajući im pravo da se na temelju te založne isprave mogu uknjižiti za svoje potraživanje na gore navedenim nekretninama.

Te isprave izdane su Tt. Rudolf Kaiser Osijek na 31.500 Din. Herman Wimer Osijek 8.000 Din. Odboru za gradnju Hrvatskog Doma u Djakovu 80.400 Din. Stjepanu Matais Djakovo 127.000 D. Smailbegović Sulji Djakovo 40.000 Din. Tt. Braća Bassi Djakovo 25.070 Din. Pavi Matais Djakovo 8.000 Din. Pfefer Franjo Djakovo 7.000 Din. Pfefer Josip Djakovo 5.000 Din. Tt. Fratrić i Brandt Djakovo 4.835 Din. Dr. Klemen Željko Djakovo 3.000 Din. Stevo Vohalski Djakovo 3.000 Din. D. Reichman Sin Djakovo 7.000 Din. Aleksandar Freundereich Zagreb 10.000 Din. Jakob Silberberg Djakovo 3.328 Din te je svaki pojedinac od gore navedenih sebi već i ishodio uknjižbu prava zaloga na nekretninama Hrvatskog Sokola upisanih u grt. ul. broj 1927 p. o. Djakovo.-

Nadalje blagajnik izvještava da je zaključkom sjednice upravnog odbora, sve sprave upravni odbor poklonio Dobrovoljnom vatrogasnom društvu u Djakovu koje je taj dar sa zahvalnošću primilo.-

Blagajnik moli da se ovaj izvještaj, kao i postupak upravnog odbora glede opterećenja nekretnina Hrvatskog sokola u Djakovu odobri.

Glavna skupština jednoglasno prihvaća blagajnički izvještaj te odobrava rad i postupak upravnog odbora.

Izvještaj revisora glasi da su blagajnu pregledali te sve u redu pronašli.-

IV. Starješina izvještava da je Hrvatski Sokolski Savez u Zagrebu na svojoj skupštini od 15. studenoga 1929. s obzirom na činjenicu da je zakonom o ustrojstvu Sokola Kraljevine Jugoslavije dokinuto djelovanje Hrvatskog Sokolstva, i s obzirom što sa svojega ideinog stanovišta odstupiti ne može, stvorio je zaključak da ne pristupa u Sokol Kraljevine Jugoslavije te jednoglasni zaključkom sviju delegata zaključena likvidacija Hrvatskog Sokolskog Saveza, a prema tome i sviju župa i sviju društava pa budući da su i naši delegati toj skupštini prisustvovali i za likvidaciju glasovali, i budući da je već po upravnom odboru provedena, to pita ovu glavnu skupštinu da li se ovo izvješće o likvidaciji našeg društva prima do znanja.-

Skupština jednoglasno prihvaća, ovo izvješće na znanje te prema tome ***na temelju toga zaključka Hrvatski Sokol u Djakovu više ne postoji.-*** *(*istakao ZB*)*

Starješina izvještava da je zastava društva poklonjena braći Hrvatskog Zmaja. Upozorava da se značke više nositi nemogu.-

Nakon što je zapisnik po braći Mati Šarćević i Franji Brod ovjeren zaključuje starješina ovu glavnu skupštinu.-

D o v r š e n o:

Starješina:

Suljo Smailbegović v. r. *Tajnik:*

Mato Šarčević v. r. *Franjo Brodt v. r.* Josip Kindl v. r.

Možemo si zamisliti kako poniženje i koliku tugu su osjećala 162 člana koja su prisustvovala ovoj "nasilnoj smrti" svoga voljenog Društva. Kako su se tek osjećali poniženi dotadašnji starješine i odbornici Društva koje su sačinjavali:starješina Suljo Smajlbegović, tajnik Jeronim Bassi, blagajnik Petar Meršilc, i odbornici: Tomo Švenda, Pavao Matais, Dragutin Benašić, Šimo Berger, Šimo Erdeljac, Josip Kindl, Ivan Pavić, Ivan Štegmajer, dr. Miroslav Ašperger, Ivan Mitrović, Josip Đaković, vođa Milan Šarčević, pročelnica Katica Miškovski kao i zamjenici odbornika: Karla Kesler, Milan Lasić, Ivan Došen i Šimo Mikić.

Tako se to u Kraljevini Jugoslaviji nemilosrdno zatiralo sve što je nosilo hrvatski predznak.

Hrvatski sokol u Đakovu službeno je prestao raditi i postojati, ali je iza sebe ostavio vrlo duboki trag ne samo tjelovježbom već još više u podizanju i čuvanju nacionalne svijesti. Iza njih ostao je i trajni materijalni trag - sagrađen, ali nedovršen Dom Hrvatskog sokola o kojemu ćemo u nastavku još pisati.

Prema zapisniku sa, kako smo vidjeli, zadnje sjednice Hrvatskog sokolskog saveza pa i Hrvatskog sokola u Đakovu koja je održana 23. prosinca 1929. u dvorani svratišta "Central" u Đakovu, vidljivo je da je za gradnju Sokolskog doma pribavljeno gotovo pola milijuna dinara i da je toliko i utrošeno pa je blagajna prazna. Postoji vrijednost u nekretninama, tj. u Sokolskom domu, koja bi prestankom postojanja Društva pripala Državi koja je Društvo likvidirala. Tu vrlo delikatnu situaciju Sokoli su riješili vrlo mudro. Upravni odbor je izdao pojedincima, kako smo to već detaljno prikazali, koji su bili društvu uzajmili gotovinu bilo Društvu predujmili radove, založne isprave na iznos njihovog potraživanja sa rokom dospjeća od 6 mjeseci uz 8 % kamate. Međutim ta potraživanja nikad nisu uspjeli naplatiti, a poslije Drugog svjetskog rata Dom je postao društveno vlasništvo pa su tako i vlasnički udjeli prenijeti (tek 1983.) u društveno vlasništvo.

84 Nakon prisilne likvidacije 23. prosinca 1929. 158 članova Društva ovjekovječili su svoje zajedništvo 29. prosinca 1929.

Spori nastavak gradnje Doma

Što je dalje bilo s "Domom Hrvatskog sokola " ? Imenovani građevinski odbor je ostao i dom mijenja naziv u "Hrvatski dom", ali su radovi vrlo usporeni pa će tek nakon 8 godina, uz utrošak daljnjih 200.000 dinara, doći do završenja.

Početkom 1930. godine đakovački gradonačelnik dr. Antun Niderle pokušao je organizirati dovršenje Doma te je sazvao sva đakovačka društva, ali bez većeg uspjeha. Veći uspjeh nije postigao ni osnovani odbor za gradnju Hrvatskog doma s predsjednikom Draganom Devčićem i tajnikom Ivanom Gašparcem.

Dana 11. srpnja 1937. Dom je svečano posvećen iako nije bio posve dovršen (stepenice na balkon, parket, električne instalacije i drugo) te je zato kod posvete upućen poziv svim građanima da potpomognu njegovo dovršenje, pri čemu je istaknuto da to treba učiniti odmah jer će već 25. srpnja biti svečano otvorenje. Toga dana na svečan način će se, na poziv kotarske organizacije HSS-a u novo posvećenom Hrvatskom domu održati proslava rođendana vođe hrvatskog naroda dr. Mačeka.

Posvetu Hrvatskog doma je *"u prisutnosti velikog broja đakovačkog rodoljubnog građanstva, kao i seljaštva obavio veliki prepošt Stolnog kaptola dr. Andrija Spiletak."* Kroničar je u tjednim novinama "Hrvatska Djakovština" zabilježio da je dvorana bila "dupkom puna", a pred pozornicom je bio improviziran oltar, na kojem su gorjele svijeće, dok je preko pozornice bila postavljena hrvatska zastava. Tom prigodom su govorili predsjednik Odbora za gradnju Hrvatskog doma Dragutin Devčić, dr. Andrija Spiletak, zatim je HPD "Preradović" otpjevao Majerovu "Rudi zora" i "Živo biju srca naša" od Canića. Nakon toga je tajnik Odbora Ivan Gašparac iznio povijest gradnje Doma i istakao zasluge pojedinih osoba. Taj "lijep i misaon" govor izazvao je suze na očima prisutnih brojnih članova i članica (bivšeg) Hrvatskog sokola.

Posveta je završena himnom "Lijepa naša domovino" koju su svi prisutni iz dubine svoga srca zapjevali, kako je zabilježio kroničar zaključujući novinsko izvješće riječima: " I *tako ... je posvećen Dom koji će biti kuća hrvatskog prosvjetnog djelovanja cijele naše hrvatske Đakovštine".*

Naziv "Hrvatski dom" ostao je sve do 1945. kada su soc-komunističke vlasti, kojima je još više smetalo sve što je bilo hrvatsko, umjesto "Hrvatski dom" nazvali to "Dom kulture", ali je za mnoge starije građane Đakova to uvijek ostao "Hrvatski dom" i trajan spomen na vrijedno društvo "Hrvatskog sokola" u Đakovu.

85 Hrvatski dom u Đakovu čija gradnja nikada nije bila dovršena

ČLANOVI HRVATSKOG SOKOLA I NADALJE POD PRISMOTROM I OPTUŽBOM

Nakon što je koncem 1929. zabranjen rad Hrvatskog sokola u cijeloj Hrvatskoj pa tako i u Đakovu, temeljem Zakona o ustrojstvu Sokola Kraljevine Jugoslavije (SKJ), snage za gušenje svega hrvatskog usmjerile su se na hrvatska pjevačka društva i njihov savez u Zagrebu.

Kako je to provedeno u Đakovu vidimo iz izvješća sreskog načelnika Đakova podnijetog Ministarstvu unutrašnjih poslova, odeljenju za državnu zaštitu Kraljevine Jugoslavije u Beogradu, na traženje ministra unutarnjih poslova, a po naređenju samog bana. Prijepis tog izvješća poslan je 22. travnja 1930. Kraljevskoj banskoj upravi u Zagrebu.

Budući to izvješće prikazuje tadašnje političko stanje, gledano očima tadašnje vlasti (zapravo policije i doušnika), i da u njemu ima nekih događaja u svezi s Hrvatskim sokolom i Pjevačkim društvom "Preradović", koji do sada nisu bili poznati i koje čak ni dr. Mato Horvat u opširnoj Spomenici Društva ne spominje, iznijet ćemo spomenuto izvješće u cijelosti. U predmetu je upisano: "*Izvještaj o političkim prili-*

kama u mjestu Đakovu" i naslovljeno: "Kraljevskoj banskoj upravi Zagreb. Dalje se u izvještaju navodi:

"U posljednje vreme od kada je ***rastureno društvo Hrvatski sokol*** (istakao ZB), *opaža se među bivšim članovima ovoga udruženja neka uzbuđenost pa i nezadovoljstvo. - Svi ovi članovi uvukli su se u Hrvatsko pjevačko društvo: "PRERADOVIĆ", sa celim tamburaškim zborom.-*

*Čim je rastureni Hrvatski sokol pristupio u društvo "Preradović", nastala je polemika između starih i novih članova tako, da su jednog dana sazvali i skupštinu.- Na ovoj skupštini htjelo je staro društvo: Preradović", s obzirom na rastureni Hrvatski sokol, da se sajedini i da se ovo društvo ne zove "Preradović", već da svoj naziv promeni u: "****Hrvatsko pevačko društvo: "Štrosmajer"*** (istakao ZB), *sa čime se novo pridošli članovi iz raspuštenog Hrvatskog sokola nisu složili što je bilo posljedicom, da su svi državni i privatni činovnici, te nacionalni građani istupili iz društva Preradović.-*

U bivšem društvu Hrvatskog sokola bili su zastupljeni samo članovi bivše H. S. S., te su već onda nešto šurovali i organizirali se. Kako međutim ovo separatističko društvo posle rasturanja nije moglo javno istupati, to su svi članovi prešli u društvo "Preradović", te su s obzirom na njihovu množinu u društvu nastali (vjerojatno nastojali, nap. ZB) *sve državne i privatne činovnike i nacionalne građane iz društva isključiti kako bi mogli svoju razornu akciju nesmetano sprovoditi što im je konačmo i uspelo.*

Kao glavni faktori novo-osnovanog društva "Preradović" izabrana su sljedeća lica: profesor Bogoslovije dr. Ivo Rogić, učitelj Antun Šimetić, advokat dr. Željko Klemen, trgovac Josip Hefer, Šimo Mikić, Pavo Mataja (zapravo Matais, nap. ZB) *Dragan Devčić, mesar Novaković Mijo, advokatski pisar Carević Franjo i poštanski činovnik Mitrović Ivan, svi poznati pripadnici bivše H. S. S., čiju ideju još i danas zastupaju.*

S obzirom što su činovnici i nacionalni gradjani iz društva "Preradović" istupili, počeli su sadanji članovi stare članove tvorno napadati, kao što je bio slučaj od 19. na 20. marta 1930. god. kada je advokatski činovnik Carević Franjo dočekao na ulici privatnog činovnika poreske uprave Mrzljak Miroslava i tri puta šakom ošamario. Isto tako prete se i ostalim starim činovnicima, dakle po sredi postoji samo politička struje.

Da ovo društvo vrši neku opasnu propagandu dokazujem time, što sam lično video kod trgovca Dragana Devčića i sa vanjskih sela vodje

bivše H. S. S. Ovo se vrši na taj način što kod Devčića dolaze po 1, a najviše 2 radi obaveštavanja i daljnjeg organizovanja. Samo društvo održava dnevna sastajanja i konferencije od 2 do 3 člana sad ovde, sad onde, a najviše u noćno doba izgovarajući se, da rade na društvenom organizovanju. Ovo dnevno lično nadzirem, a sreskog načelnika o svemu usmeno i pismeno izveštavam.

Sa dobro pouzdane strane saznao sam, da je na pošti Djakovo zaplenjeno jedno pismo, koje je pisao Hefer Milan iz Amerike trgovcu Mikić Šimi u Đakovo, sreza istog, Savske Banovine.

U ovom pismu nadjene su Amerikanske novine u kojima piše, da bi treabalo ili da se sprema izvršenje atentata na NJ. V. Kralja. Pismo i novine dostavio je sreski načelnik u Đakovu Kr. Banskoj Upravi Zagreb sa molbom za uputstvo, šta imade činiti po ovom predmetu.

Na učinjeno pitanje sreskog načelnika Kr. Banska Uprava sa Pov. br. 11035-II. od 31. marta 1930. godine, naredila da se odmah dostave lični i porodični podatci o Mikić Šimi i Devčić Draganu, o njihovom kretanju, držanju i radu, kao i izjavama pole 6. januara 1929. godine, a zatim da ih se stavi pod strogi ali diskretni policijski nadzor i da se i nadalje prati svako njihovo kretanje i rad, kao i sa kime se druže i dolaze u kontakt. Svako udaljavanje iz mesta, da se odmahi izvesti smer njihova udaljavanja.

Svi ovi podaci dostavljeni su od strane ove stanice sreskom načelniku u Đakovu sa Pov. Br. 166 od 4. aprila 1930. godine.

Od mog poverenika saznao sam, da poštanski činovnik Mitrović Ivan društvo "Preradović", izveštava o najnovijim vestima koje dolaze preko pošte. Isto tako saznao sam, Mitrović ima običaj otvarati privatne listove nacionalno ispravnih građana.

Javno se po Đakovu govori, da novo ustrojeno društvo "Preradović" nije pevačko kulturno društvo, već ono ima političku pozadinu. Ovo se očito vidi jer ni jednog nacionalnog građanina ne trpe i čisto mrze, dapače ako bi se koji istakao kao dobri državljanin, oni ga bojkotuju i prete mu fizičkim obračunavanjem".

U potpisu "Po naredbi Ministra Unutrašnjih Poslova, Načelnik: potpis".

Provjeravajući neke od navedenih "činjenica" ustanovili smo da je u tim godinama došlo do fluktuacije članova - tako je 1927. u "Preradović" stupilo 17 novih članova (to je prije ukidanja Hrvatskog sokola), 1930. otišlo je 12, a došlo 16 aktivnih članova. U Upravnom odboru

pojavljuju se 1930. novi članovi: dr. Ivan Rogić, dr. Željko Klemen, tajnik "Preradovića" 1929., Josip Hefer i Dragutin Benašić od kojih su samo Hefer i Benašić bivši članovi Hrvatskog sokla u Đakovu.

"Preradović"je imao tamburaški zbor još i prije 1930. i nije osnovan prelaskom tamburaškog zbora iz Hrvatskog sokola. Tamburaški zbor "Preradovića" obnovljen je 15. prosinca 1931. godine, znači poslije pisanog izvješća.

U ovom famoznom izvješću navodi se da su svi članovi Hrvatskog sokola prešli u "Preradović". Provjerom je utvrđeno da su spomenuti bili i ranije članovi "Preradovića" i to: Šimo Mikić od 1918. (!), dr. Ivan Rogić od 1929., Josip Hefer od 1923., Pavo Matais od 1924., Franjo Carević od 1921., Šimo Berger (Berić) vođa tamburaškog zbora od 1923., a Dragan Devčić nije bio član "Preradovića"

Istina je, a to ne piše u navedenom izvješću, da su dr Klemen i Šimo Mikić 1930. bili optuženi za sudjelovanje u atentatu, tj za postavljanje eksplozivne naprave pod željezničku prugu kod Mikanovaca. Šimo Mikić, arhivar u Društvu bio je uhapšen, a dr. Klemen je prebjegao u Mađarsku.

U opisu rada 1930. u Spomenici "Sklad - Preradović" dr. Horvat u početku navodi "Kriza .... Velika promjena izvršujućeg članstva". nadalje opisuje teškoće sa zborovođom i spominje "nemili događaj" s Mikićem i dr. Klemenom.

Iz svega ovoga može se zaključiti kako je i to bio nastavak napada na sve što je hrvatsko, a što je bilo prikriveno proklamiranom "Šesto -januarskom diktaturom" kralja Aleksandra 1929. godine.

Izložba Hrvatskog sokola u Đakovu

Iz bogatog fundusa Muzeja Đakovštine iz Đakova i privatnih zbirki Muzej Đakovštine postavio je izložbu "Hrvatski sokol u Đakovu". Izložbu je u Muzeju Đakovštine otvorio 24. veljače 2005. član Gradskog poglavarstva Ivica Lončarević.

Na izložbi su prikazani dokumenti o radu Hrvatskog sokola u Đakovu, fotografije, značke, zastava iz 1926. kao i veći broj plakata - poziva - na javne priredbe - akademije, javne vježbe i druge manifestacije. Ti izloženi plakati izazavali su posebnu pozornost jer imaju umjetničku crtu i ljepotu. Na izložbi je prikazana i replika sokolske odore postavljena na modnu lutku.

Izložbu je postavio i eksponate prikupio mr. sc. Borislav Bijelić, ravnatelj Muzeja Đakovštine u Đakovu.

Mr. sc. Borislav Bijelić je za ovu izložbu priredio i katalog na 24 stranice s opširnim tekstom i brojnim slikama. Podaci iz tog kataloga i dio slika korišteni su i u izradi ove knjige.

86 *Otvaranje izložbe "Hrvatski sokol u Đakovu" - Ivica Lončarević i mr. sc. Borislav Bijelić*

ZASTAVA HRVATSKOG SOKOLA ĐAKOVO

Avers zastave Hrvatskog sokola Đakovo

Revers zastave Hrvatskog sokola Đakovo

DIO ČAVALA ZABITIH U KOPLJE ZASTAVE

Starješine Ivše Gabuta

Obitelji Devčić

Obitelji Sulje Smailbegović

Dragutina Benašića

Hrvatski sokol Kutina

Obitelji Jeronima Bassi

ZNAČKE HRVATSKOG SOKOLA

Crtež značke Hrvatskog sokola prije 1907.

Izdana oko 1925. (izradio I. Kerdić)

III. slet HS Zagreb 1925. (I. Kerdić)

Izdana poslije 1925.

Obilježavanje 20. obljetnice Hrvatskog sokola Đakovo

Prigodni znak za proslave

PLAKATI - POZIVI GRAĐANSTVU NA PRIREDBE HRVATSKOG SOKOLA ĐAKOVO

HRVATSKI SOKOL u Djakovu

Priredjuje 9. kolovoza 1925. u vrtu sokolista Central svoju

VI. JAVNU VJEŽBU

SA PUČKOM ZABAVOM

RASPORED:

1. Muški podmladak: Proste vježbe
2. Naučnici: Proste vježbe
3. Muško članstvo: Slobodne proste vježbe
4. Žensko članstvo: Slobodne proste vježbe
5. Muško članstvo: „U BOJ!"
6. Seljački Sokol, Semeljci: Seljačke proste vježbe
7. Muško članstvo: Vježbe na spravama
8. Skupina

Početak u 5 sati po podne u vrtu.

U slučaju lošeg vremena u 5½ sati na večer u dvorani

Ulaznina: Dobrovoljni prinosi u korist pučke blagajne

Poslije vježbe ples Svira Vatrogasna glazba

Zdravo!

HRVATSKI SOKOL
U DJAKOVU
Priredjuje 26. prosinca 1925. na drugi dan Božića
u dvorani svratišta »Central« svoju
VII. JAVNU VJEŽBU
sa plesnom zabavom
RASPORED
Početak u 8 ½ sati na večer
VJEŽBE PRATI VATROGASNA GLAZBA
Ulaznina: Dobrovoljni prinosi u korist društvene blagajne
Poslije vježbe: ples ∞ komaneći ∞ šaljiva pošta
Zdravo!

U desnici snaga
U srcu odvažnost
U misli domovina!
HRVATSKI
S·O·K·O·L
ĐAKOVO
1906.
1926.
priređuje u nedjelju, dne 22. kolovoza o. g.
PROSLAVU 20 GODIŠNJICE
SVOGA OSNUTKA I
POSVETU DRUŠTV. ZASTAVE
SPOJENU SA
JAVNOM VJEŽBOM
Raspored svečanosti:
U subotu
U nedjelju
Ulazne cijene:
Hrvati i prijatelji Hrvata po zaboravite na Hrvatsko Sokolo!
Hrvat iko je Sokol da je!
ZDRAVO!
ODBOR.

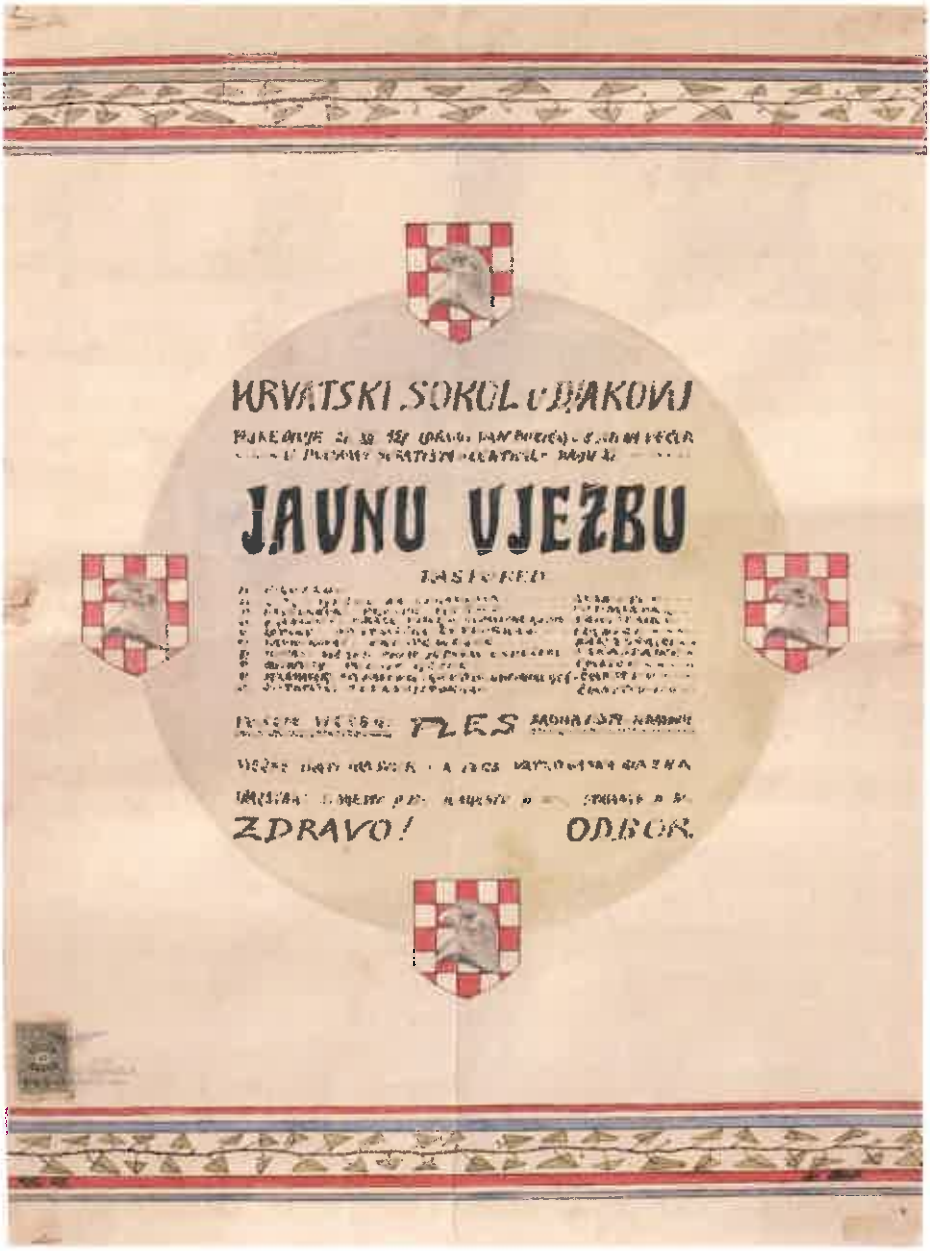
HRVATSKI SOKOL u ĐAKOVU
JAVNU VJEŽBU
PLES
ZDRAVO!
ODBOR.

Hrvatski Sokol
ĐAKOVO

priredjuje u subotu, 28. travnja o. g. u svratištu „Central"

u 8 sati na večer — prigodom godišnjice pogibije hrvatskih znamenitih velikana

Petra Zrinjskog i Krste Frankopana — Svečanu

Akademiju

sa slijedećim rasporedom:

1. Zaje. Zrinjsko-Frankopanska — Tamburaški zbor
2. Spomen-slovo — govori dr. Ilk. Karlovac Aleksander
3. Vježbe na ruč — Članstvo
4. Vježbe trojice s [illegible] štapom — Mladi podmladak
5. Kugeli Harambašić „Mučenici" — deklamuje gospodjica L. Aleksandrić
6. Popušnoj je bio vjetar — Ženski naraštaj
7. Sastavne proste vježbe — Muški naraštaj
8. Skupine — Članstvo
9. Prikaz [illegible] — Članstvo
10. Kralj [illegible] — Članstvo
11. Živ zid

ULAZNE CIJENE: krug Din 20, I. mjesto Din 15, II. mjesto Din 10, stajanje Din 8

Upravni Odbor

●●●●

Hrvatski Sokol
ĐAKOVO
JAVNU
VJEŽBU
ZDRAVO!

HRVATSKI SOKOL
U ĐAKOVU

obaviti će u nedjelju na dan 11. studena 1928. — Svečano

POLAGANJE TEMELJNOG KAMENA HRVATSKOG SOKOLSKOG DOMA

Raspored svečanosti:

U pol 11 sati prije podne sastaju se svekoliki članovi i naraštaj društva u općinskom parku. U interval 11 sati polazi povorka iz parka, te ide glavnom ulicom Đakovom, Požeškom, Samostanskom i Školskom na gradilište — Svečani čin polaganja biti će otvoren u 11 sati do podne: a) pozdrav govori iz pravca Predsjedništva, b) Himna Sokolstvu, d) Vatrogasna glazba, e) polaganje kamena, f) zaključna riječ, g) Vatrogasna glazba

Uslijedit će prodefiranje na svoj njihovoj i njegov svečanosti s što većim mnogobrojnim pristupanjem

Istoga dana u 3 sah na veče priređuje društvo Sokol sve svoje članove sletanski u društvenoj strelištu „Čelinac" slijedeću

JAVNU VJEŽBU

RASPORED

Vježbat će svi Vatrogasni glazbe

Poslije vježbe PLES. Šaljiva pošta itd.

ULAZNINA [illegible] — Ured prodaje ide u korist gradnje doma

ODBOR

HRVATSKI SOKOL
U ĐAKOVU
priređuje dne 26. prosinca (drugi dan Božića)
svoju redovitu
JAVNU VJEŽBU
sa slijedećim rasporedom:
Iza vježbe PLES, šaljiva pošta itd.
ODBOR

HRVATSKI SOKOL U ĐAKOVU
Petra Zrinjskog i Frana Krste Frankopana - svečanu
AKADEMIJU
NA OZLJU GRADU

HRVATSKI SOKOL
u Đakovu

priređuje dne 27. travnja 1929. u svratištu „CENTRAL" u 8 sati na večer prigodom godišnjice mučeničke smrti hrvatskih velikana

Petra Zrinjskog i Frana Krste Frankopana - svečanu

AKADEMIJU

RASPORED:

1. Proslov - g. dr. Kiraly
2. Zor - Zrinjsko-Frankopanka - tamburaški zbor
3. Vježbe sa vitezkim ručama - naraštaj
4. Muški A: Mali muški vježbe - podmladak
5. M. Vježbanje - Muške vježbe sa mačanicama -
6. Vježbe sa ručama -
7. Dječje vježbe -
8. Dr. A. Pejačević - Barcarola -
9. Jelena Berbić za violinu -
10. Tamburaški zbor
11.

NA OZLJU GRADU

Početak u 1. sliku, svršetak oko

ULAZNE CIJENE: krug Din 20, I. mjesto Din 15, II. mjesto Din 10, stajanje Din 8

ODBOR

KOMPOZICIJE HRVATSKOM SOKOLU

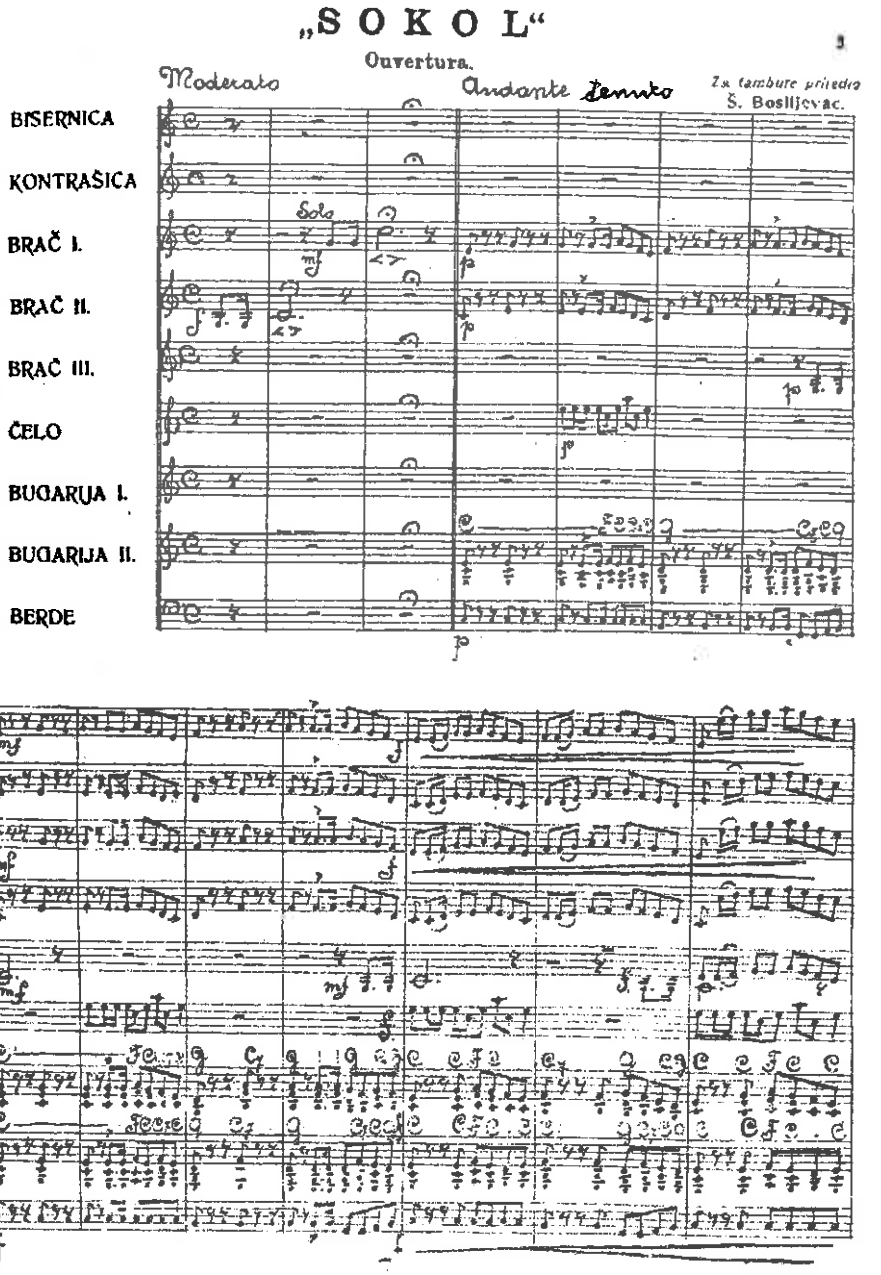

HRVATSKA KORAČNICA
Posvečena fanfari Hrvat. Sokola u Zagrebu
D. 12-95
IZ POVIJESNE ZBIRKE
BENAŠIĆ - DAKOVO
DŠ
zatamb. zbor složio—Roko Šimunaši
SVA prava pridržana
litografija Ant. Devide

KRONOLOGIJA

1862. Osnovan je Češki sokol
1874. (27. 12.) Osnovan je Hrvatski sokol u Zagrebu
1878. Izašao je 1. broj časopisa "Sokol"
1882. (18. 6.) I. svesokolski slet u Pragu
1884. Otvorena je Sokolana u Zagrebu
1889. Osnovan je "Srijemski sokol" u Vukovaru
1891. II. svesokolski slet u Pragu
1895. III. svesokolski slet u Pragu
1896. Osnovan je Hrvatski sokol u Osijeku Gornji grad
1901. IV. svesokolski slet u Pragu
1904. (8. 5.) Osnovan je prvi Srpski sokol u Srijemskim Karlovcima
1904. (6. 11.) Osnovan je Savez sokolskih društava
1905. (17. 7.) Osnovan je 1. Hrvatski sokol u Americi - Chichago
1906. Izašao je 1. broj kalendara Hrvatski sokol
1906. (19.8.) Konstituiran je Inicijativni odbor za osnivanje Hrvatskog sokola u Đakovu
1906. (13. 9.) I. Hrvatski sokolski slet u Zagrebu
1906. (30. 10.) **Osnovan je Hrvatski sokol u Đakovu.** Dr. Aurel Plemić je izabran za prvog starješinu
1907. (13. 1.) HS Đakovo je imao prvu javnu vježbu
1907. Osnovana je Župa Strossmayerova u Osijeku
1907. HS Đakovo donosi odluku da se osnuje "Sklizački klub"
1907. Osnovan je Hrvatski sokol u Viškovcima
1907. (20. 5.) Posvećena je zastava Hrvatskog sokola Đakovo
1907. V. Svesokolski slet u Pragu - sudjelovali su i članovi iz HS Đakova
1908. Za starješinu je izabran Lujo Šimat i za tajnika dr. Ivan Ribar
1908. Osnovana je nogometna i koturaška sekcija
1910. (12. 8.) Slet bugarskih junaka u Sofiji uz sudjelovanje članova HS Đakova
1911. Osnovana je u Društvu putna blagajna
1911. (16. 8.) II. hrvatski svesokolski slet u Zagrebu
1912. VI. svesokolski slet u Pragu uz sudjelovanje 7 članova HS Đakova
1913. Dr. Ivan Ribar je izabran za starješinu HS Đakova
1913. Osnovan je ženski odjel
1914. Osnovana je "Fanfara" - glazbeni zbor

1914. 26. srpnja opća mobilizacija i prestanak rada
1918. (19. 11.) Nastavak rada HS Đakovo. Za starješinu je izabran dr. Ivan Ribar
1919. (9. 2.) Održana je Glavna skupština Društva, prihvaćen je prijedlog da Sokoli budu Jugoslavenski
1919. (24. 5.) Izvanredna skupština Društva prihvaća prijedlog izmjene naziva Društava koja odluka će biti donijeta u Novom Sadu
1919. (28. 6.) U Novom Sadu donijeta je odluka o ukidanju nacionalnih saveza i osnivanju Jugoslavenskog sokolskog saveza.
1920. Članovi (Jugo) Sokola iz Đakova ne mogu (jer im to Pravila brane) sudjelovati u crkvi kod ustoličenja biskupa dr. Antuna Akšamovića
1921. Osnovan je Kulturno prosvjetni odjel u Sokolu u Đakovu
1921. U Đakovu je osnovan Hrvatski katolički orao
1922. Osnovan je konjički odjel Hrvatskog sokola Đakovo
1922. Osnovan je Športski klub "Sokol"
1922. (12. - 15. 8.) Održan je Sokolski slet u Ljubljani
1922. (17. 9.) Obnovljen je rad Hrvatskog sokola u Đakovu. Za starješinu je izabran dr. Josip Štajduhar
1923. Osnovan je dječji odjel HS Đakova
1924. Za starješinu je izabran Hinko Maurović
1924. Osnovan je seljački sokol u Semeljcima
1925. Za starješinu je izabran Ivša Gabut
1925. Svečano je obilježena 1000. obljetnica hrvatskog kraljevstva
1925. Održan je III. hrvatski svesokolski slet u Zagrebu, a na spomen 1000. godina hrvatskog kraljevstva podignuta je mogila
1926. HS Đakovo je obilježio 20. obljetnicu rada i posvetio drugu društvenu zastavu s javnom vježbom uz prisustvo 6.000 gledatelja
1927. Donijeta je odluka o gradnji vlastitog doma - Doma Hrvatskog sokola u Đakovu
1928. (15. 7.) Osnovan je Hrvatski seljački sokol u Punitovcima
1928. (11. 11.) Položen je temeljni kamen za Dom Hrvatskog sokola
1928. Osnovani su Seljački hrvatski sokoli u Gorjanima, Tomašancima i Krndiji
1929. (2. 2.) Održana je zadnja Godišnja skupština Društva
1929. (23. 12.) Donijeta je odluka o prestanku rada Hrvatskog sokola u Đakovu
1937. (11. 7.) Posvećen je Hrvatski dom u Đakovu

IZVORI

KNJIGE

Benašić Z.: Đakovački spomendani, vlastita naklada, Đakovo, 2003.

Horvat M.: Spomenica Hrvatskog pjevačkog društva "Sklad" - "Preradović" u Đakovu 1863. - 1939. Đakovo, 1939.

Lekšić Ž.: Hrvatski dom u Đakovu. Muzej Đakovštine, Đakovo I Društvo ljubitelja starina Đakovo. Đakovo, 2003.

Virc Z.: Hrvatski sokol u sjeveroistočnoj Hrvatskoj, SN "Privlačica" Vinkovci, 1998.

Bijelić B.: "Hrvatski sokol" u Đakovu. Katalog izložbe, Muzej Đakovštine Đakovo, 2005.

.... Spomenica Hrvatske jubilarne proslave Donjogradskih kulturnih društva. Osijek 1914.

.... Hrvatski sokol kalendar za 1925. godinu, Hrvatski sokolski savez Zagreb 1925.

... Propisnik za javne nastupe hrvatskog sokolstva, Hrvatski sokolski savez, Zagreb 1923.

ČASOPISI I NOVINE

Glasnik biskupije Bosanske i Srijemske, godišta 1921. i 1925.

Hrvatski sokol, glasilo Hrvatskog sokolskog saveza, Zagreb za 1925. i 1926. godinu

Spomen spis, Sokol Đakovo, 1926.

Spomen broj, Hrvatski sokol, 1926.

ČLANCI

Benašić Z.: 90 godina Sokola. Feljton, "Đakovački glasnik" br. 50 do 62/1996./97.

Bijelić, B.: Inicijative za gradnju Srpske pravoslavne crkve u Đakovu 1888. -1990. Naše teme, ogledi o prošlosti i sadašnjosti Đakova i Đakovštine. Muzej Đakovštine Đakovo 2002.

Borošak - Marijanović J.: Značke zagrebačkih sportskih društava iz fundusa Povijesnog muzeja Hrvatske. Povijest sporta br. 80 1989. str., 143.

Čizmić I.: Sokolski pokret među iseljenicima iz Hrvatske u SAD (1896. - 1940.) Povijest sporta br. 80 1989., str. 90.

Pavić K.: Sport u Đakovu do I. svjetskog rata. Povijest sporta br. 80. 1989., str. 313.

Geiger V.: Njemačke "Zavičajne knjige" kao izvor podataka za povijest sporta u Đakovu i Đakovštini. Povijest sporta br. 80. 1989. str. 331.

Njirjak E.: Hrvatski sokol u Đakovu. "Đakovački glasnik" br. 28 - 37/1995./96.

DOKUMENTI

(iz povijesne zbirke Benašić - Đakovo)

1. Zapisnik Glavne skupštine HS Đakovo 17. 9. 1922.- odluka o obnovi rada i Pravila Društva. Original
2. Zapisnik sjednice Kaznenog odbora HSĐ 20. 11. 1922. Original.
3. Zapisnik sjednice Upravnog odbora HSĐ 21. 11. 1922. Original
4. Zapisnik sjednice Kaznenog odbora HSĐ 25. 11. 1922. Original
5. Zapisnik sjednice Upravnog odbora HSĐ 28. 11. 1922. Original.
6. Zavjera - tekst Hrvatskog sokolskog saveza Zagreb 1926. Original
7. Punomoć Sulji Smailbegoviću za sklapanje ugovora za izradu zastave s Miroslavom pl. Heržić, Đakovo, 27. 5. 1926. Original
8. Ugovor za izradu zastave, Zagreb 29. 5. 1926. Original.
9. Priznanica kojom se Božo Klein, zakupnik svratišta u Vatrogasnom spremištu obvezuje dati HSĐ 2.000 odnosno 3.000 dinara jer će Hrvatski sokol svoju proslavu imati u njegovim prostorijama i njegovom ugostiteljskom uslugom, Đakovo, 14. 8. 1926. Original.
10. Punomoć Pavi Mataisu da može preuzeti zastavu, Đakovo, 18. 8. 1926. Original.
11. Izvještaj vođe HSĐ podnijete na Glavnoj skupštini 2. 2. 1928. Kopija.
12. Izvještaj Građevinskog odbora podnijet na Glavnoj skupštini HSĐ 2. 2. 1928. godine. Kopija.
13. Izvještaj vođe podnijet Glavnoj skupštini HSĐ 2. 2. 1929. Kopija.
14. Izvještaj Građevinskog odbora podnijetog Glavnoj skupštini HSĐ 2. veljače. 1929. Kopija.

OPIS SLIKA

01 Grb grda Đakova Ima prikaz portala crkve Svih svetih u Đakovu, između dva klasistička stupa su likovi sv. Petra i sv. Pavla. Grb ima oblik štita u kojem su u gornjim uglovima dvije zvijezde šesterokrake. Danas je grb zaštićen odlukom Gradskog poglavarstva Đakova.

02 Članovi "Srijemskog sokola" 1988. na dan održavanja jedne od prvih javnih vježbi. Pri osnivanju 17. siječnja 1886. u Pravila društva upisan je naziv "Hrvatsko družtvo za tjelovježbu Srijemski sokol". U to vrijeme u Vukovaru su izlazile novine "Srijemski Hrvat" što je sigurno utjecalo na osnivanje i ime vukovarskog Sokola. To ime promijenjeno je u Hrvatski sokol 1907. godine.

03 Josip Vondrák član Češkog sokola u Pragu za vrijeme Prvog svjetskog rata, služeći vojsku u mornaričkoj kasarni u Puli upoznao se s Marijanom Fališevcem, članom Hrvatskog sokola u Đakovu. Iz toga se razvilo trajno prijateljstvo koje je održavano razmjenom pisama i čestitki sve do smrti. Na slici je vidljivo da je odora Čeških sokola bila nešto drugačija od odora Hrvatskih sokola., a dugotrajno prijateljstvo pokazuje široko djelovanje sokolskih organizacija.

04 Znak i značka Hrvatskog sokola. Ovaj znak, a takva je bila i značka Hrvatskog sokola je jedana od najstarijih. Procjenjuje se da da potječe iz vremena prije 1910. (Povijest sporta br. 80). Međutim slika u ovoj knjizi broj 24 potvrđuje da je korišten već 1907., jer je na toj slici starješina HS Đakovo dr. Aurel Plemić koji je te godine bio starješina.

Značka je obrađena višebojnim emajlom u bojama hrvatske trobojnice sa zlatnim sokolskim monogramom i oivičena je lipovim grančicama i nadsvođena raskriljenim sokolom.

05 Aurel Plemić (1874. - Osijek 1918.) bio je oženjen Zlatom Donegani (1883. - 1963.), kćerkom Vatroslava i Marije Donegani. Studij prava je završio u Zagrebu u 23. godini života te je postao jedan od najmlađih doktora prava. U Đakovu je obavljao dužnost kraljevskog sudskog pristava. Prije dolaska u Đakovo službovao je u Požegi, a iz Đakova je otišao u Osijek gdje je bio sudbeni vijećnik. Brat dr. Aurela dr. Levin

Plemić, odvjetnik u Vinkovcima, bio je osnivač i prvi starješina tamošnjeg Hrvatskog sokola osnovanog 1905. godine.

06 Marija Donegani. (1860. - Đakovo 1925.) rođena Galovac, bila je supruga Vatroslava Doneganija, kipara koji izradio oltare u đakovačkoj katedrali (osim kipa sv. Ilije). Doneganijevi su imali veliku kuću u centru Đakova i vinograd u Stočinu gdje se i rodila ideja o osnivanju Hrvatskog sokola u Đakovu. Vatroslav Donegani bio je i gradonačelnik Đakova.

07 Odbor Hrvatskog sokla u Đakovu. Slika je snimljena 1907. poslije blagoslova društvene zastave. U sredini sjedi starješina dr. Aurel Plemić i uz njega šest odbornika navedenih na stranici 17.

08 Odore muške opisane su u tekstu knjige.

09 Odore ženske opisane su u tekstu knjige.

10 Vježbačka trojka. Od lijeva na desno: Ivan Vince, (postao je tajnik Sokola 1920.) Marijan Fališevac i nepoznat.

11 Dr. Anđelko Voršak (Ilok 1844. - Đakovo 1921.) Filozofske i teološke studije apsolvirao je u Rimu gdje je 1869. zaređen za svećenika. Bio je bliski suradnik biskupa Strossmayera, a od 1887. upravlja biskupskom kancelarijom. Poslije biskupove smrti u interregnumu do 1910., tj. do imenovanja biskupa Krapca, upravlja biskupijom. Bio je predsjednik Hrvatskog pjevačkog društva "Sklad" u Đakovu 1886. godine.

12 Članovi - vježbači Hrvatskog sokola Đakovo. Sjede: drugi s lijeva Josip Baumaister, šesti Marijan Fališevac, ostali nepoznati.

13 Milko Cepelić (Vuka 1853. - Đakovo 1920.) Završio je bogosloviju u Đakovu "kao prvi đak u svim tečajevima". Biskup Strossmayer imenovao ga svojim dvorskim kapelanom i ceremonijarom, a nakon 4,5 godine i svojim tajnikom. Bio je đakovački župnik. Napisao je nekoliko knjiga među kojima je najznačajnija Josip Juraj Strossmayer 1950. - 1900. napisana u zajednici s Matijom Pavićem.

14 Znak Župe Strossmayerove je četvrtast od bronce s likom biskupa J. J. Strossmayera i tekstom "Hrvatska sokolska župa Strossmayerova"

15 Koturaška sekcija. Organizacije Hrvatskog sokola propagirale su od svog osnutka svestranost, tj. nisu se samo oslanjale na tjelovježbu već i na ono što je u određenom trenutku bilo popularno. Tako je i Koturaška sekcija osnovana još 1887. u Hrvatskom sokolu u Zagrebu.

16 Milan Vrbanac. tajnik "Preradovića" 1902. i 1903. te od 1907. do 1910. i predsjednik 1914. do 1920.

17 J. J. Strossmayer. (Osijek 1915. - Đakovo 1905.) Doktor teologije (Pešta 1838.) i doktor filozofije (Beč 1842.). Profesor na teologiji u Đakovu i Augustineumu u Beču, a zatim i direktor Zavoda sv. Augustina i dvorski kapelan u Beču. Svesrdno je pomagao mnoga društva pa i Hrvatski sokol.

18 Mješoviti zbor Hrvatskog pjevačkog društva "Preradović". *Prvi red s lijeva na desno*: Josip Deker, Stjepan Teufel, Cvjetko Šestak, Dragutin Čubriković, N. Peška. *Drugi red s lijeva na desno:* Alojz Dorić, Bernhard Kerpner, Ivan Gabut, Franjo Bömler, Vendelin Kindl, dr. Svetozar Rittig (predsjednik), Ivan Trišler (zborovođa), dr. Alojz Vincetić, dr. Žiga Špicer, Jakob Bruck, Josip Pišl. *Treći red s lijeva na desno:* Anđela Huponja, Matilda Toman, Marija Verzak, Marija Teufel, Katinka Lombarović, Franjo Vuljak, Mato Fišer, Julio Kovač, Micika Vujević, Karolina Silberberg, Riza Böhm, Agneza Teufel, Klara Lukić. *Četvrti red s lijeva na desno:* Josip Pavić, Stjepan Bodakoš, Đuka Čubriković, nepoznat, Franjo Habijanec, Mirko Kleiksner, Đuro Valentić, Franjo Potočnjak, Slavko Long, Mato Valentić, Franjo Šestak, Mišo Janković, Franjo Koželj, Janko Poznić i Viktor Kovačević.

19 Dr. Svetozar Rittig. (Slavonski Brod 1873. Zagreb 1961.) Doktorirao je na Augustineumu u Beču. Bio je profesor na teologiji u Đakovu do 1911. kada odlazi u Zagreb na mjesto tajnika nadbiskupije i župnika crve sv. Marka. Bio je aktivni sudionik Narodno oslobodilačkog pokreta. U Hrvatskom pjevačkom društvu "Preradović" bio je predsjednik od 1904. do 1911. godine

20 Prednjački zbor Hrvatskog sokola u Đakovu. *Gornji red stoje od lijeva na desno:* Julije Lipovac, Marijan Fališevac, Dane Anić, Ilija Kovačević i Ivo Marinović. *Donji red sjede od lijeva na desno:* dr. Pavao Merganthaler (iz Osijeka), Josip Baumajter i Franjo Šarčević.

21 Dr. Ivan Ribar. (Vukmanić 1881. Karlovac 1968.) Diplomirao je 1904. pravo u Zagrebu gdje je i doktorirao. Zatim dolazi u Đakovo kao advokatski pripravnik i nakon toga otvara advokatsku kancelariju. Nakon smrti Luje Šimata 1913. (starješina HS Đakovo 1908. do 1913.) oženio je njegovu udovicu. Godine 1913. izabran je za starješinu HS Đakovo i na toj dužnosti ostaje do 1924. jer je već tada bio na dužnosti predsjednika Narodne skupštine Kraljevine SHS. Bio je aktivan u Narodno oslobodilačkom pokretu te je u novo stvorenoj državi FNRJ bio predsjednik Narodne skupštine kao i na drugim visokim državnim dužnostima.

22 Ženska i muška vježbačka vrsta Hrvatskog sokola Đakovo snimljena oko 1913. godine. Fališevac Marijan, kod kojega je sačuvano nekoliko vrijednih slika iz predratnog razdoblja, stoji drugi s lijeva.

23 Članovi Hrvatskog sokola Đakovo s predsjednikom dr. Aurelom Plemićem snimljeni 1907. godine.

24 Obavijest o prijemu u Društvo novog člana pokazuje kako su se službeno primali novi članovi u Hrvatski sokol. Potvrda je napisana na listovnom papiru Hrvatskog sokola Đakovo 7. svibnja 1919. i u tekstu je ime Društva "Hrvatski sokol", međutim na žigu je već eliminiran nacionalni predznak "Hrvatski" što je 14 dana prije Izvanredne skupštine Društva (24. 5.) prema čijem zaključku su izmjenjena Pravila Društva i promijenjeno ime o čemu je konačni zaključak donijet tek 26. lipnja 1919. u Novom Sadu. Vjerojatno se starješini dr. Ribaru, koji je i potpisao tu obavijest, žurilo s brisanjem "Hrvatski".

25 Dr. Antun Akšamović. (Garčin 1875. - Đakovo1958.) Bio je profesor i rektor na Bogosloviji u Đakovu. Za đakovačkog biskupa imenovan je 1920. Imenovan je doktorom teologije honoris causa 1926. Obnovio je đakovačku katedralu oštećenu u požaru 1933. Umirovljen je 1951. godine.

26 Matija Pavić. (Đakovo 1959. Đakovo 1929.) Bio je profesor na katedri crkvene povijesti na teologiji u Đakovu. Povjesničar biskupije đakovačke. Napisao je knjigu "Biskupsko sjemenište 1806. - 1906. zatim zajedno s Milkom Cepelićem monumentalno djelo Josip Juraj Strossmayer 1950. - 1900.

27 Odbor "Preradovića" i kuma zastave 1921. *Prvi red s lijeva na desno:* Kazimir Lombarović, Milan Ettinger, Štefica Goršetić, Nikola Vrabec. dr. Mato Horvat. *Drugi red od lijeva na desno stoje:* Pavo Brezović, Stjepan Boda, Edo Neumann, Anka Pavić, Ivan Japundžić, Stanka Koželj, Matija Lovrić, Ferdinand Strmečki i Leopold Ocvirk, zborovođa.

28 Znak Hrvatskog katoličgoh orla je izrađen od bronze. Na štitu koji je u plavom emajlu je u sredini bijeli križ kojega većim dijelom pokriva reljefni orao raskriljenih krila.

29 Članice Orla *Gornji red 3. od lijeva* Franjka Benašić, majka autorova, *drugi red u sredini* Josip Sokol, kanonik.

30. Orlovi u vježbačkoj vrsti. *S lijeva na desno*: Vatroslav Homotar, Stjepan Kovač, Josip Lay, Lovro Tosenberger. Božidar Brajković, Matija Lukić, Josip Urich i Stjepan Moslavac.

31 Upravni odbor HK Orla sa svojom društvenom zastavom. Prvi s lijeva stoji Vatroslav Homotar, u sredini sjedi Josip Sokol, kanonik.

32 Fanfara HK Orala. Prema natpisu na slici slika je snimljena za uspomenu u vrijeme raspoštanja Društva koncem 1929. godine.

33 Dr. Antun Niderle (Đakovo 1884. - Đakovo 1964.) odvjetnik u Đakovu, načelnik općine Đakovo u više mandata, prvi predsjednik Športskog kluba (nogometnog) "Sokol" kojega je osnovao Sokol 1922. godine. Gradonačelnik Đakova u vrijeme dovršenje Hrvatskog doma u Đakovu.

34 Mato Šarčević, obrtnik, kovač, vrlo aktivni društveni i kulturni radnik u Đakovu. Bio je potpredsjednik "Preradovića" 1898., 1899. i 1903., član Upravnog odbora DVD-a Đakovo, predsjednik Upravnog odbora Hrvatske čitaonice, predsjednik Odbora za izgradnju Hrvatskog doma.

35 Mr. ph. Milan Goršetić. (1882. - Đakovo 1937.) Ljekarnik u Đakovu, nastavio je rad u ljekarni Luje Šimata nakon njegove rane smrti 1913. Bio je prvi predsjednik Sokola nakon odlaska dr. Ribara u Beograd. Bio je potpredsjednik "Preradovića" 1929. i od 1931. do 1933.godine, vrlo aktivan u vatrogastvu - član upravnog odbora za gradnju doma, časnik

vidara, potpredsjednik Vatrogasne župe i 1930. predsjednik DVD-a Đakovo.

36 Medalja s Pokrajinskog sleta Sokola Kraljevine Jugoslavije održanog u Ljubljani na Vidovdan 1933.

37 Dr. Josip Štajduhar. (1873. - Đakovo 1949.) Vrlo poznati liječnik i kulturno društveni radnik u Đakovu . Bio je izabran za društvenog liječnika 1913., a 1922. za prvog starješinu obnovljenog Hrvatskog sokola u Đakovu. Predsjednik "Preradovića" bio je 1914. godine.

38 Dragutin Devčić (Sela Zagorska 1882. - Đakovo 1945.) u Đakovu je imao trgovinu pićem (danas Soolun) i bio je zakupnik svratišta odnosno hotela "Central", bio je općinski načelnik (1926. - 1928.), zatim predsjednik odbora Hrvatskog doma i Hrvatske čitaonice te u više mandata potstarješina Hrvatskog sokola u Đakovu. Izabran je za pročelnika Građevinskog odbora za izgradnju Doma Hrvatskog sokola. Bio je aktivni član Hrvatske seljačke stranke. Bio je 1930. optužen i osuđen na 2 godine robije radi sudjelovanju u atentatu na željezničkoj pruzi kod Mikanovaca.

39 Značka Hrvatskog sokola izdana oko 1925. i okrugla od bronce. Prikazan je sokolaš s leđa koji u desnoj ruci drži mlat, a u lijevoj štit s hrvatskim grbom. Kreirao ju je Fran Kršinić, naš poznati likovni umjetnik .

40 Iskaznica kojom se dokazivala pripadnost Hrvatskom sokolu i posjedovali su ju svi članovi Društva.

41 Propisnik za javne nastupe Hrvatskog sokolstva donijet je koncem 1923. od Hrvatskog sokolskog saveza. To je knjižica veličine 10 x 15 centimetara i na 32 stranice govori o važnosti discipline i konkretno o ponašanju.

42 Aktivni članovi. 18 vježbačica i 20 vježbača sa svojim vođom Dragutinom Pišlom - sjedi u sredini.

43 Seljački hrvatski sokol osnivanje 1924. u Semeljcima, a 1928. u Punitovcima, Gorjanima, Tomašancima i Krndiji. Na ovoj slici članova

Seljačkog sokola iz Babine Grede vidljivo je da su seljački sokoli zadržali svoju tradicionalnu odjeću.

44 Konjički sokol imao je drugačije, tj. prikladnu odjeću i opremu što je vidljivo na ovoj slici.

45 Slika podmlatka pokazuje interes mlade generacije Đakova za rad u Hrvatskom sokolu. Osobe su nepoznate.

46 Ivan (Ivša) Gabut tajnik "Preradovića" 1904. do 1907. i 1907. blagajnik. Bio je aktivan i u DVD-u Đakovo te je 1919. bio predsjednik Društva. U Hrvatskom sokolu Đakovo je 1926. izabran za starješinu Društva.

47 Franjo Carević (Đakovo 1901. - ...?) kotarski policajac. U Hrvatskom sokolu Đakovu bio je tajnik društva 1925. i 1926. godine. Bio je 1930. optužen i osuđen na 8 godine robije radi sudjelovanju u atentatu na "poklonstvo" kralju Aleksandru na željezničkoj pruzi kod Mikanovaca.

48 Dragutin, Karla Pišl (1897. - 1968.) po profesiji krojač. U Hrvatskom sokolu je 1922. izabran u Upravni Odbor Društva, a 1923. je završio prednjački tečaj u Zagrebu i zatim je 1925. i 1926. bio pročelnik (vođa) vježbača.

49 Vježbačka vrsta članica Hrvatskog sokola Đakovo: *Od desna na lijevo:* Helena Vertlberger, Katica Stilinović, Anica Janković, Ana Žigri, Draga Draženović, Katica Miškovski, Anica Šmit i Roza Jung.

50 Rukovodstvo Hrvatskog sokola Đakovo. *Gornji red od lijeva na desno:* Karla Šestak, Karla Kesler, Suljo Smailbegović, Milan Šarčević, Bernhard Ostajmer, Jerko Bassi, Josip Hefer, Pero Meršilc, Ilija Vorgić, Mato Slavnović, Mato Kopić, Dragutin Benašić, *Sjede*: ?, ?, ?, Franjo Carević, Karla Pišl, Ivša Gabut, predsjednik, Pavo Matais, ?, Šimo Berger, Stevo Sitarić, Šimo Mikić. *Leže:* Milan ...?, ?, ?,

51 Vježbačka vrsta Hrvatskog sokola Đakovo s nepoznatim članovima.

52 Svečana, povorka ulicama Đakova (današnja Ulica bana Jelačića) obilježila je 1000 godina hrvatskog kraljevstva. Na slici masovno sudjelovanje sokolica sa svojim rukovodstvom.

53 Svečana povorka povodom obilježavanja 1000 godina hrvatskog kraljevstva na dašnjem trgu dr. Franje Tuđmana u kojoj je sudjelovao i veliki broj članova Hrvatskih seljačkih sokolova.,

54 Mogila u kojoj je među 155 hrvatskih povijesnih mjesta i gruda zemlje iz Đakova. Detaljno je opisana u tekstu knjige na str. 79.

55 Javna vježba sokolica i sokola u izvođenju proste vježbe uz nazočnost većeg broja gledatelja.

56 Novine Hrvatskog sokola Đakovo. Povodom obilježavanja 20. odbljetnice osnutka i posvete druge zastave Hrvatski sokol Đakovo izdao je "Spomen broj" "Hrvatski sokol u Đakovu" s nadnevkom 22. kolovoza 1926. Taj spomen broj je veličine 30 x 42 cm tiskan na 8 stranica i sadrži: opis Đakova od postanka do 1926. godine, povijest Hrvatskog sokola, pismo kume prve zastave (1907.) đakovačkog sokola Zdenke Prebeg, detaljan opis "Posvete barjaka Hrvatskog sokola u Đakovu 1907." (prenijeto iz mjesečnika "Hrvatski sokol" godina VI. broj 6. lipanj 1907., govor dr. Nikole Hefera starješine Hrvatskog sokola u Zagrebu, raspored proslave, rukovodstvo Hrvatskog sokola Đakovo, poziv za dekoraciju izloga, proglas članstvu i na kraju mali oglasnik.

57 U svečanoj povorci povodom obilježavanja 20. obljetnice osnivanja Hrvatskog sokola u Đakovu među 30 bratskih društava bio je i Hrvatski sokol Vinkovci sa svojom fanfarom - na slici u ulici - danas - bana Jelačića.

58 Duga povorka Sokolica u bijelim bluzama defilira 22. kolovoza 1926. ulicama Đakova pridružujući se slavlju domaćina Hrvatskom sokolu Đakovo.

59 Pred katedralnom crkvom u Đakovu uz nazočnost kume zastave gđe. Vilme pl. Heržić i zastavnika (barjaktara) Pave Mataisa zabijeno je 66 zlatnih čavala u koplje zastave uz uplatu od 1000 dinara.

60 Mato Fišer (Bizovac 1859., - Đakovo, 1953.), kanonik biskupije Đakovačke. Blagoslovio je zastavu Hrvatskog sokola 1926. u Đakovu. Bio je blagajnik "Preradovića" 1896. i 1897. i tajnik 1902.

61 Nakon što je kuma zastave Vilma pl. Heržić zavezala zastavne vrpce i 66 predstavnika sudionika blagoslova zastave zabilo zlatne čavle načinjen je ovaj snimak s kumom zastave i zastavnikom Pavom Mataisom

62 Oglasnik. Na zadnje dvije starnice "Spomen broja Hrvatskog sokola Đakovo" objavljeno je 64 ekonomsko - propagandne poruke đakovačkih gospodarstvenika koji su tim činom potvrdili da podržavaju rad i proslavu Hrvatskog sokola. Iz tog sadržaja saznajemo i tko su u to vrijeme bili ugledni đakovački gospodarstvenici.

63 Odbor i kuma zastave "Hrvatskog sokola" u Đakovu 1926.
Sprijeda u sredini: Katica Stilinović, 1. red s lijeva na desno sjede: Josip Hefer, Dragan Devčić, Vilma pl. Heržić, Ivan Gabut, Jeronim Bassi, Dragutin Pišl. *Drugi red stoje s lijeva na desno*: Franjo Carević, Šimo Berger, Stjepan Homotar, Milan Šarčević, Pavo Matais, Mišo Matković, Ivo Pavić, N. Mitrović, Mato Kopić i Dragutin Benašić.

64 Ugovor za zastavu. Zadnja stranica ugovora za izradu društvene zastave sklopljen 29. svibnja 1926. između izvođačice Miroslave pl. Heržić i predstavnika Hrvatskog sokola Đakovo Sulje Smailbegovića čiju istinitost su potvrdila i dva svjedoka. Iz tog dijela ugovora vidljivo je da zastava mora biti dovršena i predana naručiocu do 20. kolovoza 1926. uz ugovoreni iznos od 16.000 dinara. Kod potpisa ugovora plaća se 3.000 dinara, poštom se plaća 5.000 dinara i kod predaje zastave 8.000 dinara. Nadalje, ovlašćuje se gosp. Joso Bužan da može nadgledati izradu zastave (on je dao nacrt značke i zastave) na što gđa. V. pl. Heržić pristaje.

65 Šimo Berić (Đakovo, 1899., - Đakovo, 1945.,) (do 1941. prezivao se Berger), trgovac tekstilom u Đakovu, bio je vrlo aktivan društveni i kulturni radnik posebno u glazbenom životu Đakova. Godine 1926. bio je osnivač i voditelj Tamburaškog zbora Hrvatskog sokola u Đakovu i obnovljenog tamburaškog zbora "Preradovića" 1931. godine.

66 Tamburaški zbor "Hrvatskog sokola" Đakovo 1928. godine. *Sprijeda leže s lijeva na desno*: Hajdin Đuro, Vesinger Ivan. *Sjede s lijeva na desno:* Mijatović Josip, Mikić Šimo, Berger Šimo, Mijatović Stjepan. Stoje s lijeva na desno: Vohalski Stjepan, Carević Franjo, Vesinger Martin, Engl Adam i Sitarić Stjepan.

67 Naraštajke Hrvatskog sokola Đakovo. *Gornji red od lijeva na desno:* Katica ...?, Draga Draženović, Mira Faler, ?, Anica Šmit. *Drugi red:* Ronča Staraveški, Vera Draženović, Anica Amrajn, Adela Šnajder, odana Dorić, Mara Kladarić, Ružica Bassi, ? . *Treći red:* Roza Jung, Helena Vertlberger, Katica Miškovski, Katica Stilinović, Ana Žigri. Leže: Ana Šmit i Ružica Varžić.

68 Članice Sokola u izvođenju stilskih vježbi. *Gornji red od lijeva na desno:* Anica Šmit, Ana Žigri, Helena Vertlberger, Draga Draženović. *Donji red:* Anica Janković, Katica Stilinović, Roza Jung i Katica Miškovski.

69 Javna vježba na vlastitom vježbalištu uz gradilište Doma Hrvatskog sokola. U izvođenju prostih vježbi sudjeloje 24 sokola Hrvatskog sokla Đakovo, svojim prisustvom brojni posjetitelji ove vježbe pokazuju da prate i podržavaju rad Hrvatskog sokola u Đakovu.

70 UO čitaonice *Stoje od lijeva na desno:* Josip Majbaum, ?, ?, Dragutin Čubriković, ?, ?, ?, Šimo Mikić. *Sjede:* ?, Dragan Devčić, Mato Šarčević, Makso Bruck i Ivša Gabut

71 Dr. Željko Klemen. (Lovrenci 1899. - ...?). U Đakovu je djelovao kao odvjetnik sve do 1930. s izraženim nacionalnim stavom. Obnašao je dužnost tajnika u "Preradoviću" 1929. Godine 1930. bio je osumnjičen za pokušaj miniranja željezničke pruge kod Mikanovaca i osuđen na 6 godina robije pa je prebjegao u Mađarsku.

72 Dr. Miroslav Ašperger. (Đakovo 1887. - 1845.) Nakon dolaska iz Zagreba otvorio je u Đakovu advokatsku kancelariju u centru grada (prvo u Grafovoj kući, danas kafić Korso, a kasnije u Šabarićevoj, danas zapuštena kuća između trgovine Đa-Me i Željezara). Iz stare je

đakovačke obitelji djed je bio remenar i sedlar, a otac Mato učitelj. Miroslav Ašperger bio je i tajnik "Sklada" 1877. - 1886.

73 Ispraćaj Stjepana Radića na vječni počinak. Na ispraćaju posmrtnih ostataka Stjepana Radića u Zagrebu među mnoštvom tužnog naroda bilo je nazočno i 10 članova Hrvatskog sokola iz Đakova.

74 Javna vježba. Dvadeset pet članica Hrvatskog sokola Đakovo na javnoj vježbi prikazuju proste vježbe.

75 Dragutin Benašić., otac autorov (Đakovo 1898. - Đakovo 1990.) obrtnik, krojač za gospodu (po mjeri) U Hrvatskom sokolu bio je vrlo aktivan kao vježbač, zatim član Upravnog odbora i blagajnik Putne blagajne.

76 Stilska vježba Sokolica. *Od lijeva na desno*: Katica Miškovski, Mera Majurec, Draga Draženović, Anica Tunuković, Anica Amrajn, Anica Žigri, Katica Stilinović i Helena Vertlberger

77 Suljo Smailbegović. (Teslić 1898. - nestao 1945.) Bio je geodeta u Đaklovu vrlo aktivan u društveno - političkom životu grada. U Hrvatskom sokolu Đakovo bio je potstarješina i na koncu 1929. straješina, kao tajnik Građevinskog odbora vodio je brigu o gradnji Doma Hrvatskog sokola u Đakovuu. Bio je vrlo aktivan i u "Preradoviću", bio je tajnik 1932. do 1935. te potpredsjednik 1935. i blagajnik 1937. i 1938.

78 Dr. Mato Horvat (Đakovo 1891. - Đakovo 1983.) bio je sudac i advokat u Đakovu. Kao istaknuti kulturno politički radnik s izrazitim nacionalnim osjećajem bio je više puta otpuštan iz državne službe, premještan i osuđivan. Tajničku dužnost u "Preradoviću" obavljao je od 1920. do 1929., napisao je knjigu "Spomenica Sklad - Preradović" 1939. U Hrvatskom sokolu Đakovo bio je pročelnik Kulturno - prosvjetnog odbora i u užem rukovodstvu za gradnju Doma Hrvatskog sokola u Đakovu.

79 Polaganje temeljnog kamena u Dom hrvatskog sokola u Đakovu.Od lijeva na desno, lijeva strana: Šimo Berger -Berić, Dane Reichsmann, dr. Antun Švarcmajer, Suljo Smailbegović. Desna strana:Ivan Pavić, Dragutin Pišl, dr. Josip Mück, Dragutin Benašić i Dragan Devčić

80 Plakat za veselicu. Na svaku javnu priredbu Hrvatskog sokola pozivano je građanstvo plakatima i osobnim pozivnicama. Iz ovog plakata je vidljivo da je ova veselica bila vrlo bogata sadržajem i da je čisti prihod išao u korist gradnje Doma Hrvatskog sokola u Đakovu. Goste je zabavljao društveni tamburaški zbor.

81 Unutrašnjost Doma Hrvatskog sokola u Đakovu u gradnji. Na slici je vidljiva pozornica i balkoni koji su se protezali cijelom dužinom dvorane (20 m) i širine (17 m) nasuprot pozornice.

82 Potvrda o doprinosu za gradnju Doma. Veliki broj članova i nečlanova Hrvatskog sokola Đakovo bio je angažiran u prikupljanje sredstava za gradnju Doma. Sve je bilo, kako bi mi dans rekli, transparentno pa se i za najmanji iznos doprinosa, npr. 5 dinara, davala potvrda ovjerena žigom Društva.

83 Odbor za granju Doma. Prilikom pregleda gradnje Doma (vjerojatno 22. 10. 1928.) napravljen je ovaj snimak. *Prvi red dolje sjede:* Tomo Švenda, Suljo Smailbegović, tajnik, Aleksander Freudenreich, projektant, Stjepan Matais, Pavo Matais, graditelji. *Stoje:* Šimo Berger, Tomo Ramberger, nepoznat, Karla Kesler, Milan Lasić, Ivan Pavić, Pero Meršilc, blagajnik, Jeronim Bassi, Katica Stilinović, Josip Kindl, Draga Draženović, nepoznat, dr. Željko Klemen, Ružica Bassi, nepoznat, Stjepan Hefer i Šimo Erdeljac.

84 Posljednja slika članova Hrvatskog sokola iz Đakova. Šest dana nakon likvidacije Društva 158 članova odlučilo je, svoju pripadanost Hrvatskom sokolu do zadnjeg dana, potvrditi zajedničkim snimkom kod svog nesuđenog Doma, koji je tada već bio pod krovom. U sredini u 3. redu sjede: Suljo Smailbegović, tajnik odbora za gradnju Doma, Kata Smailbegović i Dragan Devčić, potpredsjednik HS Đakovo.

85 Hrvatski dom nakon što je blagoslovljen i stavljen u uporabu, ali nikad nije bio dovršen prema projektu Freudenreicha.

86 Izložba. Muzej Đakovštine Đakovo priredio je opširnu izložbu o Hrvatskom sokolu u Đakovu. O izložbi je govorio mr. sc. Borislav Bijelić, upravitelj Muzeja i organizator izložbe. Izložbu je u ime gradona-

čelnika Đakova otvorio član Poglavarstva grada Đakova Ivica Lončarević.

145. stranica "Sokol" ouvertira. U knjizi se navodi (str. 22.) da je Tamburaški zbor "Preradovića" već 25. studenog 1906. na svom Kvartalnom koncertu svirao "Sokolsku koračnicu". Vjerojatno je da je izvedena koračnica koju je napisao Šandor Bosiljevac (1860. - 1918.) pod naslovom "Sokol" ouvertira. Ta skladba je napisana za Hrvatski sokol i izvedena je na Svesokolskom sletu u Pragu. Ovdje prikazujemo tu kompoziciju priređenu za tamburaški orkestar.

146. stranica Hrvatska koračnica koju je za tamburaški zbor složio Roko Šimunaci 1923. i posvetio fanfari Hrvatskog sokola u Zagrebu. Cjelokupna skladba se nalazi kod autora knjige.

BILJEŠKA O PISCU

Zvonko Benašić rođen je 4. prosinca 1931. godine u sjeni đakovačke katedrale u obrtničkoj obitelji - otac Dragutin, krojač za gospodu član Hrvatskog sokola, a majka Franjka, rođena Špigl, domaćica članica Hrvatskog katoličkog orla.

Sa suprugom Mirom, rođenom Homotar, bankarskom službenicom u mirovini živi i radi u Đakovu.

Osnovno školovanje završio je u Đakovu kao i Srednju poljoprivrednu školu.

Studij ekonomije diplomirao je na Ekonomskom fakultetu u Osijeku gdje je magistrirao i doktorirao na temama marketinga vina.

Radni vijek proveo je u Poljoprivrednoj zadruzi Široko Polje, Narodnoj banci, Obrtnom poduzeću, "Đakovštini", PIK-u "Đakovo", i Poljoprivredno prehrambenom sistemu (PPS) u Osijeku.

Dolaskom u PIK "Đakovo", kao direktor komercijalnog sektora, opredijelio se više prema marketingu vina. Na tom području je pridonio uz ostalo i prepoznatljivosti i proširenju tržišta đakovačkih vina, a kasnije radom u Osijeku i na prepoznatljivosti i izvozu vina Slavonije i Baranje pod markom S&B vina. U PIK-u "Đakovo" je osmislio i uspješno realizirao znak PIK-a "Đakovo" i robnu marku "Tena".

Godini 1970. izabran je za potpredsjednika Skupštine općine Đakovo. U vremenu od 1981. do 1984. bio je predsjednik Zajednice vinogradara i vinara bivše Jugoslavije. U godinama 1987./88. bio je na dužnosti predsjednika Društva za marketing Slavonije i Baranje.

Zvonko Benašić bio je vrlo aktivan u društvenom i kuturno- športskom radu u Đakovu. Godine 1950. bio je osnivač Đakovačkog sportskog kluba (ĐŠK) u kojem je bio i aktivan igrač i trener s položenim ispitom za odbojku koja je bila među najboljim momčadima u Hrvatskoj.

Bio je osnivač i predsjednik Društva knjigovođa u Đakovu koje je održavajući tečajeve osposobilo veći broj knjigovodstvenih radnika.

Članom Upravnog odbora Turističkog društva u Đakovu postao je u godini osnutka "Đakovačkih vezova" 1967. Za predsjednika Turističkog društva Đakova izabran je 1971. te je tu dužnost obnašao narednih 12 godina.

U organizaciji "Đakovačkih vezova" radio je niz godina kao predsjednik Odbora za publicitet i vlastita izdanja. S tog položaja pridonio je prepoznatljivosti i afirmaciji "Đakovačkih vezova" u zemlji i inozemstvu. Osmislio je i realizirao prepoznatljiv plakat sa srcem satkanim od slavonskog veza kao i jedinstven i vrlo atraktivan propagandni medij "dukat". Mnogobrojnim kolor snimkama trajno je zabilježio povijest "Đakovačkih vezova".

Bio je osnivač i prvi predsjednik "Tene" KUD-a u Đakovu. Dužnost predsjednika obnašao je od 1985. do 2000. godine. Za to vrijeme "Tena" je ostvarila oko 650 javnih nastupa u zemlji i 80 u inozemstvu afirmirajući grad Đakovo i folklornu kulturu Hrvatske. Kada se nakon 15. godina zahvalio na dužnosti predsjednika, izabran je za doživotnog počasnog predsjednika Društva.

Godine 1988. bio je osnivač i prvi predsjednik "Bonavite", gospodarsko- turističke vinarske manifestacije u Trnavi.

Bio je 1993. osnivač i prvi predsjednik Lions kluba u Đakovu gdje je 1994. pod geslom "Mi služimo" organizirao proglašenje i darivanje najstarijeg stanovnika Đakova i obitelji s najviše djece.

Godine 1999. osnovao je i bio prvi predsjednik "Plemenke" udruge vinogradara Đakovštine.

U izdavačkoj djelatnosti Zvonko Benašić objavio je više od 35 referata na stručnim skupovima održanim od Poreča i Ljubljane do Novog Sada i Neuma, kao i Đakova na Znanstvenom simpoziju povodom 750. obljetnice Đakova (1989.) i Znanstvenom skupu u organizaciji HAZU-a (1995.) o Josipu Jurju Strossmayeru povodom 180. obljetnice njegovog rođenja.

Uz referate sakupljena saznanja objavio je u više od 450 stručnih članaka o vinu i u 400 radova iz drugih područja. Zatim povijesni razvoj većih poduzeća Đakovštine u Spomenici "Đakovo i Đakovački vezovi", 1986. godine.

Objavio je i pet knjiga s područja vinarstva - Mudroslovlja o vinu (1988.), Vino između hrane, lijeka i otrova (1995.), Bakho i Erato - vino u hrvatskoj pjesmi (1996.), Što ljubitelji vina žele i vole znati (2001.) i Marketing vina 2005. godine.

Uz to i sedam knjiga s područja đakovačke povijesti i kulture: Spomenice "Tene" Kulturno umjetničkog društva Đakovo povodom 10. 15. i 20 obljetnice osnutka Društva, zatim "Od ZPD-a do PIK- a Đakovo" prvo (1999.) i drugo prošireno izdanje 2001. godine, "Đakovačke spomendane" 2003. godine i Desetljeće u službi humanosti, LC Đakovo 2003..

DAKOVAČKA VINA

PRIČA O ĐAKOVAČKIM VINIMA JE PRIČA O TRADICIJI, KVALITETI I LJUBAVI. ONA POČINJE U VINOGRADIMA GDJE SE NAJKVALITETNIJE SORTE GROŽĐA BRIŽNO NJEGUJU DA BI ZADRŽALE SVOJE NAJBOLJE OSOBINE. SUNCEM OBASJANI GROZDOVI SJELE SE U JESEN U NAŠE PODRUMЕ GDJE NASTAVLJAJU ŽIVJETI MIJENJAJUĆI OBLIK, ALI NE I KVALITETU.

MI IZ ĐAKOVAČKIH VINA POŽRTVOVALI SMO SE DA OVAJ KOZANSKI NEKTAR DOĐE I DO VAS.

A NAJVAMA JE DA ZA VAŠIM STOLOM ZAVRŠITE OVU BESKRAJNU PRIČU ŽIVOTA I SPOZNAJE!

Đakovačka vina - vina za svaku prigodu.

ĐAKOVŠTINA

Đakovština

Prehrambena industrija i promet žitarica d.d.
ĐAKOVO, Elcentrale 12

CENTRALA: 031/801-444; PC SJEMENARSTVO: 801-483; PC MLIN: 801-414;
PC TENA: 801-416; PC TOVKA: 801-417; PC SILOSI: 801-412; PC TRANSPORT: 801-477
www.djakovstina.hr; djakovstina@djakovstina.hr

TRGOVAČKI CENTAR MIKENA
UGOSTITELJSTVO & TRGOVINA & GRAĐEVINARSTVO

MIKENA 31400 ĐAKOVO **Vlasnik Ante Raspudić**